

«Τό τριδένδριον
καί σεβάσιμον ξύλον
τοῦ Σταυροῦ τύπος
τῆς ἀχωρίστου Τριάδος».

Μιχάλη Νικολάου

Σελ. 451

Ἡ ζωὴ τοῦ ἁγίου Νεοφύτου
τοῦ Ἐγκλείστου.

Ἀντώνιου
Χαραλάμπους

Σελ. 464

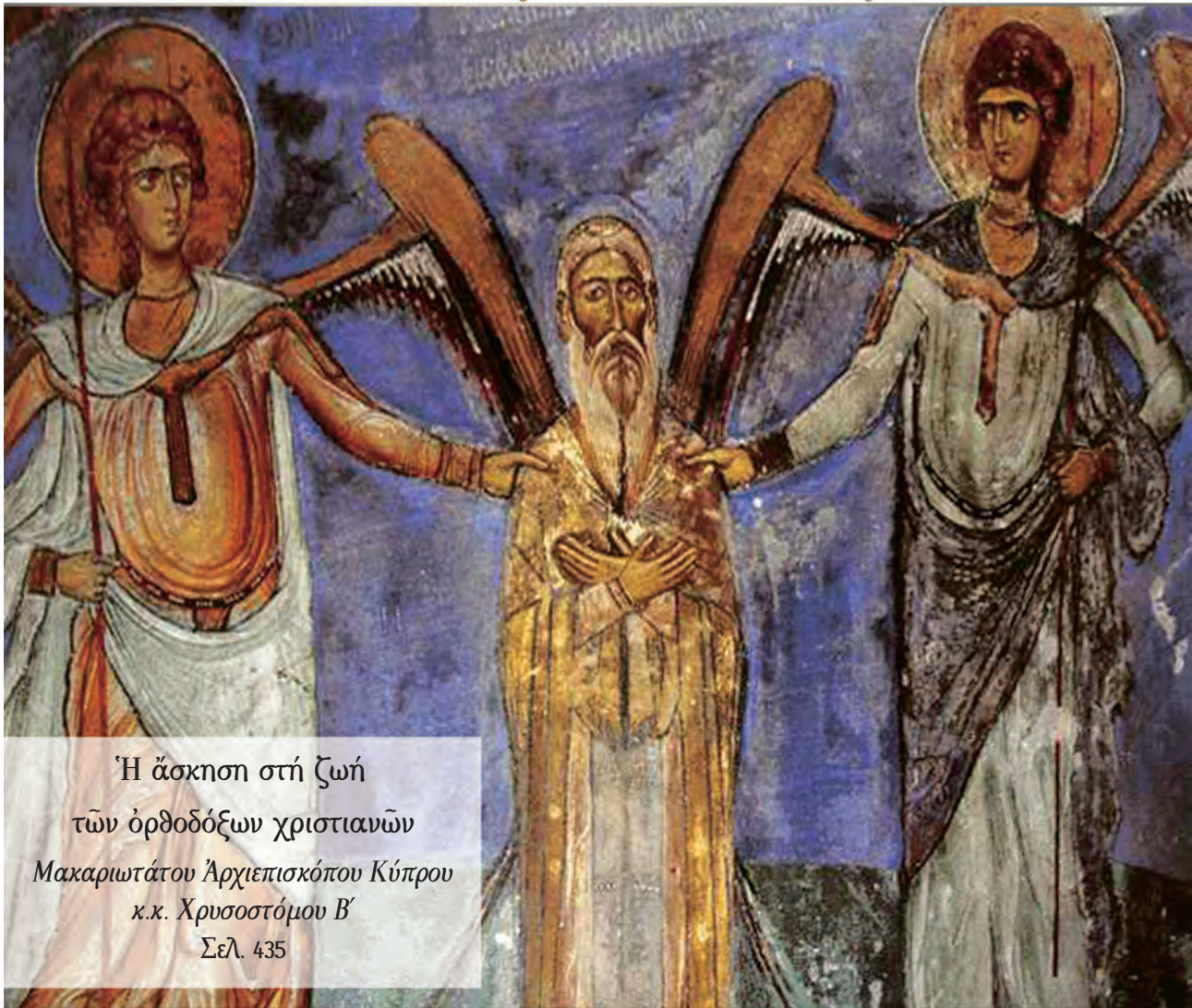

«Ἀσκήσεως ὁ κανὼν καί
τῶν ἀρετῶν ἡ στάθμη,
Νεόφυτε θεῖε πάτερ».

Πρωτοπρ.
Μιχαήλ Βοσκοῦ

Σελ. 445

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Ἐκκλησιαστική

Ἡ ἄσκησις στή ζωὴ
τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄
Σελ. 435

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Εκκλησιαστική

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Διεύθυνση: Τ.Κ. 21130
1502 Λευκωσία

Τηλ.: (+357) 22554600

Τηλεομοιότυπο (Fax):
(+357) 22554774

Ήλεκτρονική διεύθυνση (E-mail):
diafot@cy.net
Λευκωσία

Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2014

Έτος 7ο - Τεύχος 28ο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Άσπροβάλτα - Θεσσαλονίκης
Τηλ.: (+30) 2397023313
E-mail: melissa@melissaprint.com

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Η** άσκηση στή ζωή των ὀρθοδόξων χριστιανῶν
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β'435
- Ε**ὐαγγέλιο τῆς Ὑψώσεως
Πρωτοπρ. Γεωργίου Ἀντωνίου.....442
- «**Ἀσκίσεως ὁ κανὼν
καὶ τῶν ἀρετῶν ἢ στάθμη,
Νεόφυτε θεῖε πάτερ»
Πρωτοπρ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ.....445
- Τ**ὸ τριδένδριον
καὶ σεβάσιμον ξύλον τοῦ Σταυροῦ
τύπος τῆς ἀχωρίστου Τριάδος»
Μιχαὴλ Νικολάου451
- Η** Θεοτόκος στό κατά Ἰωάννην εὐαγγέλιο
Πρωτοπρ. Κυριάκου Κυριάκου.....457
- Η** ζωή τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου
Ἀντωνίου Χαραλάμπους.....464
- Ο**μοφυλοφιλία ἀτομικὸ δικαίωμα ἢ ἰδεολογία;
Ἐπισκόπου Καρπασίας κ. Χριστοφόρου.....467
- Α**πό τὸν Παράδεισο στὴν κόλαση
καὶ ἀπὸ τὴν κόλαση στὸν Παράδεισο
Εὐδόκιου Δημητρίου471
- Η** γαγιά Σταυρούλα
Νίκης Τρακοσιῆ.....480
- Υ**ποβοηθούμενη
καὶ παρεμβατικὴ ἀναπαραγωγή
Ἰωάννας Νικολάου.....485
- Η** Ἀποστολικὴ Σύνοδος
Νίκου Κασσιῆ493
- Σ**ελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία
τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας
Χρίστου Χατζημιχαὴλ501
- Τ**ὸ καινούργιο παιχνίδι τοῦ Μιχαὴλ
Ἐλένης Ἀναστασίου507
- Β**ιβλιοπαρουσίαση.....510

Ἡ ἀσκήση στή ζωή τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν

Μακαριωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄

Τό τεύχος αὐτό τοῦ περιοδικοῦ μας, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς του τόν Σεπτέμβριο ἀφενός, καί τῆς συμπληρώσεως χιλίων ἐτῶν ἀπό τή δημοσίευση τῆς Διαθήκης του ἀφετέρου, εἶναι ἀφιερωμένο στόν Ὅσιο Νεόφυτο τόν Ἑγκλειστο.

Μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη μου καί ὁ σεβασμός μου στόν Ἅγιο, ἀφοῦ ἀπό παιδί ἐγκαταβίωσα στήν Ἱερά Μονή του καί –μέ τήν εὐλογία του καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ– διετέλεσα ἡγούμενος αὐτῆς.

Σκέφθηκα, λοιπόν, ἐπειδή ὁ Ἅγιός μας ὑπῆρξε μέγάλος ἀσκητής, νά γράψω –ὅσο τό δυνατόν ἀπλά– γιά τό νόημα πού ἔχει ἡ Ἀσκήση στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἐάν εἶναι ἀπαραίτητη στή ζωή τῶν πιστῶν, πού ζοῦν μέσα στόν κόσμο.

Γιά νά γίνει κατανοητός ὁ λόγος ὑπάρξεως τῆς Ἀσκήσεως στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν σύγχρονο καί τόσο ἐξωστρεφῆ ἄνθρωπο, πρέπει νά ἀνατρέξουμε στήν ἀρχή τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, στή δημιουργία τῶν πρωτοπλάστων.

Εἶναι γνωστό ὅτι –σύμφωνα μέ τό πρῶτο βιβλίο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τή Γένεση– ὁ Τριαδικός Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο μέ ὑλικό σῶμα καί πνευματικῆς φύσεως ψυχή. Τό σῶμα ζωογονεῖτο ἀπό τήν ψυχή καί ἡ ψυχή ἀπό τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Σκοπός τῆς ἀπό ἀγάπη δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ἦταν, νά ἀξιοποιήσει μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ τά θεϊκά χαρίσματα, πού ἔλαβε ἀπό Αὐτόν, ἀφοῦ δημιουργήθηκε «καθ' εἰκόνα» Του, ὥστε νά γίνει «καθ' ὁμοίωσιν»

Αὐτοῦ, δηλαδή «κατά Χάριν θεός»!

Δυστυχῶς, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πιστεύοντας στήν δόλια συμβουλή τοῦ «ἀρχεκάκου ὄφραως», τοῦ διαβόλου, θέλησε νά φθάσει στόν σκοπό αὐτό, δηλαδή νά γίνει θεός, ἀλλά χωρίς τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί χωρίς καμμία δική του προσπάθεια.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας αὐτῆς (προπατορικό ἁμάρτημα) ἦταν ἡ ἀπώλεια τῆς Θείας Χάριτος, μέ συνέπεια νά ἀρρωστήσει ἡ ἀνθρώπινη φύση θανάσιμα!

Γιά νά κατανοήσουμε τί σημαίνει ὅτι ἀρρώστησε ἡ ἀνθρώπινη φύση πρέπει νά θυμηθοῦμε ὅτι οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας Πατέρες (π.χ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἀββᾶς Δωρόθεος κ.ἄ.) δέχονται ὅτι ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τρεῖς δυνάμεις: **α')** Τό **Λογιστικό**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῆς νοήσεως καί τῆς γνώσεως, **β')** Τό **Θυμικό** ἢ **Θυμοειδές**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῆς ἀγάπης, τοῦ ζήλου, ἀλλά καί τοῦ ὑγιοῦς θυμοῦ καί **γ')** Τό **Ἐπιθυμητικό**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῶν ἐπιθυμιῶν.

Πρὶν τήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων οἱ τρεῖς αὐτές δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἦσαν στραμμένες πρὸς τόν Θεό. Ἔτσι, τό Λογιστικό ἀσχολεῖτο μέ τή γνώση –κατά τό δυνατόν στόν ἄνθρωπο– τοῦ Θεοῦ. Τό Θυμικό ἀγωνιζόταν νά ἐνωθεῖ μέ τόν Θεό. Τό Ἐπιθυμητικό λαχταροῦσε τήν ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό, ἀπό τήν ὁποία ἐλάμβανε μεγάλη ἡδονή καί χαρά. Αὐτή εἶναι ἡ ὑγίης καί φυσική λειτουργία τῆς ψυχῆς.

Ὅταν συνέβη ἡ πτώση τῶν πρωτοπλάστων, τότε ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀρρώστησε καί οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς διεστράφησαν. Τό Λογιστικό σκοτίστηκε καί κυριεύθηκε ἀπό τή φιλοδοξία, τή φιλαυτία, τήν ὑπερηφάνεια. Τό Θυμικό, ἀντί νά ἀγωνίζεται μέ ζῆλο νά ἐνωθεῖ μέ τόν Θεό, ζητεῖ νά στηριχθεῖ «τῇ κτίσει παρά τόν Κτίσαντα» (Ρωμ. α', 25). Ἔτσι καταλαμβάνεται ἀπό τή φιλοκτημοσύνη, πού φέρνει τή φιλαργυρία, τήν ἀντιζηλία, τό μῖσος πρὸς τόν συνάνθρωπο κ.τ.ῶ. Τό Ἐπιθυμητικό δέν λαχταρᾷ, πλέον, τήν ἡδονή, πού προσφέρει ἡ κοινωμία μέ τόν Θεό, ἀλλά αὐτὴν πού προσφέρει ἡ ὕλη καί πιό

πολύ ή σάρκα. Γι' αυτό γαμίζει μέ τή φιληδονία. Αὐτή εἶναι ἡ ἀρρωστημένη καί παρά φύσιν λειτουργία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία κυριεύεται ἀπό διάφορα πάθη (μερικά ἀπό τά ὁποῖα ἀναφέραμε ἤδη) καί χάνοντας τή ζωογόνο Θεία Χάρη νεκρώνεται, χωρίς ὅμως νά ἐκμηδενίζεται.

Παράλληλα, ἡ ἀρρώστια, πού ἔφερε ἡ ἁμαρτία, ἐπεκτάθηκε καί στό σῶμα, πού ἔγινε φθαρτό, ἀνυπεράσπιστο ἀπό διάφορες ἀσθένειες καί τό βαθμιαῖο ἐκφυλισμό τοῦ γήρατος μέχρι τόν ἐρχομό τοῦ βιολογικοῦ θανάτου, ἀφοῦ ἡ ψυχή πού τό ζωογονοῦσε ἔχει πρώτη νεκρωθεῖ.

Ἐκτοτε, ἐπειδή ἡ ρίζα τοῦ ἀνθρωπίνου γενεαλογικοῦ δένδρου ἀρρώστησε, ὅλο τό δένδρο καί τά κλαδιά του εἶναι ἀρρωστα. Ἡ ἀρρώστια τῶν προπατόρων μεταδόθηκε σ' ὅλους τούς ἀπογόνους τους.

Ὅταν λέμε, ὅμως, ὅτι ὅλοι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ κληρονομοῦμε τό προπατορικό ἁμάρτημα, δέν ἐννοοῦμε ὅτι κληρονομοῦμε τήν ἐνοχή τῶν προπατόρων (ὅπως ἐννοοῦν οἱ Παπικοί καί οἱ Προτεστάντες), ἀφοῦ δέν ὑπῆρχαμε τότε. Κληρονομοῦμε,

ὡς μία κληρονομική ἀσθένεια, τίς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας τους, δηλαδή τά πάθη, τή φθορά καί τέλος τόν βιολογικό θάνατο.

Μόνος του ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἀδύνατον νά αὐτοθεραπευθεῖ. Γιὰ τόν λόγο αὐτό ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου» καί χωρίς νά πάψει νά εἶναι τέλειος Θεός, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, Θεάνθρωπος, ὁ Νέος Ἀδάμ!

Μέ τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος μᾶς ἔδωσε τή δυνατότητα νά ἀναγεννηθοῦμε καί νά ἐνσωματωθοῦμε κάθε ἕνας προσωπικά στό θεανθρώπινο Σῶμα Του, τήν Ἐκκλησία.

Μέ τό μυστήριο τοῦ Χρίσματος λαμβάνουμε πάλι τή Θεία Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τόν θεοῦφαντο χιτῶνα, πού ἀπώλεσε ὁ Ἀδάμ μέ τήν πτώση του.

Τέλος, μέ τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας τρεφόμεστε μέ τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Θεανθρώπου, ὥστε νά εἶμαστε ζωντανά μέλη Του.

Ἔτσι ἀποκαθίσταται ἡ ἀρρωστη ἀνθρώπινη φύση στήν

προπρωτική κατάσταση υγείας καί μπορεῖ, πλέον, μέ ἀνακαινισμένο τό «κατ' εἰκόνα», νά πορευθεῖ πρὸς τό «καθ' ὁμοίωσιν» καί τὴν αἰώνια ζωή.

Ἐπειδὴ ὅμως καί μετὰ τὴν Θεία Οἰκονομία καί τὴν ἔνταξή μας στό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ξαναπέφτουμε σέ πληθὸς ἀμαρτιῶν καί παθῶν, ἀφοῦ «οὐδεὶς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου, ἐάν καί μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἰώβ ιδ', 4-5), πάλι ἡ ψυχὴ παραλειπτοῦργεῖ καί ἀρρωσταίνει, ὅποτε ἔχει ἀνάγκη νέας θεραπείας.

Ἐδῶ πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ «τρμεροῦς» τῆς ψυχῆς εἶναι ἀποκλειστικῶς ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ προϋποθέτει καί τὴν ἀνθρώπινη συνέργεια. Αὐτὴ ἡ συνέργεια ἀποδεικνύει τὴν ἐλεύθερη ἀποδοχὴ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου τῆς θεραπευτικῆς καί σωστικῆς ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό. Ἐπίσης, διασφαλίζει τὴ συνεχῆ παρουσία τῆς Θείας

Χάρης.

Τί εἶναι, ὅμως, τὰ πάθη καί πῶς ἀρρωσταίνουν τὴν ψυχὴ μας;

Τό τί εἶναι πάθος ὀρίζει μέ θαυμάσιο τρόπο ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: «Πάθος ἐστὶ κίνησις ψυχῆς παρὰ φύσιν ἢ ἐπὶ φιλίαν ἄλογον ἢ ἐπὶ μῖσος ἄκριτον ἢ τινος ἢ διὰ τι τῶν αἰσθητῶν»¹. Δηλαδή: Πάθος εἶναι ἡ παρὰ φύσιν (μὴ φυσιολογική) κίνηση τῆς ψυχῆς ἢ πρὸς παράλογη ἀγάπη ἢ ἀκριτο μῖσος ἢ γιὰ κάποιον (ἄνθρωπο) ἢ γιὰ κάποιον ἀπὸ τὰ αἰσθητά (πράγματα). Ἐξηγώντας ὁ ἴδιος Ἅγιος τὸν ὀρισμὸ αὐτό δίνει μερικὰ παραδείγματα καί λέει ὅτι τὰ πάθη μᾶς ὀδηγοῦν στό νά ἐπιθυμοῦμε πράγματα ἢ πρόσωπα παράλογα, ὅπως: «βρώματος παρὰ τὸν καιρὸν ἢ παρὰ τὴν χρείαν ἢ γυναικός ... τῆς νομίμου. Καί πάλιν, ὅταν ὀργιζόμεθα ἢ λυπόμεθα παρὰ τό εἰκός, οἷον κατὰ τοῦ ἀτιμάσαντος ἢ ζημιώσαντος»². Δηλαδή: Τροφὴ παρὰκαιρος ἢ ὑπερβολικὴ ἢ γυ-

1. Φιλοκαλία, Τόμος Β', «Περὶ Ἀγάπης, Κεφαλαίων Ἐκατοντὰς Β', ΙΣΤ'.

2. Ὅπου παραπάνω ΛΓ'.

ναίκα ... μή νόμιμη. Καί ὅταν ὀργιζόμαστε ἢ λυπόμαστε παράλογα, ὅπως ἐναντίον κάποιου πού μᾶς πρόσβαλε ἢ μᾶς ζημίωσε.

Ἡ λέξη «πάθος» προέρχεται ἀπό τό ρῆμα πάσχω. Ἐπομένως, ὅταν κάποιος ἔχει ἓνα ἢ περισσότερα πάθη, τότε πάσχει, ὑποφέρει! Ὁ ἐμπαθής ἄνθρωπος δέν εἶναι ὑγιής ἀλλά ἄρρωστος καί ἔχει ἀνάγκη θεραπείας.

Ὅταν κάποιος ἀρρωστήσει σωματικά, θεραπεύεται κυρίως ἀπό τόν γιατρό, τά φάρμακα, τή διαίτα ἢ καί κάποιες ἀσκήσεις (π.χ. βιάδισμα, κολύμβηση κ.λπ.) πού ὁ γιατρός συνιστᾷ, ἀλλά συνεργεῖ καί ὁ ἴδιος ὁ ἄσθενής. Πῶς; Πρῶτα μέ τήν ἐμπιστοσύνη πού δείχνει στό γιατρό. Ἐπειτα, μέ τήν ἀκριβῆ ἐφαρμογή τῶν ὀδηγιῶν ὡς πρός τήν λήψη τῶν φαρμάκων καί τή διαίτα. Κατόπιν, μέ τήν ἀποφυγή βλαβερῶν συνηθειῶν (π.χ. τοῦ καπνίσματος), ὅσο κι ἂν αὐτό εἶναι δύσκολο καί τέλος,

τήν ἐφαρμογή τῶν ἀσκήσεων.

Καί ἀνάλογο

συμβαίνει καί στήν περίπτωση τῆς θεραπείας τῆς ἀρρωστης ψυχῆς. Τό Ἅγιον Πνεῦμα ἐνεργεῖ τή θεραπεία καί ὁ ἄσθενής ἄνθρωπος συνεργεῖ. Πῶς; Πρῶτα μέ τήν πλήρη ἐμπιστοσύνη στόν «*Ἰατρό τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν*», τόν Θεό. Ἐπειτα μέ τήν πιστή ἐφαρμογή τῆς θεραπευτικῆς «*συνταγῆς*» τοῦ Ἰατροῦ, πού εἶναι οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ὅπως τίς διατύπωσαν μέ τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ ἱεροί συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τίς ἐρμήνευσαν οἱ ἐπίσης Θεοφώτιστοι Πατέρες, τίς ἐφάρμοσαν στή ζωή τους καί τίς ἐδίδαξαν στόν λαό τοῦ Θεοῦ γιά τή θεραπεία καί σωτηρία του.

Σ' αὐτή τήν προσπάθεια τοῦ ἀσθενοῦς πνευματικῶς ἀνθρώπου, νά συνεργήσει στήν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ προσφερόμενη θεραπεία, ἐνυπάρχει ἡ Ἄσκησις, στήν ὁποία ὑπέβαλλαν ἀνέκαθεν τούς ἑαυτούς τους ὄλοι οἱ συνειδητοί ὀρθόδοξοι χριστιανοί καί ἐξαιρετικά οἱ Ἅγιοι καί μάλιστα οἱ ἐρημίτες.

Οἱ ἀπόλυτα ἀποφασισμένοι νά θεραπευθοῦν καί νά φθάσουν στό «*καθ' ὁμοίωσιν*» καί

τή θεά τοῦ Θεοῦ (οἱ Ἅγιοι) «*ἠ-
γούμενοι τά πάντα σκύβαλα
εἶναι, ἵνα Χριστόν κερδήσωσιν*»
(Φιλιπ. γ', 8) ἔφθασαν σέ ἀπί-
στευτα ἀσκητικά κατορθώματα,
ἐφαρμόζοντας πάλι τό τοῦ Ἀ-
ποστόλου Παύλου «*ὑπωπιάζω
μου τό σῶμα καί δουλαγωγῶ,
μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτός ἀ-
δόκιμος γένωμαι*» (Α' Κορ. θ',
27).

Ὁ φωτισμός τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματος καί οἱ προσωπικές τους
ἐμπειρίες τούς ἔδωσαν τή δυνα-
τότητα, ὥστε οἱ Ἅγιοι Πατέρες
νά ἐφαρμόσουν καί νά διδάξουν
τά **μέσα θεραπείας τῶν τριῶν
δυνάμεων τῆς ψυχῆς**, πού συ-
νοπτικά εἶναι τά ἑξῆς:

1. Τοῦ Λογιστικοῦ: Ἡ ἀδι-
άκριτη Πίστη, ἡ Μελέτη τῶν
Θείων Γραφῶν, ἡ καθαρῆ καί ἀ-
διάλειπτη Προσευχή, ἡ Ὑπακοή
καί ἡ Ταπεινώση.

2. Τοῦ Θυμικοῦ: Ἡ Ἀγάπη,
ἡ Ἐλεημοσύνη, ἡ Ἀνεξικακία, ἡ
Ὑπομονή, τό Μῖσος πρὸς τήν
ἁμαρτία.

3. Τοῦ Ἐπιθυμητικοῦ: Ἡ
Νηστεία, ἡ Ἐγκράτεια, ἡ Ἀγρυ-
πνία, οἱ Μετάνοιες (*γονυκλι-
σίες*) καί γενικῶς ἡ Σκληραγω-
γία.

Οἱ μοναχοί πού ἐπιζητοῦν

τήν τελειότητα ἐφαρμόζουν γιά
τή θεραπεία τοῦ τριμεροῦς τῆς
ψυχῆς τό λεγόμενο «**μοναχικό
τρίπτυχο**»: Ὑπακοή (*ἀδιάκρι-
τη στόν ἠγούμενο*) γιά τή θερα-
πεία τοῦ Λογιστικοῦ· Ἀκτημο-
σύνη (*ἄρνηση κάθε ὑλικῆς ἰδι-
οκτησίας*) γιά τή θεραπεία τοῦ
Θυμικοῦ· Παρθενία (*ἰσόβια ἐγ-
κράτεια*) γιά τή θεραπεία τοῦ
Ἐπιθυμητικοῦ.

Γιά τούς χριστιανούς πού
ζοῦν στόν κόσμο ἰσχύει ὁ λόγος
τοῦ Κυρίου «*οὐ πάντες χωροῦσι
τόν λόγον τοῦτον ἀλλ' οἷς δέδο-
ται ... Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χω-
ρεῖτω*» (Ματθ. ιθ', 11-12). Εἶναι
ὁμως γιά ὅλους, ὅσοι θέλουν νά
θεραπευθοῦν, ἀπαραίτητο νά ἔ-
χουν ὑπακοή -*ὄχι σέ ἠγούμενο-
ἀλλά στό Εὐαγγέλιο (ὅπως
αὐτό ἐρμηνεύεται ἀπό τούς Ἀ-
γίους Πατέρες)* καί στόν προ-
σωπικό τους πνευματικό πατέ-
ρα. Ἐπίσης, ἀντί γιά πλήρη ἀ-
κτημοσύνη, τίμια ἀπόκτηση ὑ-
λικῶν ἀγαθῶν γιά τή συντήρηση
τῆς οἰκογενείας τους, ἀλλά καί
τήν θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τοῦ
πτωχοῦ συνανθρώπου. Τέλος,
ἀντί τῆς ἰσόβιας παρθενίας, ἐγ-
κράτεια πλήρη μέχρι τόν γάμο
καί σωφροσύνη μετά τόν γάμο.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος με-

γαλωμένος μέ τά ιδανικά του εὐδαιμονισμοῦ καί τοῦ καταναλωτισμοῦ, ἀκόμη κι ἄν εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανός, βλέπει τά παραπάνω ὄχι ὡς μέσα Ἀσκήσεως γιά τήν ἀπόκτηση καί διατήρηση τῆς ψυχικῆς ὑγείας, ἀλλά σάν δυσάρεστες καταστάσεις, πού τοῦ στεροῦν τήν καλοπέρασή του. Γι' αὐτό ἀποφεύγει καί ἀποδοκιμάζει κάθε μορφή Ἀσκήσεως εἴτε μέσα στόν κόσμο εἴτε –πολύ περισσότερο– στή μοναχική πολιτεία.

Ὁ Κύριος, λίγο πρῖν τό πάθος Του, μιλώντας στους μαθητές Του εἶπε ἕνα θαυμάσιο παράδειγμα: «*Ἡ γυνή ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δέ γεννήσῃ τό παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διά τήν χαράν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τόν κόσμον. Καί ὑμεῖς οὖν λύπην μέν νῦν ἔχετε· πάλιν δέ ὄψομαι ὑμᾶς (σ.σ. μετά τήν Ἀνάσταση) καί χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καί τήν χαράν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν» (Ἰωαν. ιστ', 21-22). Ἐτσι ἀκριβῶς, γιά νά γεννηθεῖ μέσα στήν ψυχή ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἀπ' αὐτήν ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς, πρέ-*

πει νά προηγηθοῦν οἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ. Πρέπει, δηλαδή, νά προηγηθεῖ ἡ Ἄσκηση, ὁ ἀγώνας γιά τή θεραπεία τῆς ψυχῆς, πού προϋποθέτει δάκρυα, ἰδρώτα καί αἷμα (μέ τή μεταφορική σημασία τῆς λέξεως). «*Δός αἷμα καί λάβε Πνεῦμα*», λέγει χαρακτηριστικά ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος. Ὁ δέ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει: «*Οἱ δέ (πιστοί μαθητές) τοῦ Χριστοῦ τήν σάρκα ἐσταύρωσαν σύν τοῖς παθήμασι καί ταῖς ἐπιθυμίαις. Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καί στοιχῶμεν*» (Γαλ. ε', 24-25).

Ἄν δέν ἀνεβοῦμε πρῶτα στόν Σταυρό τῆς νεκρώσεως τῶν παθῶν μέ τήν Ἄσκηση, δέν μπορούμε νά λάβουμε τή χαρά τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς. «*Ἴδού γάρ ἤλθε διά τοῦ Σταυροῦ χαρά ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ*», λέμε στή γνωστή ἀναστάσιμη προσευχή.

Εὐχομαι ὀλοψύχως ὁ Κύριος, διά πρεσβειῶν τοῦ Ὁσίου Πατρός ἡμῶν Νεοφύτου, νά ἀξιώσει ὅλους μας μέσῳ τῆς κατά Χριστόν Ἀσκήσεως νά φθάσουμε στή θεραπεία – κάθαρση τῆς ψυχῆς, στόν φωτισμό καί τόν ἀγιασμό – θέωση.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ

Πρωτοπρ. Γεωργίου Ἀντωνίου
Θεολόγου - Νομικοῦ

(Ιωάν. ιθ' 6-11, 13-20, 25-28, 30)

«**6** Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, συμβούλιον ἐποίησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτόν ἀπολέσωσι. Καὶ παρεγένοντο πρὸς Πιλάτον, λέγοντες· Σταύρωσον σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτόν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. **7** Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθαρῆν, ὅτι ἑαυτὸν Θεοῦ υἱὸν ἐποίησεν. **8** Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, **9** καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. **10** Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε; **11** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. **13** Ὅν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ· **14** ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. **15** Οἱ δὲ ἐκραύγασαν· Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. **16** Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτόν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. **17** Παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον· καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κραρίου τόπον, ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, **18** ὅπου αὐτόν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐρτεῦθεν καὶ ἐρτεῦθεν, μέσσοι δὲ τὸν Ἰησοῦν. **19** Ἐγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον·

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. **20** Τοῦτο οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ἑλληνιστί, Ῥωμαϊστί. **25** Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν· εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ

σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ. **26** Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὄν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου, **27** εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· Ἴδὸν ἡ μήτηρ σου· καὶ ἀπ' ἐκεῖνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. **28** Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει· Διψῶ. **30** ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπε· Τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα».

Σύμβολο, λοιπόν, ὁ Σταυρός. Παρουσιάζει τὴν ἱστορία ἑνὸς φοβεροῦ καὶ τρομακτικοῦ μίσους ἐνάντια σ' Αὐτόν πού ὀλόκληρη ἡ διδασκαλία Του ἐπικεντρώθηκε στὴν ἐντολή τῆς ἀγάπης. Ὀλόκληρο τό κήρυγμά Του ἦταν μία κλίση σέ αὐτοθυσία στ' ὄνομα τῆς ἀγάπης.

Τελικά, ὁ Σταυρός θέτει ἕνα αἰώνιο πρόβλημα πού σκοπεύει στό βάθος τῆς συνείδησης. Γιατί ἡ καλωσύνη ξεσήκωσε ὄχι μόνο ἀντίθεση, ἀλλά καὶ μίσος; Γιατί ἡ καλωσύνη σταυρώνεται πάν-

τοτε σ' αυτό τόν κόσμο;

Ἄντιμετωπίζοντας τοῦτα τά ἐρωτήματα, ἐπιτρέπουμε στή σκέψη μας κάποια κλωθογυρίσματα, ὅπως: Ἐάν ἤμουν ἐγώ ἐκεῖ, θά ἀντιδρούσα διαφορετικά; Θά συμπεριφερόμουν ἀλλιώτικα; Ὅχι ὅπως ὁ Πιλᾶτος (νίψιμο τῶν χειρῶν); Ὅχι ὅπως οἱ ἄλλοι πού φώναζαν: «σταυρωθήτω»;

Ἐέρουμε, βέβαια, πώς οἱ ἄνθρωποι πού βασάνισαν, πού σταύρωσαν, πού μίσησαν τόν Χριστόν, δέν ἦταν τέρατα, κατεχόμενα ἀπό κάποιο ἰδιαίτερο καί μοναδικό κακό.

Ἦταν ὅπως ὅλοι μας. Ὅπως ἐμεῖς.

Ὁ Πιλᾶτος προσπάθησε νά Τόν ὑπερασπιστεῖ. Νά μεταπείσει τό πλῆθος. Ν' ἀπελευθερώσει τόν Χριστόν, ἀντί τόν Βαραββᾶν. Στάθηκε τελικά ἀπέναντι στό πλῆθος. Κι ἔνιψε τά χέρια του. Ἔδειξε ἔτσι τή διαφωνία του σ' αυτό τόν φόνο. Διακατέχεται ἀπό τρόμο. Ἀπό τή γραφειοκρατική του συνείδηση. Ἀπό τή σκέψη ν' ἀκολουθήσει τίς ὑποδείξεις της.

Ἄραγε δέν συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἴδιο στή δική μας ζωή, ἀλλά καί στή ζωή γύρω μας;

Ἄραγε εἶναι αὐτή ἡ πιό κοινότυπη ἱστορία; Ἡ πιό τυπική ἴσως;

Εἶναι ἄραγε παρῶν συνεχῶς μέσα μας κάποιοι Πιλᾶτοι;

Μήπως εἶναι ἀλήθεια, πώς, ὅταν ἔλθει ἡ στιγμή καί ποῦμε ἕνα ἀποφασιστικό, ἀμετάκλητο «ὄχι», στό ψεῦδος, στήν ἀδικία, στό κακό καί στό μῖσος, ἐνδίδουμε στόν πειρασμό; Καί «νίπτομεν τάς χεῖρας μας»;

Ὁ Πιλᾶτος θά πεῖ πώς πίσω του ἦταν οἱ στρατιῶτες. Ὁ λαός πού πρὶν μερικές μέρες φώναζε «ὡσαννά». Οἱ ἄρχοντές τους. Οἱ ἡγέτες τους. Οἱ κυβερνητές τους.

Ὅλοι εἶχαν δίκαιο ἀπό τήν πλευρά τους. Δικαιώθηκαν. Δολοφόνησαν ὁμως ἕναν ἁθῶν.

Ἔτσι ὁ κόσμος ταλανίζεται. Ἡ ψευδοκαλωσύνη τόν ἐπικροτεῖ φαινομενικά. Τό κακό πανηγυρίζει.

Στό τέλος; Νικᾶ ὁ Σταυρός. Θριαμβεύει ἡ Ἀνάστασις. Ἡ νίκη τοῦ καλοῦ. Αὐτό εἶναι πού ἔχει σημασία.

Ξεκαθαρίζουμε ἄραγε τούτη τήν πραγματικότητα;

«Ἀσκήσεως ὁ κανὼν
καὶ τῶν ἀρετῶν ἡ στάθμη,
Νεόφυτε θεῖε πάτερ»

Πρωτοπρ.
Μιχαὴλ Βοσκοῦ
Θεολόγου

Ἡ νῆσος Κύπρος ὑπῆρξε, καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς δισχιλιετοῦς χριστιανικῆς τῆς ἱστορίας, νῆσος τῆς Παναγίας καὶ νῆσος τῶν Ἁγίων· γεγονός πού ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς σήμερα μιὰ βαριά κληρονομιά, τῆς ὁποίας ἀποδεικνυόμαστε ἐν πολλοῖς, δυστυχῶς, ἀνάξιοι. Ὁ κατάλογος τῶν ἐν Κύπρῳ διαλαμπάντων Ἁγίων εἶναι πολὺ μακρὺς. Περιλαμβάνει, μάλιστα, καὶ ὀνόματα Ἁγίων, πού τιμῶνται ἀπὸ τὴν ἀπανταχοῦ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅπως ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Βαρνάβας, ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος καὶ ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Σαλαμίνας. Στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ αὐτοὺς τοὺς μεγάλους Ἁγίους εὐρίσκεται, χωρὶς ἀμφιβολία, καὶ ἕνας ἄλλος Ἅγιος τῆς κατὰ Κύ-

προν Ἐκκλησίας, πού ἔζησε κατὰ τὸν 12ο μ.Χ. αἰώνα, ἕναν αἰώνα πού ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴ τῆς μακραίωνης δουλείας τοῦ νησιοῦ μας σὲ ξένους κατακτητές. Πρόκειται γιὰ τὸν πρεσβύτερο, μοναχὸ καὶ Ἐγκλειστο Ἅγιο Νεόφυτο, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἕνας πολυγραφώτατος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας, ἀλλὰ καὶ ὁ πολυγραφώτερος συγγραφέας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ στὴν Κύπρο.

Φέτος, συμπληρώνονται ὀκτακόσια χρόνια ἀπὸ τὴ συγγραφὴ τῆς Τυπικῆς Διαθήκης, πού συνέταξε ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, εὐρισκόμενος πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, γιὰ τὴ μοναστικὴ ἀδελφότητα τῆς Ἐγκλείστρας. Ἡ Τυπικὴ Διαθήκη ἀποτελεῖ τὸ μοναστηριακὸ κτητορικὸ τυπικὸ

τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Λατρείας ἀπεφάσισε ν' ἀφιερῶσει τὴν ἐφετινὴ ἔκδοση τῶν "Τυπικῶν Διατάξεων" τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου σ' αὐτὴν τὴ μεγάλη ὀσιακὴ μορφή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου καὶ νὰ κάνει εὐφημο ἀναφορὰ στὴν κριτικὴ ἔκδοση τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἁγίου, μιὰ ἔκδοση ποὺ ἤρθε νὰ καλύψει ἓνα μεγάλο κενὸ ποὺ ὑπῆρχε.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος – καὶ τοῦτο φανερῶνει τὴ μεγάλη τιμὴ ποὺ τοῦ ἀποδίδει ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου – τιμᾶται τρεῖς φορές κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους: στὶς 12 Ἀπριλίου, ποὺ εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς κοιμήσεώς του, στὶς 28 Σεπτεμβρίου, ποὺ εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς εὐρέσεως καὶ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν Τιμίων Λειψάνων του, καὶ στὶς 24 Ἰανουαρίου, ποὺ εἶναι ἡ ἀνάμνηση τῆς Θεοσημείας, δηλαδὴ

τῆς θαυμαστῆς διασώσεως τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου κατὰ τὴν πτώση του ἀπὸ τὴν Ἀνωτέρα Ἐγκλείστρα.

Ἡ ἡμέρα τῆς κοιμήσεως τοῦ Ἁγίου (12 Ἀπριλίου τοῦ 1219 μ.Χ.) μπῆκε σὲ δευτέρη μοῖρα σὲ σχέση μὲ τὶς δύο ἄλλες ἡμέρες μνήμης του, λόγῳ ἴσως τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐμπίπτει συνήθως στὴν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, περίοδο κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως εἶναι γνωστό, δὲν ἐορτάζονται μνήμες Ἁγίων. Τὸ Συναξάριο τῆς ἡμέρας μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, ὄντας "σκεῦος τοῦ Παναγίου Πνεύματος", προγνώρισε τὴν ἐκδημία του πρὸς Κύριον καὶ τὴν ἀνεκοίνωσε στοὺς μοναχοὺς τῆς συνοδείας του καὶ στὰ πνευματικά του παιδιά. Κάλεσε, λοιπόν, τοὺς μοναχοὺς του καὶ τοὺς ἀπνύθινε τὶς τελευταῖες του νουθεσίες, τοὺς προέτρεψε νὰ τηροῦν τὰ ὅσα ὄρισε στὴν Τυπικὴ του Διαθήκη καὶ τοὺς ζήτησε νὰ τοποθετήσουν "τὸ νεκρὸν τοῦ σώματός του" στὸν τάφο, ποὺ ὁ ἴδιος λάξευσε στὰ ἐνδότερα τοῦ σπηλαίου τῆς Ἐγκλείστρας του. Πράγματι, μετὰ τὴν κοίμησίν του, οἱ πατέρες τῆς Μονῆς του σ' αὐτὸν τὸν τάφο τοποθέτησαν τὸ Τίμιο Λείψανό του, τὸ ὁποῖο παρέμεινε ἐκεῖ γιὰ

περισσότερη ἀπὸ μισὴ χιλιετία.

Ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου “ἐκ τῆς πολλῆς τοῦ χρόνου παριππεύσεως ἦν ἀγνοούμενος, ὡς εἶπεῖν, καὶ οὐ μόνον ἀμφίβολος, ἀλλὰ καὶ πάντῃ ἀδύνατον ἐδόκει εἶναι ἔτι τὸ τοῦ Ὁσίου Λείψανον ἐν αὐτῷ”. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ προστατεύθηκε ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου, ἀλλὰ καὶ τὸ Τίμιο Λείψανό του, ἀπὸ τῆς μανίας τῶν Ἀγαρηνῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι, κινούμενοι ἀπὸ μῖσος ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ φιλοχρηματία, κατέσκαψαν καὶ ἀφάνισαν πολλὰ ἱερὰ σεβάσματα, τάφους καὶ κτίσματα τῶν Χριστιανῶν. Στὶς 28 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1750 μ.Χ., ὅμως, ἀνευρέθη μὲ θαυμαστὸ τρόπο τόσο ὁ τάφος ὅσο καὶ τὸ Τίμιο Λείψανο τοῦ Ἁγίου “ἔτι μετὰ τῆς ἐπιδερμίδος, περιεζωσμένον μετὰ ἀλύσεων, ὧν ἔφερε κατάσαρκα ὁ μακάριος ἐπὶ ζωῆς ...

...
μετὰ ἀλύσεων, ὧν ἔφερε κατάσαρκα ὁ μακάριος ἐπὶ ζωῆς ...

εὐωδίαν ἄρρητον ἀναπέμπον”. Τὸ χαριτόβρυτο καὶ θαυματουργὸ Τίμιο Λείψανο τοῦ Ἁγίου τοποθετήθηκε στὴ Μονὴ τῆς Ἐγκλειστρας “ἐν τινι κιβωτίῳ ἄρτι κατασκευασθέντι”, καὶ ἐκεῖ (στὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου) φυλάττεται μέχρι σήμερα μὲ πολλὴ εὐλάβεια ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς Μονῆς. Ἐκτοτε, στὶς 28 Σεπτεμβρίου ἐορτάζεται ἡ εὕρεση καὶ ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ Τιμίου Λείψανου τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλειστοῦ.

Ἡ τρίτη ἡμέρα μνήμης τοῦ Ἁγίου (24 Ἰανουαρίου) συνδέεται μὲ ἓνα θαυμαστό, ἀλλὰ καὶ συγκλονιστικὸ γεγονός ἀπὸ τῆς ζωῆς του. Τὸ 1197 μ.Χ., ὄντας σὲ προχωρημένη ἡλικία, ἀπεφάσισε ὁ Ἅγιος Νεόφυτος νὰ λαξεύσει στὸν βράχο πάνω ἀπὸ τὴν Ἐγκλειστρα τοῦ τὴν λεγομένη Ἀνωτέρα Ἐγκλειστρα ἢ Νέα Σιών, γιὰ νὰ ἔχει ἓναν τόπο ἡσυχίας καὶ προσευχῆς. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς λάξευσης τῆς Ἀνωτέρας Ἐγκλειστρας, ἔζησε ὁ Ἅγιος ἓναν μεγάλο πειρασμό, ποὺ ἀπειλῆσε τὴν ζωὴ του. Ἐνας ὀλόκληρος βράχος ἀποκολλήθηκε ἀπὸ τὴ βάση του καὶ ἔπεσε πάνω του. Ἡ διάσωσή του ἀπὸ αὐτὸ τὸ φοβερὸ κτύπημα ἦταν μιὰ θαυμαστὴ ἐνέργεια τῆς

πρόνοιας τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ
γιὰ τὸν δικό Του ἄνθρωπο. Ὁ
Ἅγιος, νιώθοντας τὴν καρδιά
του νὰ ξεχειλίζει ἀπὸ ἄπειρη
εὐγνωμοσύνη, περιέγραψε μὲ
κάθε λεπτομέρεια τὸ περιστατικὸ
αὐτὸ στὸ Βιβλίον τῆς θεοσημείας
(*ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν
γενομένην παραδόξως θείαν ἐπι-
κουρίαν καὶ ἁώρου θανάτου
ἀπαλλαγὴν ἐκ λίθου καὶ κρη-
μνοῦ, ἣν ἐσκευώρησε μὲν ὁ παμ-
πόνηρος δαίμων, διεσκέδασε δὲ
ὁ πανελεήμων Θεός, ὁ ζωῆς ἔχων
καὶ θανάτου τὴν ἐξουσίαν*). Συ-
νέταξε, ἐπίσης, καὶ τροπάρια γι'
αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ γεγονός, τὰ

ὅποια ψάλλονται ὡς
στιχηρὰ ἰδιόμελα
στὴ Λιτὴ τῆς ἀκο-
λουθίας τῆς ἀνα-
μνήσεως τῆς Θεο-
σημείας στὶς 24
Ἰανουαρίου.

Τὸ πρῶτο
ἀπὸ αὐτὰ
τὰ στιχηρὰ
ἰδιόμελα
σὲ ἦχο
Β', (ποί-
ημα Νε-
οφύτου
πρεσβυ-
τέρου,
μοναχοῦ

καὶ Ἐγκλείστου, τὸ ὁποῖο ὀφεί-
λει ψάλλεσθαι ἔξωθεν τοῦ κελ-
λίου τοῦ Ἐγκλείστου), θὰ πα-
ραθέσουμε στὴ συνέχεια, χωρὶς
ἄλλα σχόλια, γιὰ νὰ πάρουμε μιὰ
γεύση ἀπὸ τὴ γραφίδα καὶ τὸ
ποιητικὸ τάλαντο τοῦ Ἁγίου Νε-
οφύτου, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ δοῦμε
πῶς ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος βίωσε τὸ
συγκεκριμένο γεγονός:

*“Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυ-
ρίῳ, τὸ παρὸν μυστήριον ἐκδι-
γούμενοι· ὁ γὰρ ἄναρχος Λόγος
τοῦ Πατρὸς, ἐξ ἀπειρογάμου
Μητρὸς μορφὴν δούλου λαβὼν,
καὶ σχέσιν πρὸς τοὺς ἰδίους δού-
λους ἐσχικώς, ἐν ταῖς αὐτῶν
καρδίαις ἐπισπεῖρει τὰ δόξαντα·
ἐνθεν καὶ τὸν Ἐγκλειστον δούλον
αὐτοῦ, πρὸς τὰ τῆς Ἐγκλειστρας
ἀνώτερα νοερώς ἀνελεῖν, καὶ τα-
μεῖον ἡσύχιον ἀνεγειραὶ ὑπετί-
θετο. Τούτῳ ὁ ἀντίπαλος τιτρω-
σόμενος, μηχαναῖς ἐπειρᾶτο
ἀθετῆσαι τὸ ἐγχείρημα. Ἀλλὰ
τούτου ἀποτυχῶν, φόνον διὰ
κρημνοῦ τε καὶ λίθου δολίως ὁ
δόλιος μεμελέτηκεν. Ἀλλ' ἡ μη-
τρόθεος Δέσποινα καὶ ὁ γεννη-
θεὶς ἐξ αὐτῆς ἄχραντος Λόγος,
προσκληθέντες ταχέως καταρ-
γοῦσι τὸν τύραννον, καὶ ὁ θάνα-
τος οἴχεται, καὶ ὁ τούτου θερά-
πων θαυμαστῶς διασώζεται. Ὅς
καὶ τότε καὶ νῦν, σὺν ἡμῖν ἐκβοᾷ·*

Ἔσωσέ με ἡ δεξιὰ σου Κύριε, δόξα τῷ κράτει σου”.

Ἐλάτε, ἅς ὑψώσουμε φωνές ἀγαλλιᾶσεως (= ὑπερβολικῆς χαρᾶς) πρὸς τὸν Κύριο (Ψαλμ. 94,1), διηγούμενοι τὸ παρὸν μυστήριον. Διότι ὁ ἄναρχος Λόγος τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ Ὅποιος πῆρε τὴ μορφή δούλου ἀπὸ μητέρα ἀπειρογάμο (= ἀνύμφευτη, πού δὲν εἶχε ἐμπειρία γάμου) καὶ ἀπέκτησε σχέση μὲ τοὺς δικούς του δούλους, ἐνσπείρει στὶς καρδιές τους αὐτὰ πού ὁ Ἰδιος κρίνει. Γι’ αὐτὸ καὶ παρεκίνησε τὸν Ἐγκλειστο δοῦλο Του νὰ ἀνέλθει νοερῶς πρὸ ψηλὰ ἀπὸ τὴν Ἐγκλείστρα καὶ νὰ ἀνεγείρει ἥσυχον τόπον προσευχῆς (τὴν Ἀνωτέρα Ἐγκλείστρα). Ὁ ἀντίπαλος διάβολος, θέλοντας νὰ τοῦ προξενήσει βλάβη, προσπαθοῦσε μὲ διάφορους τρόπους νὰ ἀκυρώσει τὴν προσπάθειά του. Ἀλλὰ μὴ μπορώντας νὰ τὰ καταφέρει, σχεδίασε μὲ δόλιο τρόπο ὁ δόλιος φόνο διὰ τοῦ γκρεμοῦ καὶ τοῦ λίθου. Ὅμως, ἡ Δέσποινα Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἄχραντος (= ἀμόλυντος, καθαρὸς) Λόγος πού γεννήθηκε ἀπὸ αὐτήν, ἀφοῦ προσκλήθηκαν, ἀμέσως καταργοῦν τὸν τύραννο, καὶ ὁ θάνατος χάνεται καὶ ὁ ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ Λόγου διασώζεται μὲ θαυ-

μαστὸ τρόπο. Αὐτὸς καὶ τότε καὶ τώρα, ἀναφωνεῖ μαζί μας· μὲ ἔσωσε ἡ δεξιὰ Σου, Κύριε, δόξα σὴν ἐξουσία Σου.

Ἀπὸ τὴν Ἀκολουθία τῆς Ἀνακομιδῆς, ἦτοι τῆς Εὐρέσεως τοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγ. Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, πού ψάλλεται στὶς 28 Σεπτεμβρίου, θὰ παραθέσουμε, ἐπίσης, χωρὶς ἄλλο σχολιασμό, τὸ Δοξαστικὸ τῆς Λιτῆς τοῦ Ἐσπερινοῦ σὲ ἦχο πλάγιο τοῦ Δ΄:

“Ἀσκήσεως ὁ κανὼν καὶ τῶν ἀρετῶν ἡ στάθμη, Νεόφυτε θεεὶ πάτερ, ὡσπερ ἐν γῆ ἀγγελικῶς πολιτευόμενος, ὀδηγὸς γέγονας θρημμάτων λογικῶν, καὶ ὡς μάνδραν τὴν Ἐγκλείστραν μονὴν σου περιεποιήσω, ἐκ τοῦ νοητοῦ λύκου τοῦ ἐχθροῦ ἀλώβητον, οὕτω καὶ νῦν διὰ τῆς τῶν σεβασμίων λειψάνων σου νεοφανείσης ἡμῖν παροχῆς, τῆ χορηγία τῆς ἐξ αὐτῶν ἀναδιδομένης χάριτος, ἀπέλασον πάντα πειρασμὸν ἐξ αὐτῆς, καὶ ὑμνεῖν τὸν σὲ δοξάσαντα τοὺς ἐν αὐτῇ περιφρούρησον, παρέχων τοῖς αἰτοῦσι τὴν ἴασιν καὶ τοῖς ἐκ πόθου ἀσπαζομένοις τὴν σεβασμίαν κάραν σου. Ῥύου δὲ ταύτην ταῖς ἀλήκτοις πρεσβείαις σου, καὶ τὴν νῆσον πᾶσαν ἐκ λοιμοῦ, λιμοῦ, ἀκρίδος καὶ χαλάζης καὶ πάσης

ἐπερχομένης διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν κακώσεως, ὡς παρῴσιαν κεκτημένος πρὸς Θεόν, τὸν σὲ ἡμῖν ἐπιβραβεύσαντα”.

Θεῖε πατέρα μας, Νεόφυτε, ποὺ ἀποτελεῖς κανόνα τῆς ἀσκήσεως καὶ στάθμην τῶν ἀρετῶν, ὅπως ζώντας ἐπὶ τῆς γῆς μὲ ἀγγελικὴ ζωὴ ἔγινες ὁδηγὸς λογικῶν προβάτων καὶ κατέστησες τὴν Ἐγκλείστρα μονὴ σου ὡς μάνδρα ἀλώβητη ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τοῦ νοητοῦ λύκου τοῦ ἐχθροῦ (τοῦ διαβόλου), ἔτσι καὶ τώρα μὲ τὴν προσφάτως φανερωθεῖσα δωρεὰ τῶν σεβασμίων σου λειψάνων διώξε κάθε πειρασμὸ ἀπὸ αὐτὴν (τὴ Μονὴ σου), μὲ τὴ χορηγία τῆς θείας χάριτος ποὺ ἀναδίδεται ἀπὸ αὐτὰ (τὰ Τίμια Λείψανά σου), καὶ περιφρούρησε ὅσους ζοῦν σ’ αὐτὴν (τοὺς μοναχοὺς τῆς), ὥστε νὰ ὑμνοῦν Ἐκεῖνον ποὺ σὲ δόξασε, παρέχοντας τὴν ἴαση σ’ ἐκείνους ποὺ τὴν ζητοῦν καὶ ἀσπάζονται μὲ πόθο τὴ σεβασμιά κάρα σου. Ἀπάλλαξε δὲ αὐτὴν (τὴ Μονὴ σου) μὲ τὶς

ἀκατάπαυστες πρεσβεῖες σου, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρη τὴ νῆσο Κύπρο, ἀπὸ ἀσθένειες, πείνα, ἀκρίδα καὶ χαλάζι καὶ ἀπὸ κάθε δυστυχία ποὺ ἐπέρχεται γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας, ὡς ἔχων παρηρσία πρὸς τὸν Θεό, ποὺ σὲ χάρισε ὡς βραβεῖο σ’ ἐμᾶς.

Σήμερα, περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὶς ἀκατάπαυστες πρεσβεῖες τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ διαλαμπάντων Ἁγίων, τοὺς ὁποίους χάρισε σ’ ἐμᾶς ὡς βραβεῖο καὶ ὡς δῶρο ἢ χάρις τοῦ Παναγάρχου Τριαδικοῦ Θεοῦ.

«Τό τριδένδριον καί σεβάσμιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ τύπος τῆς ἀχωρίστου Τριάδος»

Σπουδή στήν περί Ἁγίας Τριάδος διδασκαλία
τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου

Μιχάλη Νικολάου
Θεολόγου

Ὁ ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλείστος ἀφιερωμένος στή μοναχική του κλήση, ἄφησε διακριτά ἴχνη θεολόγου. Σέ μία περίοδο τῆς ἱστορίας, ὄχι ἰδιαίτερης ἀνθησις, ἄφησε ἕνα ὀγκῶδες καί ποιοτικά ἐνδιαφέρον συγγραφικό ἔργο, ἡ ἔκτασι τοῦ ὁποίου ἐντυπωσιάζει. Πέρα ἀπό τό ἐκκλησιαστικοῖςτορικό, λαογραφικό, κατηχητικό, ἐρμηνευτικό καί ἐποικοδομητικό ὑλικό τοῦ ἔργου του, προσφέρει σέ ἀρκετά σημεία καί πλούσιο δογματικό ὑλικό. Ὡς δογματικός θεολόγος ὁ ἅγιος Νεόφυτος μένει πιστός στήν παράδοση, τήν ὁποία ἐκφράζει μέ τόν δικό του ἰδιάζοντα λόγο. Εἶναι ἐντυπωσιακό ὅτι, ἐνῶ γνωρίζει καί ἀναφέρεται στήν καθιερωμένη δογματική ὀρολογία δέν διστά-

ζει νά χρησιμοποιήσει καί γλωσσικά σχήματα τῆς ἐποχῆς καί τοῦ περιβάλλοντός του. Ἐξάλλου βασικό μέλημα τοῦ Νεοφύτου ἦταν ἡ κατήχησι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καί στό πλαίσιο αὐτό μπορούμε νά διακρίνουμε τό ἐνδιαφέρον του γιά τήν προάσπιση τοῦ δόγματος. Μέ τόν τρόπο του ὁ θεοδίδακτος Νεόφυτος συνέβαλε στή διάσωση τῆς παραδεδομένης πίστεως. Τό ἔργο του ἀπευθύνεται τόσο σ' αὐτούς πού ἐπέλεξαν τή μοναχική ἀφίερωση, ὅσο καί σέ ἐκείνους πού δοκιμάζονται στήν καθημερινότητα τῆς κοινωνίας. Εἶναι μία διδασκαλία ζωῆς καί παρηγοριά στίς περιπέτειες τῆς ἐποχῆς.

Σ' αὐτό τό πλαίσιο πρέπει νά ἐκτιμηθεῖ ἡ συμβολή τοῦ ἁγίου

Νεοφύτου στά
δογματικά ζητή-
ματα. Προφανώς
ή δογματική του
διδασκαλία δέν
εἶναι συστημα-
τική, ἀλλά
μᾶλλον ἐντάσσε-
ται στή γενικώτε-
ρη διδακτική, κα-
τηχητική καί ποιμαν-
τική του μέριμνα. Ἔτσι,
ἄλλοτε μὲν ἀναφέρεται
περιστασιακά σέ δογματι-
κά ἐρωτήματα, ἄλλοτε πάλι
ἀφιερώνει κάποιους λόγους
ἢ κατηχήσεις του γιά νά ἐξη-
γήσει συγκεκριμένα κεφάλαια
τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ
δογματική διδασκαλία, ὅπως
τήν ἀντιλαμβάνεται καί τήν προ-
βάλλει ὁ ἅγιος Νεόφυτος, δέν
εἶναι μία αὐτοτελής θεωρητική
ἐκθεση, ἀλλά εἶναι ἐκκλησια-
στικό κήρυγμα ζωτικό γιὰ τον
κάθε πιστό καί ἐνδιαφέρει ἄμε-
σα τόν λαό τοῦ Θεοῦ γιατί χω-
ρίς τό ὀρθό δόγμα ἢ εὐσέβεια δέν
μπορεῖ νά παράγει σωτηρία¹.

Ἀπό τήν ποικιλία καί τήν
ἐκταση τῆς διδασκαλίας τοῦ
ἀγίου Νεοφύτου ἐπιλέγουμε τόν

ὄγδοο Λόγο ἀπό τήν Α΄ Πανη-
γυρική τοῦ Ἁγίου ποῦ ἀναφέ-
ρεται στήν ἑορτή τῆς Ὑψώσεως
τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Πρόκειται
γιὰ τόν δεύτερο ἀπό τούς δύο
θεολογικότατους Λόγους τῆς
συλλογῆς του ποῦ ἀφιερώνει
στήν ἑορτή αὐτή, κατά τήν
ὁποία, ὡς γνωστόν, πανηγύριζε
ἡ Ἐγκλείστρα, ἀφοῦ ὁ ναός
τῆς ἦταν ἀφιερωμένος στόν Τι-
μο Σταυρό, διότι κατά τήν ἡμέ-
ρα τῆς Ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως
καί συγκεκριμένα στίς 14 Σε-
πτεμβρίου 1160 ὁ Ὅσιος εἶχε πε-
ρατώσει τίς ἐργασίες τῆς λά-
ξευσης τοῦ σπηλαιώδους ἀσκη-
τηρίου του. Εἶναι αὐτονόητο,
λοιπόν, γιά μία τέτοια ἑορτή
ὅπως εἶναι ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμί-
ου Σταυροῦ γιά τήν ὁποία ἔχουν
γραφεῖ πολλοί Λόγοι καί Ἐγκώ-
μα, ὅτι δέν θά ὑπολειπόταν ὁ
ἅγιος Νεόφυτος στό θέμα αὐτό,
ἀφοῦ εἶναι γνωστή ἡ στενή
σχέση τοῦ Ἁγίου μέ τό ἱερό σύμ-
βολο, μία σχέση ἡ ὁποία προ-
φανῶς νά εἶναι καί ἀπόρροια
τῶν προσκυνηματικῶν ἐμπει-
ριῶν τοῦ Νεοφύτου στούς Ἁγί-
ους Τόπους. Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι,
ἐπίσης, καί τό γεγονός ὅτι πέν-

1. Πρακτικά Α΄ Διεθνῶς Συνεδρίου Ἁγίου Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος Ἱστο-
ρία - Θεολογία - Πολιτισμός, Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς
Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφος 2010.

τε χρόνια μετά τήν ἐγκατάστασή του στήν Ἐγκλείστρα, ὁ Ἅγιος ἀναζήτησε καί βρῆκε τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου, τό ὁποῖο καί τοποθέτησε σέ σταυρόσχημη ἐσοχή τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τῆς Ἐγκλείστρας. Ἡ ἐσοχή αὐτή σώζεται μέχρι σήμερα, ἀλλά τό τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου ἔχει χαθεῖ².

Στηριζόμενοι στόν Λόγο τοῦ Ἐγκλείστου γιά τήν ἐορτή τῆς Παγκοσμίου Ὑψώσεως, ὅπως διαφαίνεται καί ἀπό τόν τίτλο τοῦ παρόντος ἄρθρου, θά προσπαθήσουμε νά παρουσιάσουμε τά ὅσα ἀναφέρει ὁ Ἅγιος γιά τό σεβάσιμο Ξύλο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐν σχέσει μέ τό τριαδολογικό δόγμα τῆς πίστεώς μας, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια, ὥστε νά διασωθεῖ, κατά τό δυνατόν, τό ὕφος καί πρό πάντων τό ἦθος τοῦ λόγου τοῦ ἀγίου Νεοφύτου.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐγκωμιάζοντας τή μεγάλη ἐορτή τῆς Παγκοσμίου Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀναφέρει κάτι

γιά τό ὁποῖο θά λέγαμε ὅτι πρωτοτυπεῖ καί ἐντυπωσιάζει στή θεολογία του. Συγκεκριμένα, τονίζει ὅτι ὁ σταυρός εἶναι τύπος τῆς ἀχωρίστου Τριάδος, «ἔστιν οὖν τῆς ἁγίας καί ἀδιαιρέτου καί προανάρχου καί ὑπερθέου τρισυποστάτου μιᾶς θεότητος ὁ σταυρός ὁ τίμιος σύμβολον»³. Γιά τό ἴδιο θέμα κάνει μικρή ἀναφορά καί στόν ἑβδομο Λόγο (πού εἶναι ἀφιερωμένος καί πάλι στόν Τίμιο Σταυρό). Προκειμένου ὁμως νά ἐπεκταθεῖ περισσότερο καί νά ἀναπτύξει διεξοδικά τή σκέψη του αὐτή, στόν ὄγδοο Λόγο, ὁ Ἅγιος ἀρχίζει μέ ἀναφορά στήν Ἁγία Τριάδα, «τὴν ἐν προσώποις τριπτεύουσα, τῇ δέ φύσει μονάζουσα»⁴, ἐπικαλεῖται, μάλιστα, τόν φωτισμό της γιά νά ὑμνήσει ἀξίως τό Τίμιον Ξύλον.

Ἀκολουθῶς, ὁ θεοφόρος Νε-

2. Αγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Β'*, Τυπική Διαθήκη, ἔκδ. Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφος 1998, 5, 1-3.

3. Αγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Γ'*, Πανηγυρική Α', ἔκδ. Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Νεοφύτου, Πάφος 1999, 8, 34.

όφυτος, χρησιμοποιώντας τό παράδειγμα του Τιμίου Σταυρού προσπαθεί νά ἐξηγήσει, κατά τό δυνατόν, τό πέρα από κάθε νοητική αντίληψη μυστήριο τῆς ἐνότητας καί τῆς τριαδικότητας του Θεοῦ. Ὁ Ἅγιος θεωρεῖ τό σεβάσιμο ξύλο του Τιμίου Σταυροῦ τύπο τῆς ἀχωρίστου Τριάδος στηριζόμενος στό γεγονός τῆς τριδενδρίας του Σταυροῦ, δηλαδή στό ὅτι τό Τιμιο Ξύλο ἀπαρτίζεται ἀπό τρία εἶδη ξύλου ἀπό πεύκη, κέδρο καί κυπάρισσο τά ὁποία εἶναι ἐνωμένα μεταξύ τους σέ μία ἀδιαίρετη ἔνωση. Ἔτσι μέ αὐτό τόν τρόπο, κατά τόν Ἅγιο, ἐκκαλύπτεται «τό τῆς Τριάδος μυστήριον». Ὅπως τό μονοειδές ξύλο του Σταυροῦ ὑπερφυῶς ἀπαρτίζεται ἀπό τρία ξύλα καί ἔχει ἀδιαίρετη τήν ἔνωση, ἔτσι καί ὁ Τριαδικός Θεός εἶναι τρία πρόσωπα ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Ἅγιο Πνεῦμα, τά ὁποία ἔχουν τήν ἴδια καί τήν αὐτή φύσιν, δηλαδή εἶναι ὁμο-

οῦσια μεταξύ τους. Σύμφωνα καί μέ τούς λόγους του ἴδιου του Ἁγίου «οὗτος γάρ ὁ Θεός καί Πατήρ οὐκ ἦν ἄλλος τῆ οὐσία καί ἄλλος ὁ Υἱός καί ἄλλος τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἀλλά μίαν διδασκόμεθα ἐκατέρων τήν φύσιν ἐν τρισίν ὑποστάσεσι»⁵. Διότι, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Ἅγιος, διαιρούμενος ὁ Τιμιος Σταυρός ὡς πρὸς τά ὀνόματα σέ κυπάρισσο καί πεύκη καί κέδρο γίνεται σύμβολο «τῆς ὑπερθέου καί τρισυποστάτου μιᾶς θεότητος» καί δηλώνει ἔτσι τίς τρεῖς ὑποστάσεις του Πατρός καί του Υἱοῦ καί του Ἁγίου Πνεύματος, καί ἡ ἀδιαίρετος ἔνωσις τῶν τριῶν ξύλων δηλώνει «τό τῆς θείας φύ-

4. Ἁγίου Νεοφύτου του Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Γ*, Πανηγυρική Α' 8, 1.

5. Ὁ.π., 8, 24.

6. Ὁ.π., 8, 34.

σεως ἄτμπτον»⁶.

Συνεχίζοντας ὁ Ἱεγκλειστος καί ἐπεκτείνοντας τή σκέψη του αὐτή, πολύ εὔστοχα διερμνεύει τό μυστήριο τῶν αἰδίων ὑπαρκτικῶν ιδιωμάτων (τῶν ὑποστατικῶν χαρακτηριστικῶν) τῶν θείων προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδας, κατοχυρώνοντας, ἔτσι, τό διακριτό τῶν προσώπων, τό πραγματικό τοῦ προσώπου τους, τό ἐνυπόστατον καί τήν ἰσότημη ἀλληλοπεριχώρησή τους καί ἀπορρίπτοντας ὅποιαδήποτε αἰρετική ἀντίληψη περί σύγχυσης ἢ συναλοιφῆς τῶν τριῶν θείων ὑποστάσεων, ὅπως αὐτή τοῦ τροπικοῦ ἢ τοῦ δυναμικοῦ μοναρχιανισμοῦ, οἱ ὅποιοι θεωροῦσαν τά θεία πρόσωπα ὡς προσωπεῖα ἢ δυνάμεις. Ἀναφέρει συγκεκριμένα: Καί ὅπως ἀκριβῶς ἢ κέδρος δέν εἶναι κέδρος καί πεύκη μαζί καί κυπάρισσος, οὔτε ἢ πεύκη πεύκη καί κέδρος μαζί καί κυπάρισσος, οὔτε ἢ κυπάρισσος πάλι κυπάρισσος καί πεύκη μαζί, ἀλλά ἢ κέδρος εἶναι ἐνυπόστατος καί ἢ πεύκη ὁμοίως καί ἢ κυπάρισσος, ἔτσι κατά τόν ἴδιο τρόπο οὔτε ὁ Πατήρ λέγεται Πατήρ καί συνάμα Υἱός καί ἅγιον Πνεῦμα, οὔτε πάλι ὁ Υἱός (λέγεται) Υἱός

καί συνάμα Πατήρ καί ἅγιον Πνεῦμα, οὔτε τό Πνεῦμα (λέγεται) καί Πνεῦμα καί Υἱός καί Πατήρ, «ἀλλ' ἔστιν Πατήρ ὁ γεννῆτωρ Πατήρ καί ἄναρχος, καί ἔστιν Υἱός ὁ ἐξ αὐτοῦ γεννηθείς Υἱός καί κατά θεῖαν φύσιν συνάναρχος, καί ἔστι τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἐνυπόστατον ἅγιον Πνεῦμα (ὡς ὁ Πατήρ καί ὁ Υἱός) προῖόν ἐκ τοῦ Πατρός καί συνάναρχον»⁷.

Στηριζόμενος στόν συμβολισμό τοῦ τριδένδριου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ὁ Ἱεγκλειστος, κατοχυρώνει, ἐπίσης, τήν ἐνότητα καί τό κοινό τόσο τῆς οὐσίας ὅσο καί τῆς ἐνέργειας τῶν τριῶν θείων προσώπων. Διότι, σύμφωνα μέ τόν Ἱεγκλειστος, ὅπως ἀκριβῶς κανεῖς δέν μπορεῖ νά διαιρέσει τήν ὑπερφυσστάτην ἔνωση καί ἐνέργεια τῶν τριῶν ξύλων τοῦ Σταυροῦ ἔτσι δέν διαιρεῖται, οὔτε χωρίζεται ἢ ὑπερούσιος φύσις τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλά οὔτε καί ἢ ἐνέργεια διαιρεῖται ὥστε ἄλλη νά θεωρεῖται ἐνέργεια τοῦ Πατρός, ἄλλη τοῦ Υἱοῦ καί ἄλλη τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τονίζει ἐμφαντικά ὁ Ἱεγκλειστος «ὥσπερ ἀμίχανον τὰς τρεῖς ὑποστάσεις συνάψαι εἰς ἓν, οὕτως πάλιν ἀμίχανον τήν μίαν φύσιν (τῆς ὑπερ-

7. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἱεγκλειστοῦ, *Συγγράμματα Γ*, Πανηγυρική Α' 8, 34.

θεού Τριάδος) εἰς τρία καταδιελθῆναι... ὃν τρόπον πάλιν τό τρισόλβιον ξύλον συμβολικῶς ἀνωτέρω σαφεστάτως ἐδήλωσε»⁸. Πρὸς ἐπίρρωση τῆς ὀρθότητος τῆς θεολογικῆς αὐτῆς σκέψης τοῦ ὁ ἅγιος Νεόφυτος παραπέμπει καὶ σέ ἀρκετά ἀγιογραφικά χωρία, μέ τά ὁποῖα δηλώνεται ἡ ἐνότητα τῆς οὐσίας ἀλλά καί τῆς ἐνέργειας τῶν τριῶν θείων Ὑποστάσεων.

Γενικά, στήν ὅλη ἔκτασή του, ὁ ὄγδοος Λόγος, ἀναφέρεται στήν Ἁγία Τριάδα καί στίς ἀΐδιες ὑπαρκτικές σχέσεις τῶν θείων προσώπων, γι' αὐτό καί θεωρεῖται ἕνας ἀπό τούς θεολογικώτερους λόγους τοῦ Ἐγκλείστου καί εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικός γιά τό κεφάλαιο τῆς Τριαδολογίας. Ἄν μάλιστα, ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι τά θέματα τοῦ δόγματος ἀπαιτοῦν λεπτές καί ἀκριβεῖς προσεγγίσεις, τότε ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, μέ τίς τριαδολογικές τοποθετήσεις του, ἀναδεικνύεται ἐμβριθῆς γνώστης τῆς σύνολης ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καί τῆς πατερικῆς παράδοσης, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τό τριαδι-

κό δόγμα.

Ἐν κατακλείδι, ν' ἀναφέρουμε ὅτι ὁ θεολογικώτατος αὐτός Λόγος τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου προφανῶς εἶχε ἀποδέκτες τούς Ἐγκλειστριῶτες πατέρες τῆς Μονῆς του. Ὁ Ὅσιος ἐπικαλεῖται τήν προστασία τοῦ Τιμίμου Σταυροῦ γιά τόν ἴδιο, τήν ἀδελφότητά του ἀλλά καί γιά τούς προσκυνητές τῆς Μονῆς του καί στή συνέχεια περατώνει τόν Λόγο μέ ἐξαισίους χαιρετισμούς πρὸς τόν Τίμιμο Σταυρό.

Περαίοντος τό ἐν λόγῳ ἄρθρο ἀποθέτουμε ἕνα δείγμα ἀπό τούς χαιρετισμούς αὐτούς στό ὁποῖο ἀντικατοπτρίζεται τό τριδένδριον τοῦ Τιμίου Ξύλου, ἡ σχέση του μέ τήν Ἁγία Τριάδα ἀλλά καί ἡ σωτηριολογική ἀξία καί σημασία του γιά τόν καθένα μας.

«Χαίροις, τό κεδροπευκοκυπάρισσον τρισόλβιον ξύλον, ὡς τῆς Τριάδος ἰσάριθμον, ἐν ᾧ καί ἐτάθη σαρκί τῆς Τριάδος ὁ εἰς καί θανών ἐκουσίως τοῦ θανάτου τό κράτος τελείως κατέλυσε»⁹.

8. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Γ*, Πανηγυρική Α' 8, 36.

9. Ὁ.π., 8, 45.

Ἡ Θεοτόκος στό κατά Ἰωάννην εὐαγγέλιο

Πρωτοπρ. Κυριάκου
Κυριάκου
Θεολόγου

Μέρος Α'

Οἱ πληροφορίες πού τά ιερά Εὐαγγέλια διασώζουν γιά τή Θεοτόκο δέν εἶναι πολλές, μιά καί τά Εὐαγγέλια δέν ἔχουν τόν χαρακτήρα ἱστορικῶν βιογραφιῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῶν προσώπων πού συνδέονται μέ αὐτόν. Ἐπικεντρώνονται στά κύρια γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καί στά σωτηριολογικά μηνύματα τῶν γεγονότων αὐτῶν καί τῆς διδασκαλίας Του. Οἱ λίγες ἀναφορές, πού γίνονται γιά τή μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι πάντα σέ σχέση μέ τό πρόσωπό Του¹.

Εἰδικότερα, στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη, γίνονται τέσσερις ἀναφορές στή Θεοτόκο καί συνδέονται μέ τήν παρουσία της στό γάμο στήν Κανά (β', 1-11), μέ τά γεγονότα ἀμέσως μετά ἀπό αὐτόν (β', 12), μέ μία συζήτηση τοῦ Ἰησοῦ μέ τοὺς Ἰουδαίους (σ', 42) καί μέ τίς ὥρες τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ στόν Γολγοθά (ιθ', 25-30)². Οἱ ἀναφορές αὐτές εἶναι λίγες καί ταυτόχρονα εὐγλωττες καί

1. Ἰωάννη Καραβιδόπουλου, «Οἱ πληροφορίες τῶν Ἀπόκρυφων χριστιανικῶν κειμένων γιά τήν Παναγία», *Βιβλικές Μελέτες Γ'*, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 260.

2. Ἰωάννη Γαλάνη, «Ἡ Θεοτόκος στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη», *Βιβλικές Ἑρμηνευτικές καί Θεολογικές Μελέτες*, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 374.

πολύ σημαντικές. Διαφαίνεται, πώς ἦδη ἡ ἀρχέγονη Ἐκκλησία περιποιούσε σεβασμό πρὸς τὸ πρόσωπό της καὶ πὼς ἡ παρουσία της συνδέεται γενικότερα μὲ τὸ μεσσιανικὸ σχέδιο γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

1. Ἡ Θεοτόκος στὸν ἐν Κανᾶ Γάμο (Ἰω. β', 1-11)

Ἡ Θεοτόκος ἀναφέρεται γιὰ πρώτη φορά στὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο, στὸν «γάμο τῆς Κανᾶ». Γιὰ τὴν τοποθεσία τῆς Κανᾶ, «χωριὸ ἀφανὲς καὶ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ»³, ὑπάρχει διχογνωμία μεταξύ τῶν ἐρευνητῶν. Ἄλλοῦ ἀναφέρεται ὅτι εὐρίσκεται ἐκεῖ ὅπου ἡ σημερινή Kefr Kenne, ἑφτά χιλιόμετρα Β.Α. τῆς Ναζαρέτ⁴, ἐνῶ ἄλλοῦ ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν Qirbet Qana⁵, πού ἀπέχει 14 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, τόπο τῆς μέχρι τότε δια-

μονῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς μητέρας του. Ἡ κοντινὴ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπόσταση τῆς Κανᾶ ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, ἐνισχύει τὴν πιθανότητα τῆς στενῆς φιλικῆς, ἢ καὶ συγγενικῆς σχέσης τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν οἰκογένεια ἐνός τουλάχιστον τῶν μελλονύμφων.

Ὁ γάμος αὐτὸς λαμβάνει χώρα τὴν τρίτη ἡμέρα μετὰ τὴ δημόσια ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στὸν Ἰορδάνη γιὰ νὰ βαπτιστεῖ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη. Πολλοὶ ἐρμηνευτὲς ταυτίζουν τὴν ἀναφορά τοῦ εὐαγγελιστῆ ὡς μία προσπάθεια συμβολικοῦ συσχετισμοῦ μὲ τὴν τρίμερη ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Φαίνεται ὅτι ἡ παρουσία τῆς Θεοτόκου προηγεῖται τῆς ἄφιξης τοῦ Ἰησοῦ στὸν γάμο⁶. Ἡ Θεοτόκος ἦδη βρισκόταν στὸν οἶκο ὅπου θὰ γινόταν ὁ γάμος, ὡς στενὴ συγγενὴς καὶ οἰκεῖο πρόσωπο βοηθώντας πιθανότατα καὶ στίς

3. Σεραφεῖμ Παπακώστα, *Τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου*, Ἀθῆναι 1950, σ. 9.

4. Σάββα Ἀγουρίδη, *Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο Α'*, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 242.

5. Χρήστου Καρακόλη, *Ἡ θεολογικὴ σημασία τῶν θαυμάτων στὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο*, Θεσσαλονίκη 1997, σ. 95.

6. Σ. Παπακώστα, *ὁ.π.*, σ. 9.

σχετικές προετοιμασίες. Αυτό συμπεραίνεται και από τις παρακάτω συνάψεις, όπου από τη μία τήν ἀνησυχῆ ἢ ἔλλειψη πού παρουσιάστηκε στό κρασί (Ιω. β', 3) καί από τήν ἄλλη, ἡ ἀνεση μέ τήν ὁποία δίνει ἐντολή στους ὑπηρέτες (Ιω. β', 5)⁷. Ἡ ἀνεση αὐτή σέ σχέση μέ τόν σεμνό χαρακτήρα της, ὅπως αὐτός διαγράφεται ἀπό τόν εὐαγγελιστή Λουκά (α', 26-38), ἐνισχύει τήν ὑπαρξη στενῆς οἰκογενειακῆς σχέσης μέ τούς μελλονύμφους. Ἀκόμα, ἔστω καί μέ τόν δωρικό τοῦτο τρόπο διήγησης, χωρίς περιττά λόγια καί ἐπεξηγήσεις, ὁ Ἰωάννης κρατᾶ στό πρῶτο πλάνο τῆς διήγησής του τό σωτηριολογικό στόχο τῆς παρουσίας τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους.

Ἡ ἀναφορά δέ στήν παρουσία τῆς Θεοτόκου ἀπό τήν ἀρχή τῆς διήγησης ἀκολουθεῖ τήν πάγια τακτική τοῦ εὐαγ-

γελιστῆ Ἰωάννη, νά ἀναφέρει στήν ἀρχή τῶν διηγήσεών του τούς πρωταγωνιστές τοῦ σχετικοῦ περιστατικοῦ⁸, ἀφοῦ ὄντως στό γεγονός αὐτό ἡ Θεοτόκος ἔχει πρωταγωνιστικό ρόλο, ἀμέσως μετά τόν Χριστό.

Ἡ μὴ ἀναμενόμενη ἔλλειψη οἴνου στό τραπέζι τοῦ γάμου παρακινεῖ τή μητέρα τοῦ Χριστοῦ νά ἀπευθυνθεῖ σέ αὐτόν μέ τρόπο ἀπλό καί λιτό: «οἶνον οὐκ ἔχουσιν» (Ιω. β', 3). Ἡ ἐπισήμανση πῶς «εἰς τήν ἔλλειψιν συνετέλεσε καί ἡ ἀπροσδόκητος ἔλευσις τοῦ Ἰησοῦ μετά τῶν μαθητῶν του, οἵτινες δέν εἶχον προὑπολογισθῆ εἰς τόν ἀριθμόν τῶν κεκλημένων»⁹, ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ ὅσα σαφῶς μᾶς λέει τό εὐαγγέλιο, ὅτι δηλαδή, «ἐκλήθη καί ὁ Ἰησοῦς καί οἱ μαθηταί αὐτοῦ εἰς τόν γάμον» (Ιω. β', 2). Ἄλλες ἐρμηνεῖες πάλι, μέ ἄστοχη πιθανολόγηση, ἐξηγοῦν τή φράση τῆς Θεοτόκου ὡς προ-

7. Χ. Καρακόλη, ὁ.π., σ. 99.

8. Ὅ.π.

9. Παναγιώτη Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1991, σ. 87.

τροπή προς τόν Ἰησοῦ εἴτε νά φροντίσει νά ἀγοράσει κρασί -μία καί δέν ἔφερε δῶρο στό γάμο- στέλνοντας τούς ὑπηρέτες νά φέρουν, ἢ νά ἀπέλθει μαζί μέ τούς μαθητές του ἀπό τόν γάμο, γιά νά μὴν ἐπιτείνουν τό πρόβλημα μέ τήν παρουσία τους¹⁰. Αὐτές οἱ ἐρμηνεῖες δέν ἔχουν κανένα ἔρεισμα στό ἱερό κείμενο. Τά λόγια τοῦ Ἰησοῦ, ὅμως, πού θά ἀκολουθήσουν, δέν ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία πώς τό ζητούμενο εἶναι ἓνα σημεῖο¹¹.

Διερωτᾶται στό σημεῖο αὐτό ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας: «πόθεν οὖν ἐπῆλθεν τῆ μητρὶ μέγα φαντασθῆναι περὶ αὐτοῦ;¹²» Ὁ ἱερός Χρυσόστομος μέ μία θαυμάσια συλλογιστική λέει πώς πῆρε τό θάρρος νά τόν προτρέψει νά θαυματουργήσει, διότι γνώριζε τά γεγονότα πού προηγήθηκαν μέ τόν Βαπτιστή καί εἶχε ἐνώπιόν της τούς πρῶ-

τους του μαθητές. Γι' αὐτό καί ἀντιλήφθηκε ὅτι ἀρχίζει, πλέον, ἡ δημόσια δράση του: «ἀποκαλύπτεσθαι λοιπόν ἤρχετο, καί ἐξ Ἰωάννου κατάδηλος ἦν, καί ἀπό τῶν πρὸς τούς μαθητάς εἰρημένων αὐτῶ... Ἐπειδὴ δέ ἤκουσεν, ὅτι Ἰωάννης δι' αὐτόν ἦλθε, καί ὅτι αὐτῶ ἐμαρτύρησεν ἅπερ ἐμαρτύρησε, καί ὅτι μαθητάς ἔσχε, τότε λοιπόν θαρροῦσα παρακαλεῖ...». Αὐτή, ἡ Θεοτόκος Μαριάμ, ἦταν ἄλλωστε πού ἔζησε τόν εὐαγγελισμό καί τήν ὑπερφυσική σύλληψη, τά γεγονότα τῆς γεννήσεως καί τῆ θαυμαστί παρουσίας του ὡς δωδεκαετοῦς στό ναό. Λέει χαρακτηριστικά ὁ χρυσορρήμων Πατήρ: «ἤκουσε γάρ, φησί, πάντα περὶ τοῦ παιδός. Καί συνετήρει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς»¹³. Εἶχε λοιπόν μία ἐσωτερική πληροφόρηση, ἢ καί βεβαιότητα ὅτι μπορούσε νά ἀνταποκριθεῖ, ἀποκαλύπτοντας

10. Χ. Καρακόλη, ὁ.π., σ. 101, ὅπου παρατίθεται ἡ σχετική βιβλιογραφία καί Σ. Ἀγουρίδη, ὁ.π., σ. 243.

11. Ἰω. Γαλάνη, ὁ.π., σ. 378.

12. Τεμάχια εἰς τό Κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, PG 66 740.

13. Ὑπόμνημα εἰς τόν ἅγιον Ἰωάννην τόν ἀπόστολον καί Εὐαγγελιστήν, PG. 59,130.

καί τή μεσσιανική του ιδιότητα. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο πιοῦ κάτω (Ιω. β', 5), θά πει στους γνωστούς σέ αὐτήν ὑπηρέτες νά ἀκολουθήσουν μέ ἀκρίβεια τίς ὁδηγίες του.

Ἡ μορφή τῆς ἀπάντησης τοῦ Χριστοῦ, «*Τί ἐμοί καί σοί, γύναι; οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου*» (Ιω. β', 4), ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται νά ἐνέχει ἀποτομία. Ὡστόσο, ἡ προσφώνηση «γύναι» οὔτε ἀπότομη μπορεῖ νά θεωρηθεῖ, οὔτε προσβλητική πρὸς τή Θεοτόκο, ἀλλά ὑποδηλοῖ μᾶλλον σεβασμό¹⁴. Ὁ ἴδιος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀπευθύνεται στή μητέρα του μέ τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο: «*Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου*» (Ιω. ιθ', 26). Μέ τήν ἴδια προσφώνηση καλεῖ ἔμπλεος θαυμασμοῦ καί τή Χαναanaία (Μάτθ. ιε', 28), ἀλλά καί τήν Σαμαρείτιδα (Ιω. δ', 21).

Τό «*τί ἐμοί καί σοί, γύναι*» (Ιω. β', 4) εἶναι, πράγματι, μία ἔμμεση ἄρνηση πρὸς τήν ἐκφρασμένη μέ «κώδικα», παράκληση τῆς Παναγίας. Ἡ

ἄρνηση αὐτή συνδέεται ἀφ' ἑνός μὲν μέ τήν ἀμέσως ἐπόμενη φράση «*οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου*» (Ιω. β', 4), ἀφ' ἑτέρου δέ, μέ τόν ἀπόλυτα ἀνεξάρτητο τρόπο δράσης τοῦ Ἰησοῦ. Πάντα ὁ Χριστός, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἀποστολή του στους ἀνθρώπους, ἔχει τήν πρωτοβουλία τῶν κινήσεων καί δέν ἐπηρεάζεται ἀπό ἐξωγενεῖς παράγοντες. Δωδεκαετῆς ἀκόμα στό ναό, εἶχε αὐτήν τήν ἀνεξαρτησία (Λουκ. β', 49) ἀπέναντι στή μητέρα του καί στόν Ἰωσήφ. Ὅταν, ὅμως, ἐπιστρέφει στή Ναζαρέτ, ζεῖ «*ὑποτασσόμενος αὐτοῖς*» (Λουκ. β', 51). Ἡ ζωή του μέχρι τήν ἐνηλικίωσή του, δέν σχετιζόταν ἄμεσα μέ τήν ἀποστολή του. Ἀρμόδιοι γιά τό σωτηριολογικό του ἔργο ἦταν ὁ Πατήρ καί Αὐτός¹⁵. Ἄν γίνει μία σύγκριση ἀνάμεσα στους δύο αὐτούς διαλόγους βλέπουμε πῶς ἐξαίρεται ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἰησοῦ ἀπό αὐτόν τόν κόσμο, ἄρα καί ἀπό τή μητέρα

14. Σ. Παπακώστα, ὁ.π., Ἀθήνα 1950, σ. 14.

15. Ὅ.π., σ. 13.

του, ἐνῶ ταυτόχρονα ὑπογραμμίζεται ἔντονα ἡ θεϊκὴ του ἀποστολή¹⁶.

Ὅπως ἐπισημαίνεται, πρῶτος ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐντοπίζει αὐτό τό «ὄντολογικῶν διαστάσεων χάσμα»¹⁷. Ὁ Ἰησοῦς στό πρῶτο μέρος τῆς φράσης θέλει νά ἐξηγήσει στή μητέρα του ὅτι ἡ ἀποστολή του καθορίζεται ἀπό τό θέλημα τοῦ οὐράνιου πατέρα καί δέν μπορεῖ νά ἔχει σχέση μέ τήν ἀνθρώπινη πρωτοβουλία της, ἢ μέ συναισθηματισμούς. Παρά ταῦτα, ἐπιτελεῖ τό θαῦμα, εὐλαβούμενος καί τιμώντας τή μητέρα του¹⁸, ἡ ὁποία εἶχε κάθε λόγο νά γνωρίζει καί νά διαισθάνεται ποιός ἦταν τελικά ὁ Ἰησοῦς¹⁹. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος σημειώνει σχετικά:

«σφόδρα αὐτήν ἐτίμα²⁰... τιμῶν τήν μητέρα, ἵνα μή διά παντός ἀντιλέγειν αὐτῇ δόξῃ, ἵνα μή ἀσθενείας λάβῃ δόξαν, ἵνα μή αἰσχύνῃ τήν τεκοῦσαν παρόντων τοσοῦτων²¹». Κάτι παρόμοιο ἀναφέρει καί ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας: «πολλήν ἔχουσα τήν ροπήν εἰς τό γενέσθαι τό θαῦμα νενίκηκεν ἡ γυνή πείθουσα διά τό πρέπον ὡς υἱόν τόν Κύριον».

Ἡ ἔννοια τῆς «ῥρας» στό «οὐπω ἤκει ἡ ῥρα μου» (β', 4) ἔχει συζητηθεῖ εὐρύτατα, καί ἀναφέρεται σέ πολλά σημεῖα ἀπό τόν Ἰωάννη. Αὐτό συνδέεται μέ τήν

16. Ἰω. Γαλάνη, *ὁ.π.*, σ. 376.

17. Χ. Καρακόλη, *ὁ.π.*, σ. 103.

18. Ι. Καραβιδόπουλου, «Τό Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου», *Βιβλικές Μελέτες Γ*, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 201.

19. Σ. Ἀγουρίδη, *ὁ.π.*, 243.

20. Ὑπόμνημα εἰς τόν ἅγιον Ἰωάννην τόν ἀπόστολον καί Εὐαγγελιστήν, PG 59, 131.

21. Ὅ.π., PG 59, 134.

ἀποστολή τοῦ Ἰησοῦ καί ιδιαίτερα μέ τό πάθος του ἐπί τοῦ σταυροῦ, ὅπου καί πάλι εὐρίσκεται ἡ μητέρα του. Ἡ ἀρχική σημασία τῆς φράσης εἶναι ὅτι δέν ἔφτασε ἀκόμα ἡ κατάλληλη στιγμή γιά νά ἀποκαλύψει ἐνώπιον πάντων τήν ταυτότητά του. Παράλληλα, ὅμως, ὑποδηλώνεται καί ἡ σταδιακή ἀποκάλυψη τῆς «δόξας» πού ἀρχίζει ἀπό τό παρόν καί φθάνει ὡς τά ἔσχατα²².

Ἡ ἄνεση πού εἶχε ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ στόν οἶκόν των νεονύμφων, ἐκδηλώνεται μέ τήν ἐντολή πρὸς τοὺς ὑπηρέτες: «Ὅ,τι ἂν λέγη ὑμῖν, ποιήσατε» (Ἰω. β', 5). Ἡ ἀντίφραση πού παρουσιάζεται μεταξύ τῆς ἀρνητικῆς ἀντίδρασης τοῦ Ἰησοῦ καί τῆς ἐπιμονῆς τῆς μητέρας του νά προχωρήσει, ἐδράζεται στό γεγονός ὅτι αὐτή δέν ἀμφιβάλλει γιά τή θεϊκή ιδιότητα καί τή μεσσιανικότητά του, ἀλλά συμβάλλει στήν ἀποκάλυψή τους. Ἡ ἀρχή τῶν σημείων προκαλεῖται ἀπό τήν Παναγία, ἡ ὁποία μπορεῖ νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ἡ «ἠθική αὐτουργός τοῦ θαύματος». Πρώτη αὐτή «ὡς ὄργανο τῆς θείας οἰκονομίας, ἐνεργεῖ γιά τή δημόσια ἐκδήλωση τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ»²³.

(Συνεχίζεται)

22. Χ. Καρακόλη, ὁ.π., σσ. 103-105.

23. Ι. Γαλιάνη, ὁ.π., σ. 388.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου

Ἀντώνιου Χαραλάμπους
Θεολόγου

Ο ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλείστος¹ ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς μεγαλύτερες προσωπικότητες τῆς ἀγιοτόκου Κύπρου. Γεννήθηκε τό 1134 μ.Χ. στό χωριό Λεύκαρα, πού βρίσκεται κοντά στήν ὄροσειρά τοῦ Τροόδου καί προερχόταν ἀπό πτωχή καί πολυμελῆ οἰκογένεια. Εἶχε ἑπτά ἀδελφία καί οἱ δύσκολες οικονομικές συνθηκες ἐμπόδισαν τούς γονεῖς του, Ἀθανάσιο καί Εὐδοξία, νά τοῦ παρέχουν σχολική μόρφωση. Γιά νά βοηθήσει τήν οἰκογένειά του νά κερδίσει τά πρὸς τό ζῆν, ὁ ἅγιος Νεόφυτος ἐργαζόταν στά χωράφια, ἐπιδιδόμενος

ἰδιαίτερα στήν τέχνη τῆς ἀμπελοουργίας.

Ὅταν ὁ ἅγιος Νεόφυτος ἔγινε δεκαεπτὰ ἐτῶν, οἱ γονεῖς του τόν ἀρραβώνιασαν καί ἐτοιμάζονταν νά τόν παντρεύουν. Παρ' ὅλη ὅμως τή σπουδή τῶν γονιῶν του νά τόν παντρεύουν, αὐτός ἐπιθυμοῦσε τή μοναχική ζωή. Γι' αὐτό ἔλυσε τούς ἀρραβῶνες καί πῆγε νά μονάσει στή Μονή τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου στό ὄρος Κουτσοβέντη στόν Πενταδάκτυλο. Ἐκεῖ παρέμεινε γιά ἑπτὰ χρόνια, διάστημα κατὰ τό ὅποιο ἔλαβε κάποια στοιχειώδη μόρφωση καί ἀποστήθισε ὀλόκληρο τό Ψαλτήρι.

1. Γιά τή ζωή καί τήν προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου βλέπε περισσότερο στά Συγγράμματά του, πού ἐξέδωσε τό μοναστήρι του στήν Πάφο, καθώς καί τά Πρακτικά τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου πρὸς τιμὴ τοῦ Ἁγίου, πού ἔγινε στήν Πάφο τό 2009.

Στή συνέχεια, θέλησε να βρεῖ κάποιο ἥσυχο μέρος γιὰ νὰ ἀσκητέψει. Μετά ἀπό μεγάλη ἀναζήτηση, ὁ ἅγιος Νεόφυτος βρῆκε μίαν ἐρημική σπηλιά, πού ἦταν φωλιά διαφόρων πουλιῶν, στήν περιοχή Μελισσόβουνο τῆς Πάφου, σέ ἀπόσταση δέκα χιλιομέτρων ἀπό τό λιμάνι. Ἀπ' ἐκείνη τή στιγμή (24 Ἰουνίου 1159 μ.Χ.) καί μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του, ἡ σπηλιά τῆς Πάφου ἔγινε τόπος ἥσυχίας καί ἀσκησης. Ὁ Ἐγκλειστος ἀφιέρωσε ὅλες του τίς δυνάμεις καί ὀλόκληρη τή ζωή του στήν καλλιέργεια τῆς ἀγαπημένης του ἥσυχίας. Μάλιστα, διέγλυψε καί τόν τάφο του στά ἐνδότερα τοῦ σπηλαιῖου καί ἔπηξε θυσιαστήριο στό ὄνομα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὥστε νά μὴν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τή Θεία Κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Δέκα χρόνια, μετά τήν ἐγκαταβίωση στήν Ἐγκλείστρα, ὁ

Ἐπίσκοπος Πάφου Βασίλειος Κίνναμος ἔπεισε τόν Ἅγιο νά κάνει τό ἀσκ-

τήριο τῆς Ἐγκλείστρας μοναστήρι. Ὁ Ἐγκλειστος δέχτηκε κι ἄλλους μοναχοὺς καί χειροτονήθηκε ἱερέας καί ἡγούμενος, ἰδρύνοντας κοινόβιο μοναστήρι μέ κοινή λατρεία, τράπεζα καί ζωή. Ἡ ζωή τῶν μοναχῶν ὀργανώθηκε κατὰ τίς διατάξεις τῆς Τυπικῆς Διαθήκης πού ἔγραψε ὁ Ἅγιος, σύμφωνα μέ τή μοναστική παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τά κτήρια τῆς Ἐγκλείστρας ἐπεκτάθηκαν, δημιουργήθηκε βιβλιοθήκη καί ἀποκτήθηκαν εἰκόνες, ἱερά σκεύη καί ἅγια λείψανα μαρτύρων καί ὁσίων. Ἀκόμη, τό 1183 μ.Χ. ἀγιογραφήθηκε ἡ Ἐγκλείστρα ἀπό τόν Θεόδωρο Ἀψευδῆ καί καθιερώθηκε ναός τοῦ πανσέπτου Σταυροῦ στόν διπλανό λαξευμένο γκρεμό.

Μετά τήν κατάληψη τῆς Κύπρου ἀπό τοὺς Φράγκους τό 1191 μ.Χ., ὁ Ἐγκλειστος ἀσκητής τῆς Πάφου ἀποφασίζει λόγω καί τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ προσκυνητῶν πού ἐπισκέπτονταν τήν Ἐγκλείστρα, νά ἀρχίσει ἕνα αὐστηρότερο ἐγκλεισμό, μέ σκοπό νά μὴν ἀπολέσει τήν ἀγαπημένη του ἥσυχία. Γι' αὐτό, τό 1197 μ.Χ. λαξεύει νέα σπηλιά, τήν Ἀνωτέρα Ἐγκλεί-

στρα, όπου ασκείται έντονα στην ήσυχία, την προσευχή και την άσκηση, μιμούμενος έτσι τη ζωή των στυλιτών ασκητών, που έστρεφαν την έλπίδα τους αποκλειστικά στον Θεό.

Η νέα αυτή περίοδος της ζωής του Έγκλειστου, που διήρκεσε μέχρι και τον θάνατό του τό 1219 μ.Χ., ήταν η πιο γόνιμη περίοδος της ζωής του και αποτέλεσε την προσωπική απάντησή του στον έξανδραποδισμό της πατρίδας του. Κατά την περίοδο αυτή ο Άγιος συνέγραψε τά περισσότερα και σπουδαιότερα έργα του, όπως είναι η «Βίβλος των Κατηχισμών» (1211) και η δεύτερη «Τυπική Διαθήκη» (1214) και μεγάλωσε τό μοναστήρι της Έγκλειστρας μέ νέα κτήρια, συνδυάζοντας έτσι τόν αυστηρό έγκλεισμό και την ήσυχία μέ την άληθινή κοινωνικότητα πρós τούς συμμοναστές του, τούς συμπατριώτες του και όλο τόν κόσμο. Όπως γράφει ό π. Παύλος Έγγλεζάκης, «πρόκειται διά τήν μεγίστην πνευ-

ματικήν προσφοράν τής όρθοδόξου Κύπρου δι' όλης τής Φραγκοκρατίας, αλλά και τήν μεγίστην έν γένει προσφοράν τής Κύπρου εις τόν όρθόδοξον μοναχισμόν»².

Μέσα από τη ζωή και τό έργο του, ό άγιος Νεόφυτος αναδείχτηκε σέ μία μεγάλη προσωπικότητα για τήν Κύπρο και όλη τήν Όρθόδοξη Έκκλησία. Τά έργα του και τό μοναστήρι της Έγκλειστρας, καθώς και τά χαριτόβρυτα λείψανά του μαρτυρούν μέχρι τίς μέρες μας για τήν αγιότητά του, η οποία αναγνωρίστηκε μετά τόν θάνατό του. Η μνήμη του άγιου Νεοφύτου έορτάζεται στις 24 Ιανουαρίου, ήμέρα όπου γίνεται η ανάμνηση του θαύματος της Θεοσημείας. Ακόμη, στις 12 Απριλίου έορτάζεται η κοίμησή του και στις 28 Σεπτεμβρίου η ανακομιδή των λειψάνων του, έορτή που καθιερώθηκε λίγο μετά τήν εύρεση των λειψάνων του τό 1750 μ.Χ.

«Ταίς του σου Όσίου πρεσβείαις, Χριστέ ό Θεός, έλέησον και σώσον ήμάς. Αμήν».

2. Βενέδικτου Έγγλεζάκη (άρχιμ. Παύλου), *Είκοσι μελέται διά τήν Έκκλησίαν Κύπρου (4ος έως 20ός αιώνας)*, έκδ. Ίδρύματος Α.Γ. Λεβέντη και Μορφωτικού Ίδρύματος Έθνικής Τραπεζής, Αθήναι 1996, σ. 291.

ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

ατομικό δικαίωμα ή ιδεολογία;

Ἐπισκόπου Καρπασίας
κ. Χριστοφόρου

ΜΕΡΟΣ Β΄

(Συνέχεια από τό προηγούμενο)

Αυτό τό ὁποῖο ἐπιχειρεῖται σήμερα εἶναι ἡ ιδεολογικοποίηση τῆς ἡδονῆς καί μάλιστα αὐτῆς πού προέρχεται ἀπό παρά φύσιν σχέσεις καί ἐνέργειες. Ὅπως ἀναφέραμε καί πιό πάνω, εἶναι δικαίωμα κάποιου νά ἀκολουθήσει τόν δικό του προσανατολισμό. Ὅμως, δέν μπορούμε νά ἀντιληφθοῦμε γιατί ὅλοι πρέπει, ἀκόμη καί διά νομοθεσίας, νά τόν δεχθοῦμε ὡς ὀρθό ἢ ἀκόμα καί κοινωνικά ὠφέλιμο. Μήπως αὐτό ἀποτελεῖ μία σύγχρονη ἐκτροπή ἀπό τήν πνευματική ὠριμότητα στήν νεο-ειδωλολατρία (ἀπολυτοποίηση τῶν παιδῶν καί ἀνθρω-

πίνων ἀδυναμιῶν);

Ἀπό καθαρά Θεολογική ἄποψη, ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι ἁμαρτία. Γιά νά κατανοήσουμε τί θέση αὐτή τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νά ἐρμηνεύσουμε τά σχετικά χωρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού ἀναφέρονται σ' αὐτό τό θέμα καί γενικά στήν αἰχμαλωσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τά λεγόμενα σαρκικά πάθη.

Τό πρῶτο χωρίο προέρχεται ἀπό τήν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή του (Ρωμ. α', 18-32). Ἡ τοποθέτηση τοῦ Ἀπ. Παύλου ξεκινᾷ ἀπό τό γεγονός τῆς νοητικῆς διαστρωφῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδή δέν μπόρεσε νά νοήσει (κα-

τανοίσει) ὀρθά τόν Θεό, ἀπολυτοποίησε – θεοποίησε τά φθαρτά καί ὑλικά πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Αὐτό εἶχε καί ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά στραφεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐρωτικά (παθιασμένα) πρὸς αὐτά, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀδειάσει ἐσωτερικά ἀπό κάθε ἔννοια πνευματική, ἀνώτερη καί νά ἀγνοεῖ τή δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Θεο-εγκατάλειψη, ἡ πνευματική ἄγνοια, ἐπιφέρει μέσα στό κέντρο τῆς καρδιάς τοῦ ἀνθρώπου ἐπιθυμίες, πού εἶναι στήν οὐσία τους ἀκαθαρσίες, πού τόν ἀτιμάζουν ὡς προσωπικότητα. Ὅποτε ὁ ἄνθρωπος λατρεύει (ὑπηρετεῖ, ποθεῖ, ἐπιδιώκει) τήν κτίση παρὰ τόν Κτίσαντα. Τό ἐσωτερικό κενό, πού δημιουργεῖται μέσα στόν ἄνθρωπο, πού ἀπό τή φύση του εἶναι δημιουργημένος νά βιώνει τήν ἄκτιστη Χάρις τοῦ Θεοῦ, τό καταλαμβάνουν τά «πάθη τῆς ἀτιμίας». Δηλαδή, πρόκειται γιά ἐσωτερικές – ψυχικές – πνευματικές ἀσθένειες πού διαστρέφουν τήν ἐπιθυμία (ψυχική δύναμη τοῦ ἀνθρώπου): «διό καί παρέδωκεν αὐτούς ὁ Θεός ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τά σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς», μέ ἀποτέλεσμα νά

ἀλλάζει τό φρόνημα καί ὁ τρόπος ζωῆς.

Συνεπῶς, εἶναι ἁμαρτία, διότι ἀπολυτοποιεῖται μία σαρκική ἐπιθυμία, ἡ ὁποία γίνεται πάθος (ἀρρώστια, κατάσταση) τῆς ψυχῆς, τό ὁποῖο ἐμποδίζει τόν ἄνθρωπο νά φθάσει στήν ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ (ἀφοῦ ἤδη ἔχει Θεο-ποιήσει τό σαρκικό πάθος) καί στερεῖται τῆς ἀφθάρτου δόξης καί ἐμπειρίας τοῦ ὄντος Θεοῦ. Ἡ ψυχική αὐτή κατάσταση ἔχει, σύμφωνα μέ τόν Ἄπ. Παῦλο, ὑπαρξιακά καί ὄντολογικά ἀποτελέσματα πάνω στήν ψυχοσωματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου: «καί καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τόν Θεόν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτούς ὁ Θεός (λόγῳ τῆς κατάστασης πού δημιούργησαν διὰ τοῦ ἰδίου τρόπου ζωῆς) εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τά μή καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστούς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετάς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας».

Ἡ ἀπολυτοποίηση τῆς ἡδονῆς, ὡς σκοποῦ καί στόχου

τῆς ζωῆς ὁδηγεῖ στήν ὁδύνη. Ἡ ὁδύνη ἀρχίζει ἐσωτερικά, ἀλλοιώνει τήν ψυχική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου, ὑποφέρει μέσα του (βλέπε ἀθεράπευτα ψυχολογικά προβλήματα) καί ἡ ἐσωτερική αὐτή κατάσταση μεταφέρεται ὡς πράξη-ἐνέργεια μέσα στήν κοινωνία μας. Μελετώντας κάποιος προσεκτικά τήν πιό πάνω ψυχική ἀκτινογραφία τοῦ Ἀποστόλου ἔχει τήν αἴσθησι ὅτι περιγράφει μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια, τήν παθολογική κατάσταση τῆς ἐποχῆς μας. Δέν εἶναι πιστεύω, τυχαῖο τό γεγονός ὅτι πολλοί ὑποστηρίζουν ὅτι τά χειρότερα ἐγκλήματα εἶναι τά λεγόμενα σεξουαλικά, πού προέρχονται κυρίως ἀπό παρά φύσιν ἐνέργειες.

Δεύτερον, ἡ ἁμαρτία (πράξη, λόγος, ἐπιθυμία, αἰχμαλωσία τοῦ νοῦ πού γίνεται ψυχική κατάσταση) ἀποκλείει τόν ἄνθρωπο ἀπό τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διευκρινίζει ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τρία βασικά πράγματα, πού διαμορφώνουν τήν ψυχική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου: Εἰρήνη ἐσωτερική, δικαιοσύνη (δηλαδή ἡ ἐνάρετη ζωή ἡ ὁποία μᾶς δικαιώνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ) καί ἁγιασμός (μετοχή τοῦ ἀνθρώπου στή Χάρη τοῦ

Θεοῦ). Ἡ ἀλλοίωσις τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, λόγω τῆς αἰχμαλωσίας ἀπό τά διάφορα πάθη, ἀποτελεῖ τήν κόλασι τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ὑποφέρει λόγω στέρησης τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καί τοῦ ἁγιασμοῦ. Γι' αὐτό καί γράφει μέ βεβαιότητα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. «*Μή πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενικοῖται (ὁμοφυλόφιλοι), οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔ λοῖδοροι οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι*» (Α΄ Κορ. στ΄, 9-10).

Τρίτον, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐβαπτίσθησαν, τοὺς ὑπενθυμίζει μία πνευματική πραγματικότητα. Μέσα τους ἐνεργεῖ ὄντολογικά ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί κατά συνέπεια τά σώματά τους εἶναι Ναός τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη παρατηρεῖ ὅτι τά σώματά μας δέν τά ἐξουσιάζουμε, γιά νά τά κάνουμε ὅ,τι θέλουμε, διότι δέν εἶναι αὐτοδημιούργητα. Τά ἔχουμε ἀπό τόν ἴδιον τόν Θεό. Συνεπῶς, τά σώματά μας δέν εἶναι σκεῦος ἡδονῆς καί ἐνδοκοσμικῶν ἀπολαύσεων, ἀλλά μέσον, ἐργαλεῖον πού μᾶς ὁδηγεῖ

στό νά πραγματώσουμε τή φύση μας. Νά τήν καταστήσουμε γνήσια, αὐθεντική, ἀγία, ὅπου θά συνδοξάζεται μέσα στή δόξα τοῦ Θεοῦ. «*Φεύγετε τήν πορνείαν... ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι τό σῶμα ὑμῶν ναός τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπό Θεοῦ, καί οὐκ ἐστέ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γάρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τόν Θεόν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καί ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ*» (Α΄ Κορ. στί, 18-20).

Ὡς ἐπίλογο τῶν πῶ πάνω θέσεων θά ἤθελα νά χρησιμοποιήσω τόν λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος σεβόμενος τήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου γράφει: «*Πάντα μοι ἔξεστιν*» (ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται). «*Ἄλλ' οὐ πάντα συμφέρει*» (ὅμως δέν εἶναι ὅλα πρὸς τό συμφέρον μου).

Ἡ ἰδεολογικοποίηση τῆς ὁμοφυλοφιλίας εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φιλαυτίας τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔχει αἰχμαλωτιστεῖ στά πλοκάμια τῆς σύγχρονης ἐκκοσμηκευμένης – εἰδωλολατρικῆς μαγείας. Ἡ δομή τῆς σύγχρονης ἐκκοσμηκευθείσας κοινωνίας μοιάζει περισσότερο μέ τή δομὴ μίας μηχανῆς, πού παράγει ἡδονή, παρά ἑνός ζωντανοῦ ὄργανισμοῦ, πού δημιουργεῖ προ-

οπτική μέσα στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ὅποτε ὁ μηχανοποιημένος ἄνθρωπος ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐνέργεια τῆς ἀνθρώπινης βούλησης, πού στήν οὐσία της εἶναι ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου νά ἐπιτελέσει τή φύση του ὡς πρόσωπο καί ὄχι ὡς μία ἀπλή δυνατότητα, τήν ὁποία ἔχει στή φύση του καί μπορεῖ νά τή χρησιμοποιήσει ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας. Ἀγνοεῖ ὅτι τό κακό, δηλαδή ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐνέργεια ὄχι κατά φύσιν, ἀλλά κατά (ἐνάντια) τῆς φύσεως.

Κατά συνέπεια, τό δικαίωμα νά κινηθεῖ κάποιος ἐνάντια στή φύση του παραμένει ἀναφαίρετο. Μήπως ὅμως πρέπει νά μελετηθεῖ καί ἡ δυνατότητα τῆς υπέρβασης (ὄχι κατάργησης) ἢ καλύτερα τῆς θεραπείας τῆς φύσεως, ὥστε νά κινεῖται κάποιος φυσικά καί ὑπὲρ φύση καί νά εἶναι ἀναπαιγμένος γι' αὐτό πού κάνει καί νά μὴ ζητᾶ δικαίωση μέσῳ διαδηλώσεων «ὑπερηφανείας» καί νομοθετικῶν ρυθμίσεων;

Διότι, ἐάν μιλοῦμε γιά κάτι τό ὁποῖο εἶναι φυσικό καί κοινωνικά ἀποδεκτό, τότε γιατί χρειάζονται τά κινήματα καί οἱ ἀγῶνες φυσικῆς καί κοινωνικῆς θεμελίωσης καί ἀποδοχῆς του;

Ἀπό τόν Παράδεισο στήν κόλαση κι ἀπό τήν κόλαση στόν Παράδεισο

Εὐδόκιου Δημητρίου
Θεολόγου

Μέρος Α΄

Τή σύγχρονη ἐποχή, πού τά πλείστα παραδοσιακά σχήματα ἀμφισβητοῦνται, ἀναζητεῖται ἡ ἐλπίδα πού θά ἀναζωογονήσει τόν κόσμο. Οἱ ἄνθρωποι τῆς «νέας ἐποχῆς» ὑποτιμοῦμε πολλούς θεσμούς, πού ἄλλοτε ἀποτελοῦσαν τήν καρδιά τῆς κοινωνίας καί σήμερα προσπαθοῦμε νά τούς ἀποβάλουμε σάν ἄχρηστα νεκρά κύτταρα. Ἄν ἴσως ἀφιερώναμε ἐλάχιστο χρόνο γιά ἐνδοσκόπηση, θά ἀναγνωρίζαμε τήν τραγικότητα τῆς κατάστασής μας.

Σέ κάθε γειτονιά κάθε κοινότητας ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού πεινοῦν, γιατί ἡ οικονομική κρίση τούς ἐπληξε ἐπαγγελματικά μέ ἀδιέξοδες οἰκογενειακές συνέπειες:

ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού πονοῦν, γιατί ἀνίστες ἀσθένειες τούς ταλαιπωροῦν· ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού πάσχουν ἀπό κατάθλιψη, γιατί δέν βρίσκουν ἀνάπαυση σέ τίποτε πιά· ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δέν εἶναι ἄνθρωποι, γιατί συνθλίβονται ἀπό τόν ὀδοστρωτήρα τοῦ μοιραίου συστήματος τῆς καθημερινότητας. Νά κοντοσταθεῖ κανεῖς νά παρακολουθήσει τίς εἰδήσεις, θά ἐνημερωθεῖ γιά δολοφονίες, ἀνατινάξεις, δυστυχήματα, φιλονικίες, δολοπλοκίες, ἐνῶ ὅπωςδήποτε θά κεντήσει ἀνεπαίσθητα τί συνείδησή του ἡ διάχυτη ὑποκρισία τῶν ἐχόντων καί κυβερνώντων.

Εἶναι γιά νά διερωτόμαστε: «πῶς κατάντησα ἔτσι;». Πράγματι, μόνο μέ αὐτόν τόν τρόπο εἶναι δυνατόν νά καταλάβουμε ὅτι ὁ ἑαυτός μας ὄζει πνευματική δυσοσμία, ἐξαιτίας τῆς προσωπικῆς διαφθορᾶς μας. Νά δοῦμε, λοιπόν, τό ἄτομό μας. Δέν φτάνει ὅμως νά κοιταχτοῦμε στόν καθρέφτη. Ὅταν ἀντιληφθοῦμε τούτη τήν τραγική κατάσταση πού σύραμε τό ἀνθρώπινο πρόσωπο, τότε ἴσως ὑποψιαστοῦμε πῶς δέν εἶναι ζήτημα νοσηρῆς κατάστασης, μά νοσηρῆς φύσεως. Ἡ βλάβη δέν εἶναι στά ἄψυχα καί ἄλογα ἀντικείμενα. Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε ψυχοβλαβεῖς καί σωματοβλαβεῖς, ἐφόσον μέ τήν ψυχή καί τό σῶμα μας δροῦμε ἀρρωστημένα. Αὐτό εἶναι τό βασικό πρόβλημα: ἡ ἔννοια «ἀρετή».

Ἡ ἀρετή ὡς ἡ «κατά φύσιν» κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου

Στή διήγηση τῆς Γενέσεως τοῦ κόσμου, διαβάζουμε

«Ποίσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν»¹. Ἐνῶ τά ὑπόλοιπα κτίσματα ἔγιναν μέ μία ἀπλή θεϊκή ἐντολή, προφορικά, ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε μέ τή σύμπραξη τῆς Ἁγίας Τριάδας, μετά ἀπό ἰδιαίτερη θεία ἐνέργεια. Εἴμαστε δημιουργημένοι σύμφωνα μέ τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, λοιπόν, κατά τή μορφή Του. Ἄσαρκη μέχρι τότε ἡ μορφή Του, ἐνσαρκωμένη μετά ἀπό αἰῶνες πολλούς, στό πρόσωπο τοῦ θεανθρώπου Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος. Κάθε ἀγαθό προβάλλεται ἀπό τό θεϊκό Του πρόσωπο, ἀφοῦ Αὐτός εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς Ἀγαθότητας, τοῦ Κάλλους καί τῆς Ἀρετῆς. Ἀπό τό θεϊκό Του πρόσωπο πηγάζει ὁ κόσμος ὡς κόσμημα, κι ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Πανάγαθο ἀγαθοποιεῖται καί ἀπό τόν Ἅγιο ἀγιοποιεῖται.

Ρίζα τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος εἶναι ὁ Χριστός· ἀπό αὐτή τήν ρίζα τρεφόμαστε,

1. Γέν. 1, 26.

δυναμώνουμε, καρποφορούμε ἢ, μέ τίς ἄστοχες ἐπιλογές μας, ἀτροφοῦμε καί μαραινόμεσθε. Πάντως ἓνα εἶναι τό δεδομένο· ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε σύμφωνα μέ τήν ἔνσαρκη μορφή τοῦ Θεοῦ· ἐννοεῖται πώς κληρονόμησε τόσο τά σωματικά χαρακτηριστικά Του ὅσο καί τά ψυχικά. Ὅπως ἐξηγεῖ καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, «ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον (...) πάση ἀρετῇ κατηγλαϊσμένον, πᾶσιν ἀγαθοῖς κομῶντα»².

Τό γεγονός πώς ἐξ ἀρχῆς τῆς ὑπαρξίς του ὁ ἄνθρωπος ἔχει τόσο στή φύση του ὅσο καί στήν κλίση του τό καθρέφτισμα τῆς θείας εἰκόνας, σημαίνει ἀκριβῶς πώς τό θεϊκό πλάσμα ἔγινε τέλειο μέ προοπτική τό θεϊκό. Ἡ ἀρχική –πρό τῆς πτώσεως– κατάσταση τοῦ δημιουργημένου

κόσμου χαρακτηρίστηκε «λίαν καλή» στίς σελίδες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· οἱ ἐκκλησιαστικοί Πατέρες δέ τήν χαρακτηρίσαν παράλληλα καί ὡς «ὑγεία»³, δηλαδή ὡς φυσιολογική κατάσταση.

Ἐτυμολογικά, ἡ λέξη «ἀρετή» παράγεται ἀπό τό ἑλληνικό ρῆμα «ἀραρίσκω», πού σημαίνει «φέρνω μαζί»⁴, συνενώνω καί συνάπτω. Τοῦτο μᾶς ἀφίνει νά αἰσθανθοῦμε πώς ἀρετή εἶναι καθετί τό συνημμένο μέ τήν ἀνθρώπινη φύση. Ἐκεῖνα τά χαρακτηριστικά πού φέρει ὁ κάθε ἄνθρωπος πού γεννᾶται, εἶναι οἱ ἀρετές του· φέρει μαζί του τήν ἀθωότητα, τήν ἀγνότητα, τήν πραότητα, τήν ἀπλότητα, τήν ἀγαθότητα, ὅλα ὅσα συμπληρώνουν τήν παιδικότητα. Αὐτά βρίσκονται ταυτισμένα μέ τή φύση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν πρῶ-

2. Ἐκθεσις ἀκριβῆς, 2, 12. «κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον (...) κεκοσμημένον πάση ἀρετῇ», Δωροθέου Γάζης, Διδασκαλία 1, 1.

3. «Οἱ Πατέρες καί ὅλη ἡ Παράδοση παρατηροῦν τήν ὑγεία (Σ.τ.μ.: ἰσχύνη δύναμοι ὄροι ὡς πρός τήν κατανόηση: ἀγαθότητα, ἀγιότητα, καθαρότητα, ἀναμαρτησία) τῆς ἀνθρώπινης φύσης στήν ἀρχέγονη ἀδαμαία κατάσταση», Jean Claude Larchet, Ἡ θεραπευτική τῶν πνευματικῶν νοσημάτων, τόμ. Α', ἐκδ. Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα, 2009², σ. 11.

4. Μητροπολίτη Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς Νικολάου, Ἀπό τό καθ' ἡμέραν στό καθ' ὁμοίωσιν, ἐκδ. Ἐν πλῶ, 2008, σ. 184.

τη κιόλας στιγμή τῆς ζωῆς του. Γι' αὐτό κάποτε καί οἱ Πατέρες, ἀντί γιά ἀρετές, κάνουν λόγο «γιά φῶς ἢ δόξα τοῦ Πατρός, ἄλλοτε χάρι, φῶς ἢ δόξα τοῦ Υἱοῦ καί ἄλλοτε χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὡς Φορέας καί Δωρητής τῶν χαρίτων, τῶν ἀρετῶν ἢ τῶν ἀκτιστῶν ἐνεργειῶν παίρνει μερικές φορές τό ὄνομα τῶν ἀρετῶν καί ἔτσι καλεῖται: Πνεῦμα Χάριτος, Πνεῦμα Σοφίας, Πνεῦμα Δυνάμεως, Πνεῦμα Δόξας, Πνεῦμα Γνώσεως, Πνεῦμα Φόβου τοῦ Θεοῦ, Πνεῦμα Ἀληθείας», κατά τόν Jean Claude Larchet⁵.

Οἱ ἀρετές εἶναι σύμφυτες μέ τήν ψυχή, ἐφόσον «ἔγκεινται γάρ ἡμῖν ἐκ δημιουρ-

γίας»⁶, ὅπως σημειώνει ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής. Βέβαια, τόσο οἱ ἐκ δημιουργίας προδιαγραφές τοῦ ἀνθρώπου ὅσο καί ἡ προοπτική τῆς ζωῆς του εἶναι ὑψηλές. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος, γιά νά εἶναι θεοειδής. Αὐτό θεμελιώνεται ἀπό αὐτήν τήν ὑπόστασι τοῦ Χριστοῦ διά τῶν δύο φύσεων Του· ἡ σάρκωσι τοῦ Θεοῦ ἔγινε γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου στήν πρῶτη του φύσι⁷.

Καλλιεργώντας τίς ἀρετές, ὁ ἄνθρωπος μεταμορφώνεται, ἀλλοιώνεται ἐν Χριστῷ, προσομοιώνεται μέ Αὐτόν. Ἀλλά πάντα, μέσα σέ αὐτή τή μεταμόρφωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀντικατοπτρίζεται ὁ Θεός. Γιατί πηγὴ τῆς ἀρετῆς εἶναι ὁ Θεός. Καί ρίζα

5. Ὁ.π., σ. 47.

6. Διάλογος μετά Πύρρου, PG91, 309C.

7. «Ὁ Χριστός ἔρχεται μέ τή διπλή Του φύσι ὡς Θεάνθρωπος, νά ἐπιβεβαιώσει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι προορισμένος νά εἶναι ἄνθρωπος-θεός: “Ὁ Θεός γάρ ἐννθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν”, διακηρύσσουν οἱ Πατέρες», Jean Claude Larchet, ὁ.π. σ. 35.

8. «Πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τά τρία ταῦτα”. Αὐτά τά τρία ἀποτελοῦν καί τό θεμέλιο τοῦ ἀθηντικῶν βιώματος τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Αὐτά τά τρία εἶναι πού συνθέτουν τήν “ἄλλη” λογική. Αὐτή ἡ λογική τόν κάνει λεπτό καί εὐγενῆ στή φύσι, λιτό στούς τρόπους καί λανθάνοντα στίς ἐπιλογές. Γίνεται διεισ-

τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ὁ Πανάγαθος. Γι' αὐτό καί μέσα ἀπό τόν Χριστιανό, πού ζεῖ χριστιανικά, ἐνάρετα, ἀποκαλύπτεται ὁ Χριστός⁸. Ὅπως ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος μέ τόν ἐνάρετο βίο του χάραξε τόν Θεό στήν καρδιά του καί ἐπωνομάστηκε Θεοφόρος, ἔτσι κι ὁ κάθε φιλάρετος πιστός χρειάζεται νά ἀγωνιᾶ καί νά προετοιμάζεται γιά τά αἰώνια καί ἄφθαρτα. Ὁ θεοφόρος φέρει τόν Θεό στή ζωή του, στήν καρδιά του, στή σύνολη ὑπαρξή του. Ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἔσκυπαν νά δοῦν ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπό τόν Ἅγιο, μετά τό μαρτυρικό του τέλος, διάβασαν ἐκεῖνο πού ἀναγραφόταν στήν καρδιά του καί ἀνακάλυψαν ταυτόχρονα τήν πηγὴ τῆς πνευματικῆς δυνάμεώς του: ὁ Θεός.

Ἔτσι καί ὁ Χριστιανός πού ζεῖ τήν ἀρετή, ἐπιβεβαιώνει τή Χάρη τοῦ Θεοῦ μέ τό φρόνημά του στήν καθημερινότητα, μέ κάθε σκέψη καί προοπτική του⁹. Ἀκόμα καί ἡ καλοσύνη τῶν «κακῶν ἀνθρώπων» ἔχει ἀναμφισβήτητη πηγὴ τόν Θεό¹⁰, ἀφοῦ ἡ καλοσύνη – ἀγαθότητα εἶναι ἔμφυτη στήν ἀνθρώπινη φύση μέ σύμφυτο τόν πόθο γιά κάτι πνευματικά ἀνώτερο καί πιό οὐσιαστικό¹¹.

Κατά τήν Παράδοση, φέροντας στήν ἀγκαλιά του ὁ θεάνθρωπος Χριστός τόν ἅγιο Ἰγνάτιο τόν Θεοφόρο, εἶπε στούς μαθητές Του ὅτι προϋπόθεση γιά τήν εἴσοδο τοῦ ἀνθρώπου στή βασιλεία τῶν Οὐρανῶν εἶναι νά μοιάσει σέ ἐκεῖνο τό παιδί. Τά μικρά παιδιά, ἀπονήρευτα

δυτικός, διορατικός καί διαφανῆς. “Πάντα ἀνακρίνει καί ὑπ’ οὐδενός ἀνακρίνεται”. Ἀλλά στό πρόσωπό του κατοπτρίζεται ὁ Θεός, ἀπό μέσα του διαθλάται ἡ χάρις Του», Μητροπολίτη Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς Νικολάου, Ἄνθρωπος μεθόριος, ἐκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα, 2006³, σ. 155.

9. Τοῦ ἰδίου, Ἀπό τό καθ' ἡμέραν στό καθ' ὁμοίωσιν, ὅ.π., σ. 71.

10. Τοῦ ἰδίου, Ἄνθρωπος μεθόριος, ὅ.π., σσ. 58-59.

11. Τοῦ ἰδίου, Ἀπό τό καθ' ἡμέραν στό καθ' ὁμοίωσιν, ὅ.π., σσ. 17-18.

καί ἀγαθά, διατηροῦν ἀπλό-
τόν νοῦ τους· ἀνεπιτήδευτα
καί αὐθόρμητα ζοῦν καί
ἐκπέμπουν εἰλικρίνεια καί
ἀλήθεια. Μεγαλώνοντας ὁ
ἄνθρωπος μαθαίνει τό ψέμα
καί τό ἴδιον συμφέρον, ὁ
νοῦς γίνεται σύνθετος συν-
δυάζοντας γεγονότα καί κα-
ταστάσεις, συχνά πρὸς πρό-
κληση παρεξηγήσεων· ἡ διε-
στραμμένη αὐτή κατάσταση
κατά τὴν ἐνηλικίωση ἐκπέμ-
πει εἰρωνία, ὑποκρισία, ὑπο-
τίμηση τοῦ ἄλλου καί ὑπερ-
τίμηση τοῦ ἑαυτοῦ του.
Ἔτσι, χάνει ὁ ἄνθρωπος τὰ
ἀπλά ἐκεῖνα χαρακτηριστικά
τῆς παιδικότητας πού ἀνε-
παίσθητα τὸν ὀδηγοῦσαν
στὸν Θεό. Πρὸς τοῦτο καί ἡ
διάκριση νεότητας καί γή-
ρατος διαφοροποιεῖται ἀπὸ
τὴν ἔννοια πού δίδεται ὡς
ἐπὶ τό πλεῖστον σήμερα· οἱ
ἐννοιες ἀποδεσμεύονται ἀπὸ
τὰ ἡλικιακὰ ὄρια καί τὴ δια-

δοχή τῶν ἐποχῶν καί σχετί-
ζονται, πλέον, μέ τὴν πνευ-
ματική καταστασι¹². Μέ αὐτά
τά δεδομένα ὁ ἄνθρωπος
πού νοιώθει πὼς ἔχασε ἐκεί-
νη τὴν ἀγαθότητα καί ἀπλό-
τητα τοῦ παιδιοῦ, θά ἀνα-
παυθεῖ ὅταν ἐπανεύρει αὐτὴ
τὴν πρώτη, ὠραία κατάστα-
ση πού εἶχε ζήσει προηγου-
μένως. Καί τότε θά ἀντιλη-
φθεῖ πὼς αὐτὴ ἡ παιδικό-
τητα εἶναι ὁσμὴ καί πρό-
γευση τῆς αἰωνιότητος¹³. Γι'
αὐτό καί δέν εἶναι τυχαῖο
πού ἀκοῦμε συχνά πὼς τὰ
παιδιά εἶναι τό μέλλον μας.
Ἡ παιδικότητα εἶναι ἡ δια-
τήρησή μας σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ,
πού ἐπεκτείνεται ἐν Χριστῶ
ὑπερβαίνοντας τὸν χρόνο.
Βέβαια, ἂν καί εἶναι γεγονός
πὼς ἡ σωματικὴ ἐπιστροφή
στὸν πρότερο χρόνο δέν
εἶναι ἐφικτή, στὴν περίπτω-
ση τῆς ψυχῆς, αὐτὴ ἡ δυνα-
τότητα τῆς ἐπιστροφῆς στὴν

12. Ἀρχμ. Χριστοδούλου, Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου, *Κά-
τοπτρα ζωῆς*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου, Ἁγιον Ὄρος, 2003, σσ. 89-
90.

13. «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναζητᾷ τὴν παιδικότητα, στὴν οὐσία δέν ἐπιζητᾷ
τίποτα λιγότερο ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Τὴν αἰώνια ζωὴ, τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
τὴ συνδέει ὁ Χριστὸς μέ τὴν ἀπλότητα καί τὴν ἀνεξικακία τῆς ἀδιάφθορης
παιδικῆς ἡλικίας», ὁ.π., σσ. 90-91.

πρότερη και αυθεντική κατάσταση της παιδικότητας είναι όχι μόνον ύπαρκτή αλλά και επαναλαμβανόμενα έφικτή και μάλιστα αναγκαία. Ἡ πνευματική ανακαίνιση της ασθενούς ανθρώπινης φύσης μας μπορεί να γίνεται καθημερινά και ανά πάσα στιγμή, αρκεί να είναι διαρκής προσπάθεια και αδιάκοπη επιδίωξή μας¹⁴. Ἐν ὀλίγοις, ἡ νήψη σ' αυτό συνοψίζεται ἡ ψυχή γρηγορούσα να επιμένει να ζει αυθεντικά ανθρώπινα, δηλαδή μέ τήν προοπτική ἀγνότητα τῶν πρωτοπλάστων και τήν ἀθωότητα και ἐμπιστοσύνη τῶν παιδιῶν¹⁵.

Ἡ κακία ὡς ἡ «παρά φύσιν» κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου

Μετά τήν ἁμαρτία και τήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων, ἀφοῦ ἐπιφορτίστηκε ἡ

ἀνθρώπινη φύση τίς συνέπειες, ἔγινε ἀντιληπτό ὅτι κάτι νέο και μοιραίο συνέβη. Ζεῖ πιά ὁ ἄνθρωπος τή νέα μεταπτωτική πραγματικότητα, ἀντιμετωπίζοντας τήν ἁμαρτία, τήν κακία, τή φθορά και τόν θάνατο· αὐτά ἦταν τά καινούργια σημάδια στήν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, τά ὅποια σήμαναν τό πλῆγμα τῆς πρώτης κατάστασης, τῆς υἰείας.

Βέβαια, ἡ πτώση δέν κατέστρεψε ὀλοσχερῶς τήν ἀνθρώπινη φύση. Ὅπως ἕνας τεχνίτης νοιάζεται και προστατεύει τό δημιούργημά του και ὅταν παραστεῖ ἀνάγκη τό ἐπιδιορθώνει, γιά νά ἀποκαταστήσει τήν πρώτη του κατάσταση, ἔτσι και ὁ Θεός δέν ἐπέτρεψε τόν ὀλοσχερῆ ὄλεθρο τοῦ ἀνθρώπου. Τά χαρακτηριστικά πού τοῦ ἔδωσε κατά τή δημιουργία, οὔτε τά ἀνακάλεσε, οὔτε

14. «(...) ἐνῶ γιά τή σωματική φύση εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπιστροφή, γιά τήν περίπτωση τῆς ψυχῆς εἶναι δυνατόν νά ἐπανεέλθῃ ἡ πρώτη λαμπρότητα. Ἐχουμε τό χάρισμα ἀπό τόν Θεό νά ἀνακαινιζόμεθα καθημερινά και κάθε στιγμή, ἀφοῦ, καθὼς λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὅποιος ἔχει τόν Χριστό, ἔχει τήν ζωή. Γινόμεθα ἕνα μέ τόν Χριστό», ὁ.π., σ. 97.

15. Μητροπολίτη Μεσογαίας και Λαυρεωτικῆς Νικολού, Ἄνθρωπος μεθόριος, ὁ.π., 159-160

τοῦ τὰ στέρησε. Ἀκόμα καί μετὰ τὴν πτώση, ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν», ἔχοντας ὅμως μία διαφορὰ. Ἐξ ὑπαιτιότη- τας τῆς ἀνθρώπινης εὐθύνης γιὰ τὸ προπατορικό ἁμάρ- τημα, τὸ «κατ' εἰκόνα» ἀμαυ- ρώθηκε καὶ τὸ «καθ' ὁμοί- ωσιν» φάνηκε πιὸ ἀπομα- κρυσμένο¹⁶. Δέν ἀπωλέστηκε ὁ δρόμος γιὰ τὴν ὁμοίωση μὲ τὸν Θεό· μία ὁμίχλη ὅμως, πού σκέπασε τὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον μετὰ τὸ γεγονός τῆς πτώσης, δυσκολεύει τὸ ἐγχείρημα. Ἡ ὁμίχλη τῆς ροπῆς στὴν ἁμαρτία ἐμποδί- ζει τὴν καθαρὴ θέα τοῦ Θεοῦ· περιορίζει τὴν προσ- δοκία τῆς ὁμοίωσης – ἔνωσης μὲ τὸν Θεό.

Ἡ διαστροφή τῆς πρώτης κατάστασής μας, τῆς δημι- ουργίας, εἶναι ὅ,τι χαρακτη- ρίζουμε «κακό». Δέν δημι- ουργήθηκε ἐκ Θεοῦ, μὰ προ- κλήθηκε ἀπὸ ἀνθρώπινη δια-

στροφή, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνα τῆς πρώτης σύστασής μας νὰ τὰ μετατρέψουμε σέ πάθη. Μὲ τὴν πλέον δυνατὴ σαφήνεια ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης διακρίνει σέ αὐτὰ τὰ χαρα- κτηριστικὰ τὴν κατὰ φύσιν καὶ τὴν παρά φύσιν κατὰ- στασί τους: τί σπορὰ γιὰ τε- κνογονία μετατρέψαμε σέ πορνεία, τὸν θυμὸ ἐναντίον τοῦ διαβόλου στρέψαμε πρὸς τὸν συνάνθρωπό μας, τὸν ζῆλο γιὰ τίς ἀρετές τὸν προ- санаτολίσαμε στό κακό. Ἀκόμα καὶ ἡ φιλοδοξία εἶναι συστατικό τοῦ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ ὡς ἀγάπη γιὰ τὴν πνευματικὴ δόξα· καὶ ἡ ὑπε- ρηφάνεια, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ διαβόλου· καὶ ἡ χαρὰ, ἀλλὰ γιὰ τὸν Χριστό καὶ τὸν συ- νάνθρωπο· καὶ ἡ τροφή, ἀλλὰ ὄχι ὡς λαιμαργία· ἀκόμα καὶ ἡ μνησικακία, ἀλλὰ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς ψυχῆς¹⁷. Ὁ ἄνθρωπος

16. Χρυσόστομου Α. Στασιούλη, *Κάλλος τὸ Ἅγιον*, ἔκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα, 2004, σ. 160.

17. «Κακὸν μὲν ὁ Θεὸς οὔτε πεποιήκεν οὔτε δεδημιούργηκεν· ἠπατήθησαν δέ τινες φήσαντες φυσικά εἶναι τινὰ τῶν παθῶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀγνοήσαντες ὅτι

ὅμως μετέτρεψε τή μνησικακία σέ μίσος τῆς δικαιοσύνης καί κατ' ἐπέκτασιν τήν ἀπώλεια τῶν ἀρετῶν¹⁸. Μέ αὐτά τά δεδομένα, ἡ ἁμαρτία συμβαίνει ὅποτε δέν συμπεριφερόμαστε κατά φύσιν, ἀνθρώπινα, ἀλλά συμπεριφερόμαστε παρά φύσιν, ἀπάνθρωπα¹⁹. κάθε φορά

πού ξεφεύγουμε ἀπό τόν πραγματικό προορισμό μας, κάθε φορά πού ἀποπροσανατολιζόμαστε καί χάνουμε τή γνησιότητά μας. Ἐκείνη τήν αὐθεντικότητα τῶν πρωτοπλάστων πρὸ τῆς πτώσεως.

(Συνεχίζεται)

τά συστατικά τῆς φύσεως ιδιώματα ἡμεῖς εἰς πάθη μετνήγκαμεν. Οἷον· φύσει ἐν ἡμῖν ἡ σπορά διὰ τήν τεκνογονίαν, μετεποιήσαμεν δέ ἡμεῖς αὐτήν εἰς πορνείαν· φύσει ἐν ἡμῖν ὁ θυμός κατά τοῦ ὄφους, κεχρήμεθα δέ ἡμεῖς αὐτῷ κατά τοῦ πλυσίου· φύσει ἐν ἡμῖν ὁ ζῆλος διὰ τό τας ἀρετάς ζηλοῦν, ἡμεῖς δέ ἐπί κακῶ ζηλοῦμεν· φύσει τῇ ψυχῇ τό δόξης ἐπιθυμεῖν, ἀλλά τῆς ἄνω· φύσει τό ὑπερηφανεύεσθαι, ἀλλά κατά τῶν δαιμόνων· ὁμοίως ἡ χαρά, ἀλλά διὰ τόν Κύριον, καί τήν τοῦ πλυσίου εὐπραγίαν· εἰλήφαμεν καί μνησικακίαν, ἀλλά κατά τῶν ἐχθρῶν τῆς ψυχῆς· εἰλήφαμεν ἔφρσιν τροφῆς, οὐ μέντοι ἀσωτίας», Ἀγίου Ἰωάννη Σιναΐτη, *Κλίμαξ*, Λόγος ΚΣτ' β': Περί Διακρίσεως, ἔκδ. Ἰ. Μονή Παρακλήτου, Ἀττική, 2002⁹, σ. 318.

18. Ὁ.π., Λόγος Θ': Περί Μνησικακίας, σ. 166.

19. «Τό “ἁμαρτία” μή νοήσης τήν γενομένην ἐν ἡμῖν, οἷον μοιχείαν, ἢ ἀδικίαν, ἢ ἄλλο τί τοιοῦτον, ἀλλ' ὃ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι. Τοῦ ἀγαθοῦ καί τῆς κατά φύσιν κινήσεως, ἦτοι τάξεως, ἀποτυγχάνοντες, φερόμεθα εἰς τήν παρά φύσιν ἄλογον καί παντελεῖ καί ἀνούσιον ἀνυπαρξίαν· ὅθεν καί μηδαμῇ μηδέν ὄν λέγει τό κακόν», Ἀγίου Μαξίμου Ὁμολογητή, *Εἰς τό Περί θεῶν ὀνομάτων*, Εἰς τό Κεφάλαιον Δ'.

Νίκης Τρακοσιῆ
Φιλολόγου

Ἡ γιαγιά Σταυρούλα

Βασιμμένο
σέ πραγματικά γεγονότα

14 τοῦ Σεπτεμβρίου, μέ τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας σκέφτηκε νά πάει κατευθείαν στό γηροκομεῖο νά δεῖ τή γιαγιά Σταυρούλα κι ὕστερα νά πάει σπίτι. Στήν πραγματικότητα δέν εἶχε καί πολλή ὄρεξη γιά κουβέντες. Βαριά ἐνιωθε τήν ψυχή της αὐτές τίς μέρες, ἀλλά τό ἤξερε ὅτι ἂν πήγαινε πρῶτα σπίτι, μᾶλλον δέ θά ἔμενε περιθώριο καί γιά τή γιαγιά. Ἀδικημένη τήν εἶχαν πάντα, ἀλλά ἐκείνη ποτέ δέν εἶχε ἀπαίτηση. Χαιρόταν τόσο, ὅταν τούς ἔβλεπε, ἀλλά δέν παραπονοῖταν ποτέ ἂν ἀργοῦσαν νά πᾶνε.

Σήμερα, μιά πού γιόρταζαν κι οἱ δύο τους, ἔπρεπε νά πάει. Ἀπό τή γιαγιά Σταυρούλα πῆρε το ὄνομά της ἢ ἴδια κι εἶχαν ιδιαίτερη ἀδυναμία ἢ μία στήν ἄλλη. «Καί τί νά τῆς εὐχηθῶ»; σκεφτόταν. «Τά χρόνια πολλά σάν ἀστεῖο ἀκούγεται». Τά εἶχε τά πολλά χρόνια στήν πλάτη ἢ γιαγιά καί δέν ἐπιθυμοῦσε περισσότερα. «Καλό παράδεισο» ἢ «καλή ὑπομονή» ἤθελε νά τῆς εὐχονται, ιδιαίτερα τούς τελευ-

ταίους μῆνες, πού βασανίζοταν πολύ ἀπό τίς ἀρρώστιες πού ἔφθειραν σιγά-σιγά τό ἔξασθηνιμένο σῶμα της.

Μέ τόν βασιλικό πού τῆς ἔδωσε ὁ Ἰερέας μπῆκε στό δωμάτιό της. Φωτίστηκε τό πρόσωπο τῆς γιαγιάς, σάν παιδάκι ἔκανε ἀπ' τή χαρά της. Πῆρε τό βασιλικό καί τό φιλοῦσε, νά πάρει κι αὐτή λίγη χάρη, ὅπως ἔλεγε. «Τήν εὐχή μου νά ἔχεις πού μοῦ ἔφερες λίγη χάρη τοῦ Σταυροῦ, Σταυρούλα μου».

-Πῶς εἶσαι, γιαγιά;

-Καλά, κόρη μου, καλά δόξα νά ἔχει ὁ Κύριος. Ἐκεῖνος καλά μᾶς ἔχει. Ἐμεῖς δέν εἴμαστε καλοί.

«Ἄχ, γιαγιά», σκέφτηκε. «Τόσα βάσανα στή ζωή σου... ὅσα ξέρουμε δηλαδή, γιατί μόνη σου τά τραβοῦσες καί πάντα μέ τό δόξα σοι ὁ Θεός. Κι ἂν δέν ἦσουν καλή, δέν ξέρω ἐμεῖς ποῦ θά βρισκόμαστε τώρα. Ποιός θά κρατοῦσε τό βάρος στή δική μας οἰκογένεια, ἂν θά βρίσκαμε ἐμεῖς τά ἐγγόνια σου, ἓνα ἀποκούμπι στίς μεγάλες φουρτοῦνες τῆς δικῆς μας παιδικῆς ζωῆς. Ἄχ, γιαγιάκα! Ἄν δέν ἦσουν καλή!» Βούρκωσαν τά μάτια της, ἄθελά της, γιατί

αὐτές τίς μέρες πεθύμησε τόσο νά ἔχει ἓνα ἀποκούμπι σάν ἐκεῖνο τῆς γιαγιάς... Πολύ δύσκολα κυλοῦσε ἡ δική της ζωή. Κόπος πολὺς, ἀσυνεννοησία, εὐθύνες ὑπερβολικές... Οἱ ἄλλοι φαίνονταν ἀνέμελοι, ἡ ἴδια ἐνιωθε πολύ φορτωμένη... Πολύ βαρὺς τῆς φαινόταν ὁ δικός της σταυρός. Μέ κάποιο παράπονο ἄκουσε σήμερα στό Εὐαγγέλιο τό, «ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ...»

Ἄρχισαν τήν κουβέντα τους, ρωτοῦσε ἡ γιαγιά γιά τά δισέγγονα καί γιά τά ἐγγόνια, ἀλλά δέν μπόρεσαν νά μιλήσουν γιά πολὺ. Ἡ διπλανή γιαγιά ἄρχισε νά φωνάζει γεμάτη θυμό, νά παραπονιέται γιά τίς φροντίστριες, νά ἀπαιτεῖ νά τίς φωνάξουν ἀμέσως... Δέν ἦταν ἡ πρώτη φορά πού γινόταν αὐτό, ἀλλά σήμερα ἦταν ἰδιαίτερα ἔντονες οἱ φωνές της.

Πρόβαλε στήν πόρτα μία φροντίστρια, γιά νά δεῖ τί συνέβαινε.

-Χαρά στήν ὑπομονή της! εἶπε δείχνοντας μέ τό βλέμμα τή γιαγιά Σταυρούλα. Ὅλη τή νύχτα φωνάζει καί δέν τήν ἀφήνει νά ἡσυχάσει κι αὐτή ἄρρωστη γυναίκα. Καί δέν λέει λέξη, δέν ἀπαντᾷ, δέν πα-

ραπονιέται. Ἄλλη θά μᾶς ἔκα-
νε χίλια παράπονα γιά νά τήν
πάρουμε ἄλλου.

Αὐτό δέν τό γνώριζε. Ἔτσι,
λοιπόν! Κι ἐκεῖ, μεσ' τήν τα-
λαιπωρία ἢ γιαγιά; Σηκώθηκε
ἀμέσως ἀπό τή θέση της.

-Ποῦ πᾶς; Φεύγεις κιάλα;

-Ὅχι, πάω μία στιγμὴ ἔξω
καί ἔρχομαι.

Πῆγε κατευθεῖαν στήν διευ-
θύντρια, γιά νά ἀπαιτήσει νά
ἀλλάξουν συγκάτοικο στή για-
γιά. Δέν γίνεται καί τώρα στό
τέλος τῆς ζωῆς της νά μὴν μπο-
ρεῖ νά ἡσυχάσει ἓνα βράδυ.
Ἄρκετά βάσανα πέρασε στή
ζωή της. Λίγη ἄνεση στό τέλος,
εἶχε δικαίωμα νά τή ζητήσει.

Καλά καλά δέν τελείωσε
τήν πρότασή της στήν διευ-
θύντρια καί πῆρε τήν ἀπάντη-
ση.

-Ἐγώ ἢ ἴδια στενοχωριέμαι γι'
αὐτή τήν κατάσταση. Ἐδῶ πα-
ραπονιοῦνται ἀπό πλαινά δω-
μάτια... Ψές ἄδειασε ἓνα κρε-
βάτι. Πῆγα ἀμέσως καί εἶπα
στή γιαγιά σου ὅτι θά μετακό-
μιζε, γιά νά εἶναι πιό ἡσυχῆ. Ξέ-
ρεις τί μοῦ ἀπάντησε; «εὐχα-
ριστῶ, κόρη μου, ἀλλά ἀφῆστε
με ἐκεῖ πού εἶμαι. Ἐγώ σέ λίγο
θά πεθάνω. Θά βρεθῶ μπροστά
στόν Κύριο, θά δώσω λόγο γιά
ὅλα. Ἄν μοῦ πεῖ ὅτι τόν τε-

λευταῖο σταυρό μου δέν τόν
ἄντεξα, δέν τόν κράτησα; Εἶναι
καί τοῦ Σταυροῦ αὐριο. Ὅστις
θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν
ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ». Τῆς
εἶπα ὅτι δέν θά δυσκόλευε κα-
νέναν. Ἦταν σίγουρη γι' αὐτό
πού ἤθελε. «Μπορεῖ σήμερα-
αὐριο νά ἔλθει κάποια ἄλλη.
Ποῦ θά τή βάλετε; Μπορεῖ νά
μὴν ἀντέχει τίς φωνές. Ἐγώ
ἀντέχω...».

Γύρισε πίσω στό δωμάτιο τῆς
γιαγιάς. Ἡ ἄλλη συνέχιζε τήν
γκρίνια. Κύλησε τό τροχοκάθι-
σμα τῆς γιαγιάς νά πᾶνε «βόλ-
τα» καί κάθισαν στό σαλονάκι,
ὅπου ἦταν κι ἄλλες «φιλενά-
δες». Ἄλλες καταγίνονταν μέ
κάποιο ἐργόχειρο, ἄλλες βυθι-
σμένες στόν «κόσμο» τους.
Ἐκεῖ ἦταν καί ἡ γιαγιά Ἐλένη,
χαρούμενη πού εἶχε κοντά της
τόν ἐγγονό της. Τῆς προκάλε-
σε κάποια ἐκπλήξη ἢ παρου-
σία του, γιατί ὡς τώρα δέν εἶχε
δεῖ κάποιο παιδί τῆς γιαγιάς
Ἐλένης καί ἀπό λεπτότητα
δέν τή ρώτησε ποτέ.

-Ἐχεις τόσο μεγάλο ἐγγονό,
κυρία Ἐλένη! Νά τόν χαιρέσαι!

-Τρεῖς ἔχω, ὁ Θεός νά τοὺς
ἔχει καλά. Ἔρχονται ὅποτε
μποροῦν, πότε ὁ ἓνας, πότε ὁ
ἄλλος.

-Γιά μᾶς ἡ γιαγιά ἦταν τό με-

γάλο στήριγμα. Τῆς χρωστοῦμε πολλά. Εἶπε ὁ ἐγγονός, χωρίς νά ἀκούσει ἡ γιαγιά. Καί δειχοντας μέ τό βλέμμα του τή γριά, πρόσθεσε. Μεγάλη ἡρωίδα αὐτή πού βλέπετε.

Τῆς κίνησαν τήν περιέργεια τά λόγια του.

-Πόσα παιδιά ἔχεις, κυρία Ἐλένη;

-Ὁ γιός μου ὁ Ἀντρέας εἶναι ἀγνοούμενος ἀπό τήν εἰσβολή... Δόξα σοι ὁ Θεός! Ὁ γιός μου ὁ Ἰάκωβος πέθανε τριανταπέντε χρονῶν καί μᾶς ἄφησε τοῦτα τά τρία παιδιά. Δόξα νά ἔχει ὁ Κύριος. Δέν παραπονέθηκα ποτέ. Μέ τή νύφη μου τά μεγαλώσαμε, μέ στερήσεις, μέ δυσκολίες... Ὅμως, νά τρεῖς λεβέντες μέ τή μόρφωσή τους, μέ τή δουλειά τους, καλοί καί χρυσοί ἄνθρωποι. Δόξα νά ἔχεις, Κύριε!

-Γιά κάτι τέτοιες ἡρωίδες ἔπρεπε νά φτιάχνουν μνημεῖα στίς πλατεῖες, νά περνοῦμε νά ὑποκλινόμαστε. Συμπλήρωσε τήν κουβέντα του ὁ ἐγγονός σιγά, νά μὴν ἀκούσει ἡ γιαγιά.

Τή συζήτηση παρακολούθησε κι ἡ φροντίστρια σιωπηλή ὡς ἐκείνη τή στιγμή. Στράφηκε σέ μία ἄλλη γιαγιά πού καθόταν σέ ἀναπηρικό κάθισμα. «Ἄλλη ἡρωίδα τῆς ὑπομονῆς καί τῆς ἀνεξικακίας

αὐτή», εἶπε καί τήν προκάλεσε.

-Πές τίποτα κι ἐσύ, κυρία Ἐλπινίκη.

-Τί νά πῶ, κόρη μου; Οἱ νέοι νά μᾶς ποῦν τά δικά τους. Ἐμεῖς τελειώσαμε, πήραμε δρόμο...

-Μέ τό καρτσάκι πῆρες τόν δρόμο; Τήν ἀστείεψε μία ἄλλη.

-Μέ τό καρτσάκι θά μπεῖ στόν παράδεισο, συνέχισε ἡ φροντίστρια καί τή ρώτησε ξανά. Τί ἔπαθες, κυρία Ἐλπινίκη καί δέν μπορεῖς νά περπατήσεις;

-Ἄφοῦ σοῦ εἶπα ἄλλη φορᾶ. Εἶχα ἓνα ἀτύχημα. Τώρα... πέρασαν καί δέκα χρόνια. Περσμένα ξεχασμένα. Εὐτυχῶς πού ὑπάρχουν καί τά τροχοκαθίσματα καί δέ μένουμε σ' ἓνα κρεβάτι μιά ζωή. Δόξα σοι ὁ Θεός.

-Τήν κτύπησε κάποιος μέ τό αὐτοκίνητο καί τήν ἄφησε ἀβοήθητη στόν δρόμο. Συμπλήρωσε μέ κάποια δόση θυμοῦ ἡ φροντίστρια. Ἀλλά αὐτή, ὄλο «δόξα σοι ὁ Θεός».

-Δόξα νά ἔχεις, Κύριε, ἐπανάλαβε σάν ἡχώ ἡ γιαγιά Σταυρούλα. Καί τόν σταυρό πού μᾶς ἔδωσες νά τόν κρατήσουμε ὡς τό τέλος.

-Μά κάποτε, εἶναι πολύ βαρὺς, γιαγιά. Δέν ἀντέχουμε.

-Βαρὺς εἶναι. Πιό βαρὺς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ μας δέν εἶναι. Κι Ἐκεῖνος δέν εἶχε ἀνάγκη νά σταυρωθεῖ. Γιά μᾶς σταυρώθηκε.

-Καί νά μὴ θέλουμε, τά βάσανα κι ὁ σταυρὸς ἐδῶ εἶναι. Εἶπε ἡ φροντίστρια μέ ἕναν ἀναστεναγμό, πού ἔδειχνε ὅτι σκεφτόταν κι ἐκεῖνη τά δικά της βάσανα.

-Κι ὅμως, εἶναι φορές πού προσπαθοῦμε κι ἴσως καί τὸν ἀποτινάζουμε, ἐπενέβηκε ἄλλη ἐπισκέπτρια. Μήπως σήμερα ἰδιαίτερα, μέ ὅλα τά μέσα πού ἔχουμε, μέ τίς λύσεις πού δίνουμε στά προβλήματα μας, μέ τή διεκδίκηση τῶν δικαιωμάτων, τῆς ἄνεσης, τῆς προσωπικῆς ζωῆς... ὄχι ἐκεῖ πού πρέπει καί εἶναι θεμιτό, ἀλλά καί μέ ἀμαρτωλοὺς τρόπους ἀκόμη, καί μέ λύσεις τόσο ἀντίθετες μέ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτό δέν κάνουμε; Ἀποτινάζουμε τὸν σταυρὸ μας. Κι ὕστερα φτιάχνουμε μόνοι τὸ δικό μας Γολγοθά...

Ἐάν γινόταν νά τὸν ἀλλάξουμε; Ρώτησε ἡ φροντίστρια, ἀλλά κανένας δέν τῆς ἀπάντησε.

Ἡ Σταυρούλα σκέφτηκε λίγο. Σάν ἀστραπή πέρασε ἀπὸ τὸ

μυαλό της ἡ σκέψη, «ἂν εἶχα ἐγὼ τὸν σταυρὸ τῆς γιαγιάς Σταυρούλας ἢ τῆς Ἑλένης ἢ τῆς Ἑλπινίκης»... Ἐδιώξε ἀμέσως τὴ σκέψη σάν γρουσουλιά. «Ἄχ, τὸ δικό μου σταυρὸ πρέπει νά κρατῶ», εἶπε μέσα της.

-Γιαγιά, ποῦ βρῆκες τὴν τόση ὑπομονή σου; Πῶς ἀντέχεις; Ρώτησε τὴ γιαγιά Σταυρούλα.

-Τί σημαίνει πῶς ἀντέχω; Τόσον καιρὸ δέν ἔμαθες; Ἄμα κρατᾶς τὸν Θεὸ ἀπ' τὸ χέρι τί ἔχεις νά φοβηθεῖς; Ἄμα βλέπεις μπροστά σου τὸν Χριστὸ σταυρωμένο, τολμᾶς νά παραπονεθεῖς; Γιά τὴν ἀγάπη Του θά σπκώσεις κι ἐσύ τὸ δικό σου σταυρὸ, κι ἅμα φοβᾶσαι ὅτι δέν θά ἀντέξεις, θά Τοῦ ζητᾶς νά σοῦ δώσει ὑπομονή. Κοίταξε στίς εἰκόνες τοὺς Μάρτυρες, πού κρατοῦν ἕναν σταυρὸ ὁ καθένας. Πόσο σφικτά καί σταθερά τὸν κρατοῦν, ἀλλά καί κοιτάζουν ψηλά, στὸν Κύριο. Ἄχ! ἂν ἀγαπούσαμε τὸν Χριστό, ἂν θέλαμε νά εἴμαστε κοντά Του στή βασιλεία Του, ποιὸς σταυρὸς καί ποιὸς ἀγώνας θά μᾶς φαινόταν βαρὺς; Μέ χαρὰ θά προχωρούσαμε κι ἄς μᾶνιαζαν τά κύματα τῆς ζωῆς γύρω μας. Νά ἔχεις πάντα ὑπομονή, Σταυρούλα μου.

ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ιωάννας Νικολάου
Θεολόγου

Μέρος Β΄

(Συνέχεια από τό προηγούμενο)

Κεφάλαιο Γ΄ Θεολογική θεώρηση, ήθικοί προβληματισμοί

Ολόκληρος ο χριστιανικός κόσμος στάθηκε έξαρχῆς από ἐπιφυλακτικός ὡς σαφῶς ἀρνητικός ἀπέναντι στήν παρεμβατική ἀναπαραγωγή. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν ἔλαβε ἐπίσημα θέση γιά τήν ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή παρ' ὅλο πού ὀρθόδοξοι θεολόγοι διατύπωσαν κατά

καιρούς τίς ἀπόψεις τους, ἐκφράζοντας ἔντονες ἐπιφυλάξεις ἢ καί ἀπορρίπτοντας ἐντελῶς τή διαδικασία αὐτή¹. Θά μπορούσε, λοιπόν, ἐξαρχῆς νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ παρεμβατική ἀναπαραγωγή στό σύνολό της θεωρεῖται προβληματική ἀπό θεολογική σκοπιά, ὅποισδήποτε καί ἂν εἶναι οἱ λύσεις πού μπορεῖ νά δώσει σέ ἐπιμέρους ἀνθρώπινα προβλήματα. Καί αὐτό δέν ὀφείλεται σέ κάποια προκατάληψη ἢ ἀκαμψία τῆς

1. Βλ. Β. Γ. Φανάρα, *Υποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή, ἠθικοκοινωνική προσέγγιση*, ἔκδ. «Τό Παλίμνηστον», Θεσσαλονίκη 2000, σσ. 121-138.

θεολογίας, αλλά στήν εικόνα πού ἔχει γιά τόν ἄνθρωπο καί τή ζωή. Βεβαίως, ἡ Ἐκκλησία, ἂν καί δέν εἶναι ὑπέρ τῶν παρεμβατικῶν ἐφαρμογῶν τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἐπειδή ὁμως ἀποτελεῖ δεδομένο μίας πραγματικότητας πού δέν δημιουργήθηκε ἀπό αὐτήν, καί ἐφαρμόζεται ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση ἢ τήν ἐπιθυμία της, ἀντιμετωπίζει τό πρόβλημα στό ἐπίπεδο τῆς ποιμαντικῆς οἰκονομίας. Ἔτσι, μπορούμε νά ἀναφέρουμε σχετικά κάποιες τοποθετήσεις καί ἐπιφυλάξεις τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας γιά τό θέμα τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς.

Κατ' ἀρχάς τονίζουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ὅτι διαφέρει ἀπό τά ζῶα, καί ὅτι ὁ σκοπός του εἶναι ἡ θέωση καί ἡ κοινωνία μέ τόν Θεό. Μέσα σ' αὐτό τόν σκοπό βλέπει ἡ Ἐκκλησία τήν ἐπευλόγηση τῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ ἀνδρογύνου καί τό μυστήριο τοῦ γάμου, ἀλλά καί τή γονιμοποίηση καί τήν κυφορία τοῦ ἐμβρύου, καθώς καί τή γέννηση τῶν παιδιῶν. Ἡ ἀπόκτηση παιδιῶν δέν εἶναι αὐτοσκοπός γιά τούς

γονεῖς, οὔτε τά παιδιά γεννιοῦνται γιά κοινωνικούς λόγους καί γιά τήν κοινωνική καταξίωση τῶν γονέων, ἀλλά γιά νά γίνουν τά ἀνδρόγυνα συνεργοί τοῦ Θεοῦ στή δημιουργία καί τή σωτηρία τῶν παιδιῶν τους. Ὅποτε, οὔτε ἡ φυσική ἀτεκνία στερεῖ κάτι ἀπό τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε καί ἡ γέννηση πολλῶν παιδιῶν δημιουργεῖ πληρότητα στόν ἄνθρωπο, ὅταν καί ἐφ' ὅσον δέν ἱκανοποιεῖται πλήρως ὁ σκοπός τῆς ὑπάρξεώς του. Ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν ἐκπληρώσει τόν βαθύτερο στόχο του, πού εἶναι νά φθάσει στή θέωση, τότε θά εἶναι ἕνα ἀποτυχημένο ὄν, παρ' ὅλες τίς ἐπίγειες κατακτήσεις καί ἐπιτυχίες του. Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται κυρίως, γιά τόν τρόπο πού ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό κατ' εἰκόνα θά ὀδηγηθεῖ στό καθ' ὁμοίωσιν, πού εἶναι ὁ τελικός σκοπός του. Συνεπῶς, κάθε θέμα τρεχούσης σημασίας, πρέπει νά τό ἐντάσσει μέσα ἀπό τήν προοπτική αὐτή τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι ὁ ὑψιστος σκοπός.

Τό πλαίσιο στό ὁποῖο το-

ποθετεί ή θεολογία τί γέννηση και την ανάπτυξη του ανθρώπου είναι ή αγάπη². Ο τρόπος μέ τον όποιο αρχίζει ή ζωή είναι ιερός. Είναι έκφραση αγάπης των δύο συζύγων και καταξιώνει μέ τον καλύτερο τρόπο τό ανθρώπινο σώμα³. Η αναπαραγωγική λειτουργία είναι ή μόνη μή αντανακλαστική αλλά αυτεξούσια λειτουργία του ανθρώπινου σώματος. Είναι κατ' έξοχήν ψυχοσωματική λειτουργία. Καί για την ολοκλήρωσή της απαιτείται καί τό έτερο φύλο. Κατά τον καθηγητή θεολογίας Γεώργιο Μαντζαρίδη: «*Τίς τελευταίες δεκαετίες μάλιστα είχε προβληθεί ό έρωτας χωρίς παιδιά. Τώρα προβάλλονται τά παιδιά χωρίς έρωτα*»⁴.

Η παρεμβατική αναπαρα-

γωγή βγάξει την αρχή της ζωής από τί ζεστασιά και τό σκοτάδι του μπτρικού σώματος στην ψύχρα του δοκιμαστικού σωλήνα και στά κριτήρια της ατομικής λογικής⁵. Μέ την παρεμβατική αναπαραγωγή ή γέννηση και ό θάνατος του ανθρώπου αποφασίζεται από ειδικούς. Η αρχή της ζωής μεταφέρεται από τί μοναδικότητα της παρουσίας των δύο γονέων στην απουσία τους και την αντικατάστασή τους από τό ιατρικό προσωπικό. Παράλληλα ευτελίζεται ή αξία του ανθρώπου. Ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται ως ζωντανή μηχανή.

Η έτερόλογη γονιμοποίηση μέ οποιαδήποτε μέθοδο αναπαραγωγής δημιουργεί έντονες ήθικές αναστολές, γιατί έχει την ίδια βιολογική βάση μέ τί μοιχεία⁶. Η μοιχεία

2. Βλ. Γ. Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική II*, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σσ. 578 - 579.

3. Βλ. Νικόλαου Γ. Κόιου, *Βιοηθική, Συνοδικά κείμενα όρθοδόξων εκκλησιών*, έκδ. Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα 2007, σ. 93.

4. Γ. Μαντζαρίδη, *ό.π.*, σ. 579.

5. Βλ. *Ό.π.*, σ. 591.

6. Βλ. Γ. Μαντζαρίδη, *ό.π.*, σ. 586. Για περισσότερα βλ. Β. Φανάρα, *ό.π.*, σσ. 150-151.

χαρακτηρίζεται ως «νοθεία του γένους»⁷. Τό ίδιο γίνεται καί μέ τήν έτερόλογη γονιμοποίηση. Ἄν καί ἀπουσιάζει ἡ συνουσία, μπορεῖ νά θεωρηθεῖ καί ως μοιχεία μέ τήν έννοια ὅτι τό δανεικό σπέρμα ἢ ὠάριο τοῦ ενός συζύγου εἶναι ξένο.

Ἡ Ἐκκλησία διατηρεῖ κάποια κλίμακα διαβαθμίσεως, κατά τήν ποιμαντική αντιμετώπιση τῶν πιστῶν πού ἔχουν καταφύγει στήν παρεμβατική τεκνοποιία. Ἔτσι, ἀντιμετωπίζεται ἐπιεικέστερα ἡ ἐνδοσωματική σπερματέγχυση ἀπό τήν ἐξωτερική σπερματέγχυση, καί ἡ ὁμολογη γονιμοποίηση ἀπό τήν έτερόλογη. Ἡ ἰατρική βοήθεια γιά τεκνοποιία δέν ἀπορρίπτεται ἀπό τήν χριστιανική ἠθική, ἀφοῦ ὑπάρχει τό στοιχεῖο τῆς ἀμοιβαίας προσωπικῆς δωρεᾶς τοῦ ενός συζύγου πρὸς τόν ἄλλο. Ἡ ὁμολογη ἐξωσωματική γονιμοποίηση θά μπορούσε νά θεωρηθεῖ ὡς, ἀπό πλευρᾶς τῆς

ἐπιστήμης, βοήθεια τῆς συνουσίας τῆς συζυγικῆς πράξεως, πού ὀλοκληρώνει καί ἐκφράζει τήν πληρότητα τῆς διαπροσωπικῆς σχέσεως τῶν συζύγων πού τείνει ἀπό τή φύση της στή δημιουργία τέκνων⁸.

Κατά τόν καθηγητή θεολογίας Γεώργιο Μαντζαρίδη, ἡ ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή εἶναι παρέμβαση στή δημιουργία, ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Ἡ ἀναπαραγωγή τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν τεχνητή γονιμοποίηση δέν εἶναι κάποια ἀπλή ἀναπαραγωγική πράξη ἀλλά καινοφανής παρέμβαση στή δημιουργία. Γι' αὐτό καί ὁ ὅρος ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή, πού συνήθως χρησιμοποιεῖται δέν ἀποδίδει πλήρως τά πράγματα ...ἡ ἀναπαραγωγή αὐτή θά μπορούσε νά χαρακτηρηθεῖ ὡς παρεμβατική τεκνοποίηση... ἀλλά καί κάθε παρέμβαση στή παραγωγή κάποιας μορφῆς ζωῆς εἶναι παρέμβαση στή δημιουργία»⁹.

7. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 37,8, PG 36, 292C.

8. Βλ. Ὁ.π., σσ. 596-597.

9. Βλ. Ὁ.π., σ. 579.

Ὁ ἄνθρωπος κατάφερε νά προβάλλεται ὡς δημιουργός, ἀλλά καί ταυτόχρονα, νά μεταβάλλεται καί σέ πρώτη ὕλη γιά τήν κατασκευή δεύτερης φύσεως.

Ἡ ὑπογονιμότητα δέν ἀποτελεῖ ἀναπηρία ἢ παράγοντα ἀθεράπευτης κοινωνικῆς ἀδυναμίας. Ζευγάρια πού δυσκολεύονται νά τεκνοποιήσουν ἀποτελοῦν ἀφορμή πλούσιας πνευματικῆς γονιμότητας γιά τόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος δέχεται τήν ἐνεργό παρουσία τοῦ Θεοῦ στή ζωή του καί ἀποδέχεται μέ ταπείνωση καί ὑπακοή τό θέλημα τοῦ Θεοῦ¹⁰. Χαρακτηριστική εἶναι καί ἡ ἄποψη τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου: «τό τεκεῖν ἄνωθεν ἔχει τήν ἀρχήν, ἀπό τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καί οὔτε γυναικός φύσις, οὔτε συνουσία, οὔτε ἄλλο οὐδέν αὐταρκες πρὸς τοῦτό ἐστιν»¹¹. Ἐξάλλου ἔχουμε παραδείγματα στήν

Ἐκκλησία μας ὅπως ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καί ἡ Θεοτόκος, οἱ ὁποῖοι γεννήθηκαν ἀπό στεῖρους γονεῖς.

Στήν Ἐκκλησία ὑπάρχει ἡ πνευματική θεώρηση, ὅτι ὁ πόνος καί ἡ ἀσθένεια εἶναι μέσα στό πλαίσιο τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καί ὅτι ἀποτελοῦν δοκιμασίες, ἀφορμές σωτηρίας καί εὐκαιρίες γιά ἐξαγιασμό. Ἡ Ἐκκλησία κατανοεῖ τήν ἀδυναμία καί τήν ἐπιθυμία τῶν συζύγων πού ἀδυνατοῦν νά σηκώσουν τό βάρος τῆς ἀτεκνίας, γι' αὐτό καί δικαιολογεῖται στή χριστιανική συνείδηση ἡ ἀντιμετώπιση μέ ἐπίμονη προσευχή, πίστη, ταπείνωση, ἀλλά καί ἡ καταφυγή στήν ἰατρική ἐπιστήμη γιά τή θεραπεία παθολογικῶν καταστάσεων ὅπως ἡ στειρότητα¹². Στό 38^ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου Σοφία Σειράχ ἀναφέρεται: «τέκνον, ἐν ἀρρωσθήματί σου μή παράβλεπε (τούς ἰατρούς καί τά φάρμακα) ἀλλ' εὗξαι

10. Βλ. Γ. Μαντζαρίδου, «Θεολογική Θεώρηση τῆς Ὑποβοηθούμενης Ἀναπαραγωγῆς», *ΕΕΘΣΑΠΘ*, τόμ. 10, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 101.

11. Βλ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, *Εἰς τήν Γένεσιν*, PG 54, 639.

12. Βλ. Γ. Μαντζαρίδου, *ὁ.π.*, σ. 102.

Κυρίῳ καὶ αὐτός ἰάσεται σε».

Ἰδιαίτερα ἐπιτακτικὴ προβάλλει γιὰ τὴν Ἐκκλησία ἡ πλήρης καὶ ὑπεύθνη ἐνημέρωση τῶν ἐνδιαφερομένων γιὰ τίς ἐπιπτώσεις τῆς παρεμβατικῆς ἀναπαραγωγῆς σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Ὁ κάθε πιστός ἀντιμετωπίζει μὲ διαφορετικὸ τρόπο τὸ πρόβλημα τῆς ἀτεκνίας, γι' αὐτὸ χρειάζεται σωστή ἐνημέρωση¹³. Ὑπάρχουν ἄτομα πού δὲν ἀντέχουν τὸ βᾶρος τῆς ἀτεκνίας καὶ δέχονται ψυχολογικὲς πιέσεις καὶ κάνουν βεβιασμένες κινήσεις καταφεύγοντας στὴν ἐπιστήμη καὶ ἄλλα ἄτομα κινδυνεύουν νὰ διαλύσουν τὸ γάμο τους. Ἄν ἀναλογιστοῦμε, ὅμως, στὴν πρώτη περίπτωση ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι πάντα καὶ ἡ πιό ὀρθή λύση, γιατί ἐκμεταλλεύεται τὸ πρόβλημα τῆς στειρότητας δίνοντας ἐλπίδες σέ ἄτομα μὲ κίνητρο τὸ οικονομικὸ συμφέρον, ἐνῶ στή δεύτερη περίπτωση παρὰ νὰ διαλυθεῖ ἓνας γάμος, ὁ ὁποῖος

εἶναι πράγμα ἱερό καὶ εὐλογημένο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καλύτερα νὰ καταφύγει τὸ ζευγάρι στὴν ἐπιστήμη. Ἡ σωστή καὶ συνεχὴς ἐνημέρωση τῶν πιστῶν καὶ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, σέ συνεργασία μὲ τοὺς εἰδικούς, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζεται ὀρθά τὸ πρόβλημα τῆς ἀτεκνίας καὶ νὰ δίνονται οἱ ἀπαραίτητες καθοδηγήσεις στοὺς ἀνθρώπους πού κουβαλοῦν τὸν συγκεκριμένο σταυρό. Πολλὲς φορές, ἡ Ἐκκλησία σέ συνεργασία μὲ τοὺς ποιμένες καὶ τοὺς πιστοὺς, καθὼς καὶ μὲ τὴ βοήθεια εἰδικῶν, μπορεῖ νὰ ἐπιλύσει κάποιες αἰτίες τῆς στειρότητας, ὅπως τὰ ψυχολογικὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἐξαλείφονται μὲ τὴν κατάλληλη πνευματικὴ καθοδήγηση καὶ στήριξη τῶν συζύγων¹⁴.

Ἀξίζει ν' ἀναφέρουμε, ἐπίσης, καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν υἰοθεσία γιὰ τὴν κάλυψη τῆς ἀτεκνίας. Μερικοὶ ἀποδέχον-

13. Βλ. Γ. Μαντζαρίδης, Χριστιανικὴ Ἠθικὴ II, ὅ.π., σ. 597.

14. Βλ. Τοῦ ἰδίου, «Θεολογικὴ Θεώρηση τῆς Ὑποβοηθούμενης Ἀναπαραγωγῆς», ὅ.π., σ. 102.

ται καί τήν υίοθεσία κατεψυγμένων ἐμβρύων· ἔτσι συμβάλλουν στή μή καταστροφή μίας ἀνθρώπινης ζωῆς¹⁵.

Εἶναι ἀπαραίτητο, ἐπίσης, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν πρακτικῶν προβλημάτων πού δημιουργεῖ ἡ ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή νά φροντίσει ἡ πολιτεία γιά τήν κατάλληλη νομοθεσία, μέ βάση τίς θεμελιώδεις ἀρχές τῆς οἰκογένειας καί τῆς κοινωνίας καί νά μὴν ἀποδέχεται στρεβλές καταστάσεις.

Τέλος, στίς τεχνικές μεθόδους ἀναπαραγωγῆς ἀπουσιάζει ἡ ἀνιδιοτελής ἀγάπη, τήν ὁποία προβάλλει ἡ Ἐκκλησία, γιατί καθοδηγοῦνται ἀπό οἰκονομικά συμφέροντα ὡς συνήθως, καί ὄχι ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν ἄνθρωπο¹⁶. Ἡ ἀνιδιοτελής ἀγάπη εἶναι ἄπειρη καί δέν μπορεῖ νά μετρηθεῖ. Τήν ἀγάπη αὐτή πρῶτος ἔδειξε στόν κόσμο ὁ Χριστός καί διαφέ-

ρει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία συνήθως διακρίνεται ἀπό τήν ἰδιοτέλεια καί τήν ἐπιδίωξη τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Τό οικονομικό κέρδος κατευθύνει ὡς συνήθως τούς ἰατρικούς ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι νοθεύουν τήν ἀγνή ἐπιθυμία τῶν γονέων, νά προβοῦν σέ ἐφαρμογές τῆς γενετικῆς ἐπιστήμης, δῆθεν γιά τό καλό τοῦ ἀσθενοῦς. Ἡ ἐπιδίωξη τοῦ χρημάτων μέσῳ τέτοιων ἐφαρμογῶν μέ πρόσχημα τό καλό τοῦ ἀσθενοῦς, ὑποκρύπτει ὑποκρισία καί ἰδιοτέλεια. Ὅταν αὐτά τά δύο χαρακτηρίζουν τίς ἀνθρώπινες πράξεις δέν μπορεῖ νά γίνονται γιά τό καλό τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν: «τό καλόν οὐ καλόν, ὅταν μή καλῶς γίγνηται»¹⁷.

Συμπεράσματα

Ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας δέν συγκρούεται μέ τήν ἐπιστήμη οὔτε ἀπορρίπτει τήν ἐξέλιξή της, ἀντιθέτως,

15. Βλ. Ὁ.π., σ. 107.

16. Βλ. Ὁ.π., σ. 103.

17. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Κατ' Εὐνομανῶν*, PG 36, 234A.

αναγνωρίζει την προσφορά της σέ αρκετούς τομείς, διότι κινούνται σέ δύο διαφορετικά επίπεδα. Ἡ ἐπιστήμη ἐρευνᾷ τά κτιστά πράγματα καί προσπαθεῖ νά τά ἐρμηνεύσει καί νά βοηθήσει τόν ἄνθρωπο μέσα στά κτιστά ὑλικά του ὄρια. Ἡ θεολογία εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ μέσα στή ζωή μας καί ἡ βίωση τῆς ἀκτίστου Του ἐνέργειας μέ σκοπό νά φθάσει ὁ ἄνθρωπος στή θέωση. Ἔτσι, ἡ θεολογία παρακολουθώντας τίς τεχνολογικές ἀνακαλύψεις, χωρίς νά τίς ἀπορρίπτει, ὀριοθετεῖ τήν ἐν Χριστῷ ζωή πού διασφαλίζει τήν πέραν τῆς παρούσης ζωῆς ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, τήν προσδοκώμενη, δηλαδή τήν Αἰώνια Ζωή. Ἐνῶ ἡ Ἐπιστήμη φτιάχνει τόν ἄνθρωπο τοῦ ἐδῶ καί τώρα, ἡ Ἐκκλησία ἐπεξεργάζεται τό αἰώνιο πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, πού ἔχει τή σφραγίδα τῆς ἀθανασίας ἀπό τήν ἀρχή τῆς

δημιουργίας του καί πού ὁ φυσικός χῶρος του εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού ἀρχίζει ἀπό αὐτόν ἐδῶ τόν κόσμο.

Ἡ ὀρθόδοξη βιβλική καί πατερική θεολογία ἔχει τήν δυνατότητα νά προβάλλει προοπτική καί κλίμακα στήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς ἀτεκνίας ἀπό τούς συζύγους. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει «τό εἶναι δεδανεισμένον»¹⁸, δέν εἶναι αἷτιος τῆς ὑπάρξεώς του, δέν δημιουργεῖ οὔτε μπορεῖ νά δημιουργήσει ἐκ τοῦ μηδενός. Αὐτό πρέπει νά λαμβάνεται ὑπόψη καί νά προσδιορίζει τό ἦθος καί τή συμπεριφορά τοῦ ἀνθρώπου¹⁹. Ὁ Θεός εἶναι ὁ χορηγός τῆς ζωῆς. Ὅταν δέν παραγνωρίζεται καί δέν παραμερίζεται ἡ πίστη στήν παντοδυναμία καί στό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τή στειρότητα, εἶναι δυνατό νά βρῖσκονται ἀποδεχτές λύσεις γιά τήν ἐπίτευξη τῆς τεκνογονίας.

18. Βλ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Ἐρμηνεία εἰς τό Πάτερ ἡμῶν*, PG 90, 893C.

19. Βλ. Γ. Μαντζαρίδη, «Θεολογική Θεώρηση τῆς Ὑποβοηθούμενης Ἀναπαραγωγῆς», ὁ.π., σ. 93.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Νίκου Κασσῆ
Θεολόγου

Μέρος Β΄
(συνέχεια από τό προηγούμενο)

Γεγονότα κατά τή Σύνοδο

Ο ἀπόστολος Λουκᾶς ἀφιερώνει ἕνα ὁλόκληρο κεφάλαιο ἀπό τό βιβλίο τῶν Πράξεων, γιά νά μᾶς ἐξιστορήσει τά γεγονότα πού ἔλαβαν χώρα κατά τήν Ἀποστολική Σύνοδο. Στή Σύνοδο λαμβάνουν μέρος οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι τῆς Ἱερουσαλήμ. Μέ τόν ὄρο «ἀπόστολοι» δέν καταδεικνύονται συγκεκριμένα πρό-

σωπα. Μόνο ἔμμεσα μποροῦμε νά ταυτίσουμε τόν ὄρο μέ τόν κύκλο τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Οἱ πρεσβύτεροι μέχρι καί σήμερα παραμένουν ἀκαθόριστη ομάδα προσώπων¹. Αὐτό συμβαίνει, γιατί ὁ Λουκᾶς ἐνδιαφέρεται μόνο γιά τό πρόβλημα πού ἐμφανίστηκε, τῆς σωτηρίας, καί ὄχι γιά τήν ἱστορία.

Ὅταν οἱ Βαρνάβας καί Παῦλος ἔφτασαν στά Ἱεροσόλυμα τοῦς ὑποδέχτηκαν τά μέλη τῆς ἐκκλησίας, οἱ

1. Βλ. Β. Στογιάννου, «Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος», *Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου*, τόμος 18, 1973, σ. 144.

πρεσβύτεροι καί οἱ ἀπόστολοι. Αὐτοί τούς ἀνήγγειλαν ὅσα ἔκανε ὁ Θεός μέσω αὐτῶν καί ὅτι ἔδωσε καί στούς ἐθνικούς τή δυνατότητα νά πιστέψουν (Πράξ. ιε', 4). Τό γεγονός αὐτό προκάλεσε τήν ἀντίδραση μερικῶν ἀπό τήν παράταξη τῶν Φαρισαίων. Ἔτσι, μέ τόν στίχο 5, τίθεται πάλι τό πρόβλημα ἐνώπιον ὅλης τῆς ἐκκλησίας «ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπό τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτούς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τόν νόμον Μωϋσέως»². Τό κέντρο τοῦ προβλήματος δέν βρίσκεται στήν τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ἀλλά στή συνέχιση τῆς περιτομῆς. Αὐτό πρακτικά θά σήμαινε τήν ἔνταξη τοῦ χριστιανισμοῦ στόν ἰουδαϊσμό. Οἱ χριστιανοί πού κατάγονταν ἀπό τίς τάξεις τῶν Φαρισαίων ἔθεσαν ἐπί τάπητος τό θέμα, γιατί προφανῶς δέν συμερίζονταν τήν ἄποψη τοῦ Λουκᾶ γιά τήν ἀποδεικτική ἰσχύ

πού εἶχε ἡ ἐπιτυχία τοῦ κηρύγματος μεταξύ τῶν ἐθνικῶν γιά τήν εἰσδοχή τους στήν Ἐκκλησία χωρίς νά περιτμηθοῦν. Γιά τόν λόγο αὐτό «συνήχθησαν δέ οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου» (Πράξ. ιε', 6). Μαζί μέ τούς ἀποστόλους καί τούς πρεσβύτερους πρέπει νά ἦταν καί οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχειας.

Ἀπό τόν στίχο 7 ξεκινᾶ ἡ διήγηση γιά τά γεγονότα τῆς Συνόδου. «Πολλῆς δέ συζητήσεως γενομένης ἀναστάς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεός ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο διά τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τά ἔθνη τόν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καί πιστεῦσαι» (Πράξ. ιε', 7). Ἀφοῦ ἔγινε συζήτηση ἀπό τούς παρισταμένους, τόν λόγο πῆρε ὁ Πέτρος, ὅχι ὡς ὁ πρόεδρος τῆς Συνόδου, ἀλλά ὡς ὁ καταλληλότερος. Ὁ Πέτρος ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τούς

2. Βλ. Β. Στογιάννου, ὁ.π., σ. 146.

παρισταμένους. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐκφράζει τὴν ἀποψη ὅτι διὰ τοῦ Πέτρου μιᾶ ὁ Θεός. Ὁ Πέτρος μιᾶ καὶ φέρνει ὡς παράδειγμα τὸν ἑαυτό του λέγοντας «ἐξελέξατο ὁ Θεός» γιὰ νὰ κηρύξει τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στὰ ἔθνη χωρὶς περιτομή³. Καὶ συνεχίζει στὸν στίχο 8 καὶ λέει ὅτι ὅπως ἔδωσε σέ ἐμᾶς τὸ «Πνεῦμα τὸ Ἅγιον», τὸ ἔδωσε καὶ σέ αὐτούς. Δέν ἔκανε καμία διάκριση ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ σ' αὐτούς, ἀλλὰ καθάρισε μέ τὴν πίστη τίς καρδιές τους (Πράξ. ιε', 9). Ἀφοῦ ὁ Πέτρος ἔδειξε ποιό εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ρωτᾶ γιατί δυσπιστοῦν στή σαφῆ φανέρωση τοῦ θελήματός Του, ζητώντας νὰ ἀλλάξει γνώμη ὁ Θεός γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὸν τράχηλο τῆς τήρησης τῶν διατάξεων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, πού οὔτε οἱ πρόγονοί τους ἀλλὰ οὔτε καὶ οἱ ἴδιοι κατάφεραν νὰ τηρήσουν (Πράξ. ιε', 10). Ὁ ἀπόστολος

Πέτρος μᾶς παρουσιάζει ὅτι τόσο οἱ Ἰουδαῖοι, ὅσο καὶ οἱ ἔθνη οἱ θά σωθοῦν μόνο διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ (Πράξ. ιε', 11). Οἱ στίχοι 10 - 11 ἀποσκοποῦν ἀκριβῶς στό νὰ μᾶς καταδείξουν τὴν ἀντικειμενικὴ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ πληρώσῃ τὸν νόμο καὶ νὰ διασφαλίσῃ ἔτσι τὴ σωτηρία του.

Ἐπειτα, πῆραν τὸν λόγο οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύτηκαν τὴ σιγή πού ἐπικράτησε μετὰ τὸν λόγο τοῦ Πέτρου, καὶ παρέθεσαν «ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεός σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν» (Πράξ. ιε', 12)⁴.

Οἱ στίχοι 13 καὶ 14 μᾶς παρουσιάζουν τὸν ἀπόστολο Ἰάκωβο νὰ ἔχει τὸν λόγο, ἀφοῦ πρῶτα τελείωσαν οἱ Βαρνάβας καὶ Παῦλος. Ἐξηγεῖ στοὺς παρισταμένους αὐτὰ πού τοὺς διηγήθηκε ὁ Πέτρος καὶ ὅτι σ' αὐτὰ συμφωνοῦν καὶ οἱ λόγοι τῶν

3. Βλ. Ὁ.π., σ. 150-152.

4. Βλ. Π. Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἔκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων «Ο ΣΩΤΗΡ», Ἀθῆναι 1977, σ. 429.

προφητῶν (Πράξ. ιε', 14 -15).
Στούς στίχους 16, 17 καί 18
συνεχίζει νά ὀμιλεῖ ὁ Ἰάκωβος
καί νά τούς ἀποδεικνύει μέσα
ἀπό τούς προφῆτες αὐτά
πού λέει⁵. Μετά τή θεολογι-
κή θεμελίωση τῆς ἔνταξης
τῶν ἐθνικῶν στόν λαό τοῦ
Θεοῦ, ὁ λόγος τοῦ Ἰακώβου
συνεχίζεται στούς στίχους 19
– 20. Σ' αὐτούς τούς στίχους
μᾶς παρουσιάζει καί τήν πρό-
τασή του γιά τή λύση τοῦ
ὄλου θέματος· νά σταλεῖ δη-
λαδή μία ἐπιστολή στούς
ἐθνικούς πού ἐπιστρέφουν
στόν Θεό καί νά τούς καθο-
ρίζει νά φυλάγονται ἀπό τούς
μολυσμούς (Πράξ. ιε', 19-20).
Δικαιολογεῖ τά πιό πάνω,
γιατί ὅπως λέει αὐτά τά γνω-
ρίζουν, διότι διαβάζονταν στίς
Συναγωγές ἀπό τούς Ἰου-
δαίους κάθε Σάββατο (Πράξ.

ιε', 21)⁶.

Εἶναι φανερό ὅτι ὁ στίχος
22 ἀποτελεῖ καί τό τέλος τῆς
διηγήσεως. Μᾶς παρουσιάζε-
ται ἡ ἀπόφαση τῆς Συνόδου
νά ἐκλεγοῦν οἱ ἀπόστολοι
Παῦλος καί Βαρνάβας καί νά
τούς ἀκολουθήσουν ὁ Ἰούδας
καί ὁ Σίλας, μέ σκοπό νά με-
ταφέρουν καί τήν ἐπιστολή
πού θά γραφόταν (Πράξ. ιε',
23). Ἄξιο προσοχῆς εἶναι ὅτι
ἡ ἀπόφαση λαμβάνεται ἀπό
τούς ἀποστόλους, τούς πρε-
σβύτερους καί ὅλη τήν ἐκκλη-
σία τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔστω καί
ἂν δέν ἀναφέρεται στήν ἐπι-
στολή. Ἡ Ἀποστολική Σύνο-
δος ἀποτελέσε τό πρότυπο
γιά τήν Ἐκκλησία. Ἡ Σύνοδος
εἰσάγει ὡς θεσμό τό συνοδι-
κό σύστημα στήν Ἐκκλησία
γιά πρώτη φορά, πού εἶναι
καί τό θεμέλιο τῆς κάθε

5. Βλ. Β. Στογιάννου, ὁ.π., σ. 160.

6. Βλ. Π. Ν. Τρεμπέλα, ὁ.π., σ. 435.

ὕγιους Ἐκκλησίας⁷.

Οἱ στίχοι 24 – 27 μᾶς δείχνουν γιά ποιό σκοπό γράφτηκε ἡ ἐπιστολή αὐτή. Οἱ στίχοι αὐτοί ἀποτελοῦν μία σύνοψη τῶν ἤδη γνωστῶν περιστατικῶν πού συνέβησαν στήν Ἀντιόχεια καί Ἱεροσόλυμα. Οἱ στίχοι 28 καί 29 ἀναφέρονται στό κυρίως περιεχόμενο τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, «ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπίαναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καί αἵματος καί πνικτοῦ καί πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς εὖ πράξετε· ἔρρωσθε» (Πράξ. ιε', 28-29). Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου ἀποτελοῦσε θρίαμβο τοῦ πνεύματος ἐλευθερίας στό

ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ, τό ὁποῖο διακήρυξε ὁ Παῦλος μέ τό ἀποστολικό του ἔργο στόν ἑλληνορωμαϊκό κόσμο⁸.

Ὅμοιότητες καί διαφορές τῶν δύο διηγήσεων (Γαλάτας κεφάλαιο 2 καί Πράξεων κεφάλαιο 15)

Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου διασώθηκε στίς Πράξεις ἀμέσως καί ἐμμέσως στήν πρὸς Γαλάτας. Τά δύο κείμενα παρουσιάζουν οὐσιαστικές διαφορές. Ὁ μὲν Παῦλος ὑποστηρίζει ὅτι ὁ μόνος ὄρος πού τέθηκε στους ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς ἦταν ἡ ὑποχρέωσή τους νά ἐνισχύουν τούς φτωχοῦς (Γαλ. β', 10). Κατά τίς Πράξεις, ὅμως, οἱ ὑποχρεώσεις αὐτές ἦταν περισσότερες (Πράξ ιε', 29). Τή

7. Βλ. Β. Στογιάννου, ὁ.π., σ. 179.

8. Βλ. Β. Φειδᾶ, Βλασίου Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία Α', ἔκδ. Γραφικές Τέχνες, Ἀθήνα 1992, σ. 42.

διαφορά αυτή επεδίωξε να λύσει ο Η. Lietzmann (KG., I, 1932, 107). Υποστήριξε ότι η αρχική απόφαση της Συνόδου απάλλασσε απ' ενός τους έξ έθνων χριστιανούς από την περιτομή και αφετέρου επέβαλλε την οικονομική ένι-σχυση της ιουδαιοχριστιανικής κοινότητας των Ίεροσολύμων (Γαλ. β', 9-10). Οί όροι που τέθηκαν στις Πράξεις (ιε', 20) θεωρείται ότι αποφασίστηκαν μετά την αναχώρηση, των Βαρνάβα και Παύλου και τους ανακοινώθηκαν με επιστολή (Πράξ. κα', 25). Ο Λουκάς συνδύασε τις δύο αποφάσεις σε μία. Αυτή την άποψη δέχεται και ο Β. Στεφανίδης (Εκκλ. Ιστορία, 32-33)⁹.

Ο Β. Στογιάννος χωρίζει τις διαφορές των δύο κειμένων σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία μπορούμε να εντάξουμε τις πληροφορίες που αναφέρονται μόνο στη μία πηγή. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τά γεγονότα

που παρουσιάζονται να έχουν διαφορές λόγω της έρμηνείας. Καί στην τρίτη κατηγορία ανήκουν τά γεγονότα που έρχονται σε αντίφαση¹⁰.

Οί όμοιότητες των δύο βιβλίων μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: Μετά από ικανό χρόνο ιεραποστολικής δράσεως στους έθνικούς, οί απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας ήρθαν στα Ίεροσόλυμα για την επίλυση του προβλήματος που προέκυψε (Γαλ. β', 1· Πράξ. ιε', 2). Στα Ίεροσόλυμα συνάντησαν την αντίδραση όρισμένων ιουδαιοχριστιανών που επέμεναν στην αναγκαιότητα της περιτομής των έθνικων (Γαλ. β', 4· Πράξ. ιε', 5) και εξέθεσαν τί δράση τους κατά την ιεραποστολή (Γαλ. β', 2· Πράξ. ιε', 4). Έπειδή άπαιτείτο σαφής λύση στο δημιουργηθέν πρόβλημα, συνήλθαν οί απόστολοι και οί ηγέτες της εκκλησίας των Ίεροσολύμων σε σύσκεψη (Γαλ. β', 2· Πράξ. ιε', 6), στην όποια ο Πέτρος και ο

9. Βλ. *Ό.π.*, σ. 43.

10. Βλ. Β. Στογιάννου, *ό.π.*, σ. 190.

Ἰάκωβος διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο (Γαλ. β', 9· Πράξ. ιε', 7-21). Τό ἀποτέλεσμα τῆς Συνόδου ἦταν ἡ ἀναγνώριση τῶν ἐξ ἔθνῶν χριστιανῶν καί ἡ ἀπόρριψη τῆς περιτομῆς ὡς ἀπαραίτητης προϋπόθεσης γιά τήν ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας (Γαλ. β', 6)¹¹.

**Ἡ ἀπόφαση
τῆς ὑλοποίησης
τῆς Συνόδου
στήν Ἀντιόχεια
ἀπό τόν ἀπόστολο
Βαρνάβα καί Παῦλο**

Μέ ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου ἐπιλέγηκαν δύο ἄτομα νά συνοδεύσουν τοὺς Βαρνάβα καί Παῦλο στήν Ἀντιόχεια, γιά νά ἀνακοινώσουν τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου. Τά δύο ἄτομα πού ἐπιλέγηκαν ἦταν ὁ Ἰούδας, ὁ ἀποκαλούμενος καί Βαρσαβᾶς, καί ὁ Σίλας (Πράξ. ιε', 22). Αὐτοί θά ἦταν καί οἱ κομιστές τῆς ἐπιστολῆς πού

γράφτηκε ἀπό τή Σύνοδο. Τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς μᾶς τό φανερώνουν οἱ στίχοι 28 καί 29: «κρίθηκε καί ἀποφασίστηκε ὡς ὀρθό καί ἀληθές ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καί ἐμᾶς, νά μὴ σᾶς ἐπιβάλλουμε κανένα ἄλλο βᾶρος πλὴν ἀπό αὐτά, πού εἶναι ἀπαραίτητα καί ἀναγκαῖα· δηλαδή, νά ἀπέχετε ἀπό τά εἰδωλόθυτα καί ἀπό τό αἷμα καί ἀπό τό πνικτό καί ἀπό τήν πορνεία. Ἀπό αὐτά ἐάν φυλάττετε τοὺς ἑαυτοὺς σας καθαρούς, θά προοδεύσετε εἰς τήν εἰρηνική κατὰ Χριστόν ζωή. Χαίρετε» (Πράξ. ιε', 28-29). Φτάνοντας στήν Ἀντιόχεια παρέδωσαν τήν ἐπιστολή καί ἀφοῦ τήν ἀνέγνωσαν χάρηκαν γιά τόν φωτισμό, τήν ἀνακούφιση καί τήν εἰρήνευση πού τοὺς προξένησε. Ἡ ἐπιστολή εἶχε διπλό χαρακτήρα, παρηγορητικό καί διδακτικό. Δίδασκε στοὺς Ἰουδαίους πισταίους τί πρέπει νά ζητοῦν ἀπό τοὺς ἔθνικούς καί στοὺς ἐξ ἔθνῶν χριστιανούς σέ ποιά

11. Βλ. Ὁ.π., σ. 189.

σημεία πρέπει νά συμβουλεύονται τούς ἰουδαιοχριστιανούς. Ἀφοῦ ἔμειναν γιά πολύ χρόνο στήν Ἀντιόχεια, ὅπου στήριζαν καί δίδασκαν τούς πιστούς, τούς δόθηκε ἄδεια νά ἐπιστρέψουν στή Ἱερουσόλυμα (Πράξ. ιε', 33). Ὁ Σίλας παρέμεινε. Οἱ δέ Παῦλος καί Βαρνάβας ἔμειναν διδάσκοντας καί κηρύττοντας, μαζί μέ πολλούς ἄλλους, τόν λόγο τοῦ Θεοῦ στούς πιστούς (Πράξ. ιε', 34-35)¹². Μετά ἀπό λίγες μέρες ὁ ἀπόστολος Παῦλος προέτρεψε τόν Βαρνάβα νά ἐπιστρέψουν στίς πόλεις πού προηγουμένως κήρυξαν τόν Θεῖο λόγο καί νά δοῦν πῶς ζοῦν (Πράξ. ιε', 36). Μέ ὄπλο τόν θαυματουργό λόγο τοῦ Θεοῦ, τήν πείρα ἀπό τήν πρώτη ἱεραποστολή, ἀλλά καί τήν ἀπόφαση τῆς Συνόδου ἄρχισε ἡ δεύτερη ἱεραποστολική περιοδεία.

Συμπερασματικά, ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ἀποτέλεσε, μέ τήν ἀπόφασή της, κεντρικό σταθμό στήν ἐξέλιξη τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ

Χριστιανισμοῦ γενικότερα. Μέ τήν πράξη τους αὐτή, τόσο οἱ Ἀπόστολοι, ὅσο καί οἱ ἡγέτες τῶν δύο μεγάλων κέντρων πίστεως κατέδειξαν ὅτι ὁ Χριστιανισμός εἶναι διαφορετικός ἀπό τόν ἰουδαϊσμό καί τήν εἰδωλολατρία. Πέραν ὅμως ἀπό τή σπουδαιότητα τῆς δογματικῆς θεμελίωσης τῆς πίστεως πού μᾶς παρέδωσε ἡ Σύνοδος, μᾶς παρέδωσε ἀκόμα κάτι πολύ σημαντικό: τό πρότυπο τόσο γιά τή διοίκηση ὅσο καί γιά τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Μᾶς παρέδωσε τό συνοδικό σύστημα, πού μέχρι σήμερα διέπει ὅλες τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Σέ ἀντίθεση μέ τή Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία, πού ὑποστηρίζει τό ἀλάθητο τοῦ πάπα, γιά τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τό ἀλάθητο βρίσκεται στή Σύνοδο, τήν ὁποία διατρέχει τό ἀλάθητο τοῦ Θεοῦ. Γιά ὅλες τίς διαφορές καί διαμάχες πού κατά καιρούς προκύπτουν στήν Ἐκκλησία, ἡ λύση βρίσκεται στήν ὑπακοή στό θέλημά Του.

12. Βλ. Ὁ.π., σ. 441-442.

Σελίδες από τήν ἱστορία τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας

Ἐκκλησιαστικές μορφές
τοῦ 4ου - 9ου αἰώνα στήν Κύπρο

Χρίστου Χατζημιχαήλ
Θεολόγου - Δρος Φαρμακευτικῆς

Μέρος Ζ'

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων καί ἡ ἐποχή του

Κατά τόν 6ον μ.Χ. αἰώνα πρωτοεμφανίζεται ὁ ὄρος «Αὐτοκέφαλον» γιά τήν ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησία. Ὁ τίτλος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου φαίνεται ὅτι ἄρχισε νά χρησιμοποιεῖται, κατά μία ἐκδοχή, περίπου ἀπό τό 488 μ.Χ., ὅταν εἶχαν δοθεῖ ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ζήνωνα τά γνωστά τρία ἀρχιεπισκοπικά προνόμια στόν ἐκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου. Κατά μία ἄλλη ἐκδοχή, ὁ τίτλος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἄρχισε νά ἀναφέρεται κατά τά τέλη τοῦ 5ου ἢ τίς ἀρχές τοῦ 6ου μ.Χ. αἰώνα, ὅταν ἡ Κωνσταντία θεωρήθηκε ἡ πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ

καί ὁ Ἐπίσκοπός της ὡς ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν Ἐπισκόπων. Ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος πού ἀναφέρεται νά χρησιμοποιεῖ τόν τίτλο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰκάζεται ὅτι εἶναι ὁ Φιλόξενος (τό ὄνομά του σημειώνεται σέ σχετική ἐπιγραφή πού ἐντοπίστηκε στήν περιοχή τῆς Μονῆς τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα). Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Φιλόξενος δέν ἦταν Κύπριος καί ἀρχικά εἶχε ἀσπαστεῖ τήν αἵρεση τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ (ὅταν ἦταν Ἐπίσκοπος στήν Συρία). Στή συνέχεια ἐπέστρεψε στήν Ὀρθόδοξη πίστι καί ἀνέλαβε περί τό 533 μ.Χ. τήν Ἐπισκοπή Κωνσταντίας.

Δυσερμίνευτο γεγονός τῆς περιόδου ἐκείνης ἀποτελεῖ ἡ παρουσία ἑνός μόνο Κύπριου ἱεράρχη (τοῦ Διονυσίου Ἀμαθοῦντος) στή Σύνοδο τῆς Ἱερουσαλήμ τό 536 μ.Χ. (ἐπί αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α΄) καθώς καί ἡ παντελής ἀπουσία Κυπρίων ἱεραρχῶν ἀπό τήν Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδο πού πραγματοποιήθηκε τό 553 μ.Χ. στήν Κωνσταντινούπολη. Οἱ Κύπριοι Ἀρχιεπίσκοποι εἶχαν ἀναμιχθεῖ ἐνεργά στή δημιουργία ἔργων κοινῆς ὠφελείας. Ὁ Ἅγιος Πλούταρχος, Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου περίπου ἀπό τό 590 μέχρι τό 625/626 μ.Χ., ἀναφέρεται σέ ἐπιγραφές πού σχετίζονται μέ τήν κατασκευή ὑδραγωγείου στήν Κωνσταντία καί ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τά παραδείγματα τῆς μέριμνας τῶν Ἀρχιεπισκόπων νά βοηθήσουν πνευματικά ἀλλά καί ὑλικά (π.χ. μέ ἔργα ἀνάπτυξης) τό ποίμνιό τους. Κατά τή διάρκεια τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α΄ (527-565 μ.Χ.) σημειώθηκε ἀξιόλογη δραστηριοποίηση στόν τομέα τῶν τεχνῶν (π.χ. ἀνοικοδόμησι τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας στήν Κωνσταντινούπολη κ.ἄ.) πού περιελάμβανε καί τήν Κύπρο (π.χ. τό γνωστό ψηφι-

δωτό τῆς Παναγίας τῆς Κανακαριᾶς, ἀνοικοδόμησι βασιλικῶν κ.ἄ.). Ἀξιοσημείωτη εἶναι καί ἡ περίπτωση τοῦ θησαυροῦ τῆς Λάμπουσας πού ἀνήκει περίπου στήν ἴδια περίοδο (6ο-7ο αἰῶνα μ.Χ.). Πρόκειται γιά δύο ομάδες πολύτιμων ἀντικειμένων μεταξύ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται ἔργα ἐξαίρετης χριστιανικῆς ἀργυροχοΐας. Δυστυχῶς, τό μεγαλύτερο τμήμα τοῦ θησαυροῦ τῆς Λάμπουσας βρίσκεται στό ἐξωτερικό (στό Βρετανικό Μουσεῖο καί στό Μητροπολιτικό Μουσεῖο τῆς Νέας Ὑόρκης). Ἐλάχιστα ἐκθέματα διασώθηκαν καί παρέμειναν στήν Κύπρο (φυλάσσονται στό Κυπριακό Μουσεῖο). Ἡ σύνδεσι τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α΄ μέ τό πρόγραμμα πραγματοποίησης χριστιανικῶν ἔργων στήν Κύπρο πιθανόν νά σχετίζεται μέ τή σύζυγό του αὐτοκράτειρα Θεοδώρα ἡ ὁποία, κατά πᾶσα πιθανότητα, εἶχε κυπριακή καταγωγή. Ἡ ἐν λόγῳ αὐτοκράτειρα ὁμως, φαίνεται ὅτι εἶχε στά θέματα πίστεως μονοφυσικέσ ἀποκλίσεις, ἀφοῦ ὑποστήριζε τόν Ἰάκωβο Βαραδαῖο, μονοφυσίτη ἰδρυτή τῆς αἵρεσης τῶν Ἰακωβιτῶν στή Συρία.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Ε΄, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὁ ἐπονομαζόμενος Ἐλεήμων, καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀμαθούντα, περιοχὴ κοντὰ στὴ σημερινή Λεμεσό. Ἡ οἰκογένειά του ἦταν εὐπορη καὶ ἐπιφανής. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Ἐπιφάνιος καὶ φαίνεται ὅτι ἦταν δικαιοκτικὸς ἀξιωματοῦχος τῆς περιοχῆς Ἀμαθούντας. Σέ παιδική ἡλικία (15 ἐτῶν) ὁ Ἅγιος εἶδε σέ ὄνειρο μία πανέμορφη κόρη, λαμπρὴ ὑπὲρ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία τοῦ εἶπε ὅτι, ἂν γίνῃ φίλη του θά τὸν παραστήσει ἐνώπιον τοῦ Βασιλέα. Τοῦ ἐξήγησε ὅτι ἔχει τὸ θάρρος νὰ μιᾶ στὸν Βασιλέα, γιατί αὐτὴ τὸν ἔκανε νὰ πάρῃ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον (ἀναφερόταν στὸν Χριστό). Ἡ κόρη πού εἶδε ὁ Ἅγιος ἦταν ἡ Συμπόνια καὶ ἡ Ἐλεημοσύνη. Ἡ ἐμπειρία αὐτὴ ἐπηρέασε γιὰ πάντα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη πού προσοικειώθηκε πλέον τὴν ἀρετὴ τῆς ἐλεημοσύνης. Ὁ Ἅγιος, μετὰ ἀπὸ πίεση τῶν γονέων του, νυμφεύθηκε καὶ ἀπόκτησε τέκνα τὰ ὁποῖα ὁμως ἀπέθαναν νωρὶς. Σύντομα κοιμήθηκε καὶ ἡ σύζυγός του ὁπότε ὁ Ἅγιος ἀφιερώθηκε, πλέον, ὀλοκληρωτικὰ στὸν

Θεό. Τὸ 609/610 μ.Χ., μετὰ ἀπὸ ἀπαίτηση τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἔγινε Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ διακρίθηκε στὴν ἀντιμετώπιση τῶν Μονοφυσιτῶν ἀλλὰ κυρίως στὴν προστασία, φροντίδα καὶ βοήθεια τῶν ἐμπερίστατων καὶ πτωχῶν. Λόγω τῆς ἀπεριορίστης φιλανθρωπίας του καὶ τοῦ τεράστιου ἔργου του γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἔνδειας ἔλαβε τὴν ὀνομασία Ἐλεήμων.

Τὸ 614 μ.Χ. (ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, 610-641 μ.Χ.) τὰ Ἱεροσόλυμα καταλήφθηκαν ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ πλῆθος προσφύγων κατέφυγε στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, παρόλες τίς ἀνάγκες καὶ τὸ μέγεθος τῆς πίεσης, ἀνταποκρίθηκε ἄριστα στὶς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν του σάν *«ἕτερος Νεῖλος δαψιλεῖ τῷ ρεύματι τῆς ἐλεημοσύνης οὐ τὴν Αἴγυπτον ὡς ἐκεῖνος ἄρδων μόνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν σύμπασαν, ὡς εἰπεῖν περιρρέων»*, ὅπως σημειώνει ὁ Συμεὼν ὁ Μεταφραστής (PG 114, 900 C, Βίος Ἰωάννου Ἀλεξανδρείας). Ὁργάνωσε συσσίτια, ἰατρικὴ περίθαλψη καὶ ξενοδοχεῖα φιλοξενίας, ὥστε καθημερινὰ νὰ φροντίζει περίπου 7500 ἀνθρώπους. Παράλληλα, φρόντισε

γιά τήν ἀποστολή οικονομικῆς βοήθειας, τροφίμων καί τεχνιτῶν στήν Ἱεροσόλυμα, ὥστε νά ἀνακουφισθοῦν οἱ κάτοικοι τῆς ἱερᾶς πόλης καί νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀνοικοδόμησις τῶν καταστραφέντων ἱερῶν ναῶν. Στή συνέχεια, οἱ Πέρσες ἀπειλῆσαν καί τήν ἴδια τήν Ἀλεξάνδρεια καί κατόπιν προτροπῆς τοῦ διοικητῆ τῆς Αἰγύπτου Νικήτα, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης μετέβη στήν Κύπρο ὅπου καί ἀπέθανε τό 619 μ.Χ. (κατά ἄλλους τό 620 μ.Χ.). Ὁ ἀρχικός προορισμός τοῦ Ἁγίου, μετά τή φυγί του ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια, ἦταν ἡ Κωνσταντινούπολη ἀλλά, καθ' ὁδόν, εἶδε ὄραμα μέ τό ὅποιο ὁ «ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλευόντων» τόν καλοῦσε κοντά Του. Αὐτό τό ἐξέλαβε ὡς μήνυμα γιά ἐπικείμενη ἀναχώρησί του ἀπό τά ἐγκόσμια καί προτίμησε νά κατευθυνθεῖ στήν πατρώα γῆ. Ἄξια μνείας εἶναι καί ἡ ἀναφορά ὅτι γιά ἄγνωστο λόγο, κάποιον μυστηριῶδες πρόσωπο ὀνόματι Ἰσαάκιος, ἐπιχείρησε στήν Κύπρο νά δολοφονήσῃ τόν Ἅγιο χωρίς ὅμως νά τά καταφέρει. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 12 Νοεμβρίου. Ὁ Ἅγιος ἔγραψε τό βίο τοῦ Ἁγίου Τύχωνος (τό ἔργο, ὅμως, δέν

διασώθηκε πλήρως) καί ἐτάφη στόν ὁμώνυμο ναό τοῦ Ἁγίου Τύχωνα στήν Ἀμαθούντα. Ἐνα μεγάλο θαῦμα πού ἔγινε κατά τήν ταφή τοῦ Ἁγίου καί τό εἶδε πλῆθος πιστῶν ἦταν ἡ μέ θαυματουργικό τρόπο μετακίνησις δύο λειψάνων ἱεραρχῶν πού προϋπῆρχαν στόν τάφο, ὅπου θά τοποθετοῦσαν τό σκίνωμα τοῦ Ἁγίου. Τό ἕνα λείψανο μετακινήθηκε ἀπό μόνο του ἀριστερά, τό δέ ἄλλο δεξιά, ὥστε νά γίνει χῶρος στή μέση γιά νά ὑποδεχθοῦν σέ ἔνδειξη σεβασμοῦ τό σῶμα τοῦ σεπτοῦ ἱεράρχη.

Μετά τήν κοίμησι τοῦ Ἁγίου συνέβηκε ἀκόμη ἕνα θαῦμα πού ἀφοροῦσε ἕνα σοβαρό ἀμάρτημα κάποιας γυναίκα. Συγκεκριμένα, πέντε μέρες πρὶν ἀπό τήν ἀναχώρησι τοῦ Ἁγίου ἀπό τόν ἐπίγειο βίο, ἡ γυναίκα αὐτή προσῆλθε στόν Ἅγιο καί τοῦ ὁμολόγησε ὅτι εἶχε διαπράξει ἕνα ἐξαιρετικά μεγάλο ἀμάρτημα τό ὅποιο δέν μποροῦσε νά πεῖ. Παρόλες τίς προτροπές τοῦ Ἁγίου, ἡ γυναίκα δέν ἐξομολογήθηκε τό ἀμάρτημα καί παρακαλοῦσε τόν Ἅγιο νά μεσιτεύσῃ στόν Κύριο νά τῆς συγχωρεθεῖ τό ἀμάρτημα χωρίς νά τό πεῖ. Ὁ Ἅγιος τότε τῆς εἶπε νά τό γρά-

πει, νά τό τοποθετήσει σέ φάκελο καί νά τοῦ τό παραδώσει. Ἡ γυναίκα συμφώνησε καί ἔπραξε ὅπως τῆς εἶπε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης. Ὅταν ὁμοῦς ὁ Ἅγιος κοιμήθηκε, ἡ γυναίκα περιῆλθε σέ τεράστια ἀγωνία καί στενοχώρια, γιατί δέν ἤξερε τί ἔγινε ἡ ἐπιστολή της καί φοβήθηκε ὅτι τό ἀμάρτημα θά γινόταν γνωστό. Πῆγε λοιπόν στόν τάφο τοῦ Ἁγίου καί τόν παρακαλοῦσε νά τῆς ἀποκαλύψει τί ἔγινε τό γράμμα ὥστε νά ἠρεμήσει. Γιά τρία μερόνυκτα προσευχόταν στόν τάφο τοῦ Ἁγίου μέ δάκρυα, νηστεία καί ἀγρυπνία. Τήν τρίτη νύκτα εἶδε ὀλοζώντανο τόν Ἅγιο νά ἔρχεται κοντά της μαζί μέ δύο ἄλλους ἱεράρχες καί νά τῆς λέει: «Μέχρι πότε θά σταματήσεις νά βοᾷς καί νά μὴν μᾶς ἀφήνεις νά ἡσυχάσουμε; Πάρε τό γράμμα καί ἀνοιξέ το γιά νά δεῖς ἂν εἶναι ἐκεῖνο πού μοῦ ἔδωσες καί γιά νά δοξάζεις τόν Κύριο». Ταυτόχρονα, τῆς ἔδωσε τό γράμμα τό ὁποῖο, ὄντως ἦταν αὐτό πού ἡ γυναίκα εἶχε ἀφήσει στόν Ἅγιο. Τό ἀνοιξε καί διαπίστωσε ἔκπληκτη καί κατασυγκινημένη ὅτι ἡ ἀμαρτία σβήστηκε καί τό χαρτί ἔγραφε: «Διά Ἰωάννη τόν δοῦλον μου, σοῦ ἐσυγχώρησα τό μέγα ἀμάρ-

τημα».

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἐνόσω ὑπηρετοῦσε στήν Ἀλεξάνδρεια ἀλλά καί ὅταν ἐπέστρεψε στήν Κύπρο ἐργάσθηκε μέ ζῆλο καί ἱερά ἀφοσίωση γιά τήν ἀπελευθέρωση χριστιανῶν πού εἶχαν αἰχμαλωτισθεῖ ἀπό τοὺς Πέρσες καί τήν ἀποκατάσταση ἁγίων λειψάνων καί ἱερῶν κειμηλίων πού εἶχαν βεβηλωθεῖ κατά τίς περσικές ἐπιδρομές. Μεταξύ τοῦ 617 – 619 μ.Χ. ἀνοικοδόμησε στήν Κύπρο ἱερό ναό, στόν ὁποῖο ἐναπόθεσε τά λείψανα τοῦ Πρωτομάρτυρος καί Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου καί τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου.

Τό σκῆνωμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονα μεταφέρθηκε ἀργότερα στήν Κωνσταντινούπολη ἐνῶ, στίς μέρες μας, ἓνα τιμῆμα τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου βρίσκεται σέ παρεκκλήσιο τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου στή Μπρατισλάβα (πρωτεύουσα Σλοβακίας) καί ἄλλο τιμῆμα τῶν λειψάνων του βρίσκεται στό ναό San Giovanni in Bragora στή Βενετία.

Πρόσφατα, στή θέση «Καταλύματα τῶν Πλακωτῶν» στό Ἀκρωτήρι καί ἐντός τῶν βρετανικῶν βάσεων, ἐντοπίστηκε

μία δεύτερη τρίκλιτη βασιλική, ή όποία σχετίζεται μέ τόν Άγιο Ίωάννη τόν Έλεήμονα. Η θέση αυτή, πού εἶχε έντοπιστεῖ άρχικά άπό τό 1954 (άπό τόν συνταγματάρχη J. Last), έντάχθηκε σέ πρόγραμμα άνασκαφών τό 1996. Οί καρποί τῆς άρχαιολογικῆς έρευνας άπέδωσαν ἤδη τήν πρώτη τρίκλιτη βασιλική καί άπό τό 2013 γίνονται άνασκαφές στή δεύ-

τερη βασιλική. Η πρώτη βασιλική εἶναι «μαρτύριο» δηλαδή ταφικό μνημεῖο καί εικάζεται ότι καί ἡ δεύτερη βασιλική εἶναι, επίσης, ταφικό μνημεῖο. Καί οί δύο βασιλικές θεωροῦνται τμήματα ενός τεράστιου έκκλησιαστικοῦ οικοδομήματος, τό όποιο άνηγέρθη περί τό 616-617 μ.Χ. καί ἔχει σχέση μέ τόν Άγιο Ίωάννη τόν Έλεήμονα.

Βιβλιογραφία

1. Ίωαννίδη Κλείτου, *Έκκλησία Κύπρου, Ιστορία καί Πολιτισμός 2000 έτών*, Έκδόσεις Άλάσια, 1997.
2. Θρησκευτική καί Ηθική Έγκυκλοπαιδεία, τόμος ΣΤ', Έκδόσεις Μαρτίνοσ, Άθήνα, 1965.
3. Καππαῖ Δημητρίου, *Οί έν Κύπρω διαλάμπαντες Άγιοι*, Κύπρος, 1996.
4. Μακαρίου Γ', Αρχιεπισκόπου Κύπρου, *Κύπρος ἡ Αγία Νῆσος*, Λευκωσία, 1997.
5. Παυλίδη Άντρον, *Ιστορία τῆς νήσου Κύπρου (τόμος 2ος, άπό τό 58 π.Χ. μέχρι τό 1192 μ.Χ.)*, Έκδόσεις Φιλοκύπρος, Λευκωσία, 1992.
6. Παυλίδη Άντρον, *Ιστορία τῆς νήσου Κύπρου, άπό τήν άρχή έως σήμερα*, Έκδόσεις Ηλία Έπιφανίου, Λευκωσία, 2013.
7. Σωφρονίου (Εύστρατιάδου), *Μητροπολίτη πρ. Λεοντοπόλεωσ, Αγιολόγιον τῆς Όρθοδόξου Έκκλησίας*, Έκδόσεις Άποστολικῆσ Διακονίας τῆσ Έκκλησίας τῆσ Έλλάδοσ, Άθήνα, 1995.
8. Φειδᾶ Βλασίου, *Έκκλησιαστική Ιστορία*, τόμος Α', Άθήνα 21995.

Τό καινούργιο παιχνίδι του Μιχάλη

Έλένης Αναστασίου
Έκπαιδευτικού

δουλειά είκοσι λεπτών, αυτή τή βδομάδα διαβάξει μόνος του και τελειώνει γρήγορα και χωρίς ιδιαίτερα λάθη. Και μετά, τρέχει έξω για παιχνίδι. Δικαιολογημένα... ό καιρός είχε χαλάσει για λίγες μέρες, παρόλο πού ή εποχή είναι κα-

Τίς τελευταίες μέρες ό Μιχάλης κάτι έχει πάθει. Μόλις τελειώσουν από τό μεσημεριανό φαγητό, βάζει μπρός τή μητέρα του νά καθαρίσει τό τραπέζι – βοηθᾷ κιόλας συνήθως – γιά νά αρχίσει γρήγορα τό διάβασμα. Έκει πού τά «Μιχάλη, τελειώνε» ἔδιναν κι ἔπαιρναν μέσα στό σπίτι όση ὥρα ἔκανε τίς ἐργασίες του, ἐνῶ περνούσε πάνω από μία ὥρα νά τελειώσει

λοκαίρι. Τώρα πού ανέβηκε πάλι ή θερμοκρασία, τρέχει νά αναπληρώσει τό χαμένο του παιχνίδι.

Σήμερα ή μητέρα του ἀποφάσισε νά πάει ἔξω νά τόν βρεῖ, νά δεῖ τί παιχνίδι ἀνακάλυψε πάλι πού τόν ἔχει κάνει νά ἀφοσιωθεί τόσο πολύ. Τόν βρῆκε, λοιπόν, στό διπλανό χωράφι νά σκάβει σέ ἕνα

λόφο από χῶμα. Εἶχε κάνει ἓνα κούφωμα στό πλευρό καί συνέχιζε τό ἔργο μέ τό φτυαράκι του τῆς θάλασσας. Στάθηκε λίγο πιό πίσω καί προτοῦ τὴν πάρει εἶδῃσιν τὸν ἀπολάμβανε πού ἔπαιξε, γιατί τὸν ἔβλεπε νά τό κάνει μέ ἰδιαίτερο ἐνθουσιασμό. Κάποια στιγμὴ ὁμως τὴν πῆρε χαμπάρι καί τῆς χαμογέλασε.

Τί σκαρφίστηκες πάλι, Μιχάλη μου; τὸν ρώτησε.

Σκάβω γιὰ νά κάνω ἓνα δωματιάκι.

Δωματιάκι; Στό χῶμα;

Ναί, θά ἔρχομαι νά μένω κάποτε ἐδῶ, σάν τὸν Ἅγιο Νεόφυτο. Ἐγὼ δέν μπορῶ νά μείνω γιὰ πάντα, γιατί θά σᾶς πεθυμῶσω, ἀλλά μερικές μέρες θά μένω ἐδῶ.

Καί γιατί;

Γιὰ νά γίνω ὅπως τὸν Ἅγιο Νεόφυτο. Νά ἀγαπῶ τό Θεό καί Αὐτός νά μέ βοηθᾷ στίς δυσκολίες μου.

Ὡραῖα! Ἔχεις ἀκόμα ἓνα τέταρτο νά παίξεις καί νά ἔρθεις γιὰ μπάνιο καί φαγητό.

Ἐντάξει, μαμά!

Τώρα ἐξηγοῦνταν πολλά πράγματα. Τό περασμένο

Σαββατοκύριακο εἶχαν πάει οἰκογενειακῶς στήν Πάφο γιὰ τό τριήμερο καί μία ἀπό τίς ἐπισκέψεις τους ἦταν τό μοναστήρι καί ἡ ἐγκλείστρα τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου. Ἐνας ἀπό τοὺς μοναχοὺς ἐκεῖ τοὺς μίλησε γιὰ τή ζωή τοῦ Ἁγίου καί ἀπ' ὅ,τι φαίνεται τὸν ἄγγιξε τὸν Μιχάλη. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος εἶχε μεγάλο πόθο νά γίνε μοναχός, νά ζήσει κοντά στόν Θεό καί γιὰ τὸν Θεό καί ὅταν κατέληξε σ' ἐκείνη τή μονή, ἔσκαψε στοὺς βράχους ἓνα δωμάτιο, πού τό ὀνόμασε ἐγκλείστρα γιὰ νά ζεῖ μόνος του καί τελείως ἀφιερωμένος στόν Κύριο. Ὁ Μιχάλης προφανῶς ἐντυπωσιάστηκε ἀπό αὐτό τό θαυμαστό γεγονός καί θέλησε νά τό ἀντιγράψει. Δέν ἤθελε νά τοῦ χαλάσει τὸν ἐνθουσιασμό τή στιγμὴ πού τὸν βρῆκε νά παίζει ἔξω ἢ μπτέρα του κι ἔτσι τὸν ἄφησε νά τελειώσει αὐτό πού ἔκανε καί νά τοῦ μιλήσει ἀργότερα. Ἔτσι κι ἔγινε. Μετά τό μπάνιο, τὴν ὥρα τοῦ βραδινοῦ φαγητοῦ, ἀφοῦ εἶχε ἐξηγήσει καί στόν πατέρα του τί ἔγινε τό ἀπόγευμα, ἡ μπτέρα ἄνοιξε συζήτηση.

Γιὰ πές μας, Μιχάλη μου, πῶς σκέφτηκες νά ἀξιοποι-

ήσεις τό δωματιάκι πού φτιάχνεις στό διπλανό χωράφι;

Άφοῦ σοῦ εἶπα, μαμά, θά μένω ἐκεῖ κάποιες μέρες.

Καί γιατί;

Γιά νά εἶμαι πιό κοντά στόν Θεό, ὅπως ὁ Ἅγιος Νεόφυτος.

Ἄκου νά δεῖς, Μιχάλη μου. Αὐτή ἡ ἱστορία μέ τό δωματιάκι σοῦ ἔχει κάνει πολύ καλό. Κατ' ἀρχάς, διαβάζεις γρήγορα καί μόνος σου. (Ἐδῶ ὄλοι χαμογέλασαν καί ὁ μικρός κοκκίνισε). Καί κατά δεύτερο, σκέφτεσαι τό πῶς νά εἶσαι κοντά στόν Θεό. Αὐτά μᾶς κάνουν πολύ περήφανους γονεῖς. Καί μπορεῖς νά συνεχίσεις νά φτιάχνεις τόν χῶρο σου στό λόφο μέ τό χῶμα ἐδῶ δίπλα, ὄχι ὅμως γιά νά μένεις ἐκεῖ. Μπορεῖς νά πηγαίνεις ὅποτε θέλεις, κατά τή διάρκεια τῆς μέρας, τά ἀπογεύματα ἀφοῦ τελειώνεις τά μαθήματά σου καί τά πρωινά στίς διακοπές καί μπορεῖς νά παίρνεις μαζί σου ἕνα βιβλίο καί νά διαβάζεις. Ἡ ἀκόμα νά κάθεσαι νά σκέφτεσαι ἢ καί νά προσεύχεσαι. Αὐτές θά εἶναι οἱ δικές σου ὥρες. Ἄν αὐτό θά σέ κάνει χαρούμενο, νά τό κάνεις. Ἀλλά τή μεγα-

λύτερη χαρά θά τήν παίρνεις, ὅταν εἶσαι κοντά στόν Θεό μέ τόν τρόπο ζωῆς σου. Νά Τόν ἀγαπᾶς καί νά ἀγαπᾶς κι ὄλους τούς ἀνθρώπους γύρω σου, νά πηγαίνουμε μαζί τακτικά στήν ἐκκλησία καί νά κοινωνοῦναι, νά πάρουμε βιβλία πού νά μιλοῦν γι' Αὐτόν καί γιά μεγάλες προσωπικότητες τῆς Ἐκκλησίας, νά τά διαβάζεις, ὅταν ἔχεις ἐλεύθερο χρόνο, νά προσεύχεσαι συχνά καί γιά τά πάντα. Ἔτσι θά εἶσαι κοντά Του καί θά εἶναι κοντά σου. Κι ὁ Ἅγιος Νεόφυτος αὐτά ἔκανε. Ἀπλά ἐπέλεξε νά τά κάνει στήν ἐγκλείστρα του, ἐπειδή εἶχε μία ξεχωριστή χάρη ἀπό τόν Θεό κι ἐπειδή ἦταν μέγας σέ ἡλικία καί ὥριμος νά ἀντιμετωπίσει τίς δυσκολίες πού θά ἔβρισκε στό δρόμο πού ἐπέλεξε. Ἐσύ μπορεῖς νά ἀκολουθήσεις τό παράδειγμα του μιμούμενος τή ζωή του ἀπό τό σπίτι μας. Κι ὅποτε θέλεις, μπορούμε νά πηγαίνουμε ἐκδρομή στό μοναστήρι του νά τοῦ μιλάς καί νά τόν παρακαλᾶς νά σέ βοηθάει.

ΒΙΒΛΙΟΤΩΛΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

«ΤΟ ΦΩΣ»

Παρουσίαση νέων εκδόσεων

«Ένας θησαυρός καλά κρυμμένος»

-«...Έχω ένα σχέδιο». Είπε με σιγανή φωνή ο Θάνος. «Απόψε τό απόγευμα ο παπα-Γιώργης έχει μία βάφτιση. Ο κύρ-Δημήτρης, ο γείτονάς μας, βαφτίζει τόν έγγονό του. Έμεις δά χωδοῦμε στήν εκκλησία τήν ὥρα τῆς βάφτισης καί δά μείνουμε ἐκεῖ μέχρι νά φύγουν ὅλοι... Έτσι δά ἔχουμε ὅλο τό χρόνο δικό μας νά ψάξουμε τά μέρη τοῦ ναοῦ γιά τόν θησαυρό. Τί λέτε;».

Άμέσως ὅλοι μέ χαρά καί θαυμασμό συμφώνησαν. Έτσι ο Νικόλας, ο Γρηγόρης, ο Θάνος, καί ἡ Μαρία, γεμάτοι ένθουσιασμό ἔδωσαν ραντεβού γιά τήν πρώτη καί ξεχωριστή περιπέτειά τους μέσα στό ναό τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν...

Ἡ μικρή αὐτή περιπέτεια ἔχει γραφτεῖ ἀπό τήν Πηνελόπη Μωραΐτου μέ περισσή ζωντάνια, ὅπου κάθε πρόταση εἰκονίζει μέ κινηματογραφική παραστατικότητα τό νόημα τῶν λέξεων. Τό μικρό βιβλιαράκι πού ἔξιστορεῖ αὐτή τή σύντομη καί χαριτωμένη ιστοριούλα, εὔκολα μπορεῖ νά ἀγγίξει τίς ἀγαθές ψυχές τῶν μικρῶν παιδιῶν πού εἴτε βρίσκονται κοντά στήν Ἐκκλησία, εἴτε περνοῦν, ἴσως, ἀδιάφορα καί ἀπόμακρα, μή γνωρίζοντας

τί είδους θησαυρό μπορεί νά τους προσφέρει...

Τό βιβλιαράκι αυτό έχει σκοπό νά βοηθήσει τά παιδιά νά γνωρίσουν τί είναι ή Εκκλησία, από ποιά μέρη αποτελείται ό νάος, ποιά ή σημασία τῶν εικόνων καί τῶν ἄλλων λατρευτικῶν ἀντικειμένων ἐντός τοῦ ναοῦ. Μέ τό βιβλιαράκι αυτό οί ἐκδόσεις Πορφύρα ἔχουν ἐκδώσει συνοδευτικά ἕνα ἀμφί-

πλευρο χαρτόνι δραστηριοτήτων μεγέθους Α3, τό ὁποῖο περιέχει ἕνα ἐπιτραπέζιο παιχνίδι σχετικό μέ τή διήγηση τῆς περιπέτειας τοῦ κρυμμένου θησαυροῦ καί ἄλλες δραστηριότητες.

Τό βιβλιαράκι μέ τό ἐπιτραπέζιο παιχνίδι πωλοῦνται μαζί σέ πλαστικό περιτύλιγμα καί εἶναι διαθέσιμα ἀπό τό βιβλιοπωλεῖο μας, μέ τήν ἐλπίδα ὅπως ἀποτελέσει μία εὐλογημένη εὐκαιρία, γιά νά ἀνακαλύψουν τά παιδιά μας τήν «κεκρυμμένη» ἀλλά συνάμα «ἀποκεκαλυμμένη» δόξα τοῦ Πανάγαθου Θεοῦ μας. Ἀμήν.

Διεύθυνση:

Βιβλιοπωλεῖο

Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου «Τό Φῶς»

Ἀδαμαντίου Κοραῆ 20 - 26.

Τ.Θ. 21130, 1502 Λευκωσία

Τηλέφωνο: 22430301, 22344309

Φάξ: 22343122

E-mail: fos@iak.org.cy

